

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SURİYELİ MÜLTECİ ÇOCUKLARIN EĞİTİM HAYATINA
UYUM SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

NUR İZOL

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Ebulfez SÜLEYMANLI

İSTANBUL-2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitim Hayatına Uyum Sürecinin
Değerlendirilmesi**

NUR İZOL

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ebulfez SÜLEYMANLI

İSTANBUL-2019

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet
Program : Sosyal Hizmet
Öğrenci No : 174205057
Öğrenci Adı Soyadı : Nur İZOL

Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitim Hayatına Uyum Sürecinin Değerlendirilmesi isimli çalışma aşağıdaki jüri tarafından 01.08.2019 tarihinde yapılan sınavda Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı : Prof. Dr. Abdullah KARATAY
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

Danışman : Prof. Dr. Ebulfez SÜLEYMANLI
(Üsküdar Üniversitesi)

İmza

Üye : Doç. Dr. Hasan Hüseyin TAYLAN
(Sakarya Üniversitesi)

İmza

ONAY

Bu tez, yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun tarih ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Türker Tekin ERGÜZEL
Enstitü Müdür V.

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Suriyeli mülteci çocukların eğitim hayatına uyumu esnasında yaşadıkları sosyo-psikolojik ve fiziksel sorunları saptamak, sağlık ve beslenmeyle ilgili durumları sosyal değişkenler çerçevesinde irdelemekle problemin çözümüne yönelik ilgili kurumlara destekleyici öneriler sunmaktır. Nicel araştırma deseni kullanılarak tasarlanan bu çalışmada veriler uzman görüşü ve literatür taraması yapılarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu yoluyla elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ili Ayşe Tokur İHO, Fatih Sultan Mehmet Geçici Eğitim Merkezi, Battal Gazi Ortaokulu'nda eğitimine devam eden ve kartopu örnekleme yöntemiyle seçilen 80 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmanın bulgularına göre, dil problemi Suriyeli öğrencilerin bulunduğu okula uyum sağlamada ve zorluklar yaşamasına yol açmaktadır. Bu durum çocukların uyum sürecini uzatmakta, sosyal kabullerini zorlaştırmakta, akademik başarıda yetersizliğe neden olmaktadır. Bu nedenle öncelikli çalışmanın dil probleminin çözümü üzerine yapılması gerekmektedir. Yapılan çalışmada Suriyeli çocukların kendi Türk akranlarıyla özellikle dil engeli nedeniyle anlaşma zorlukları, kendi kültüründen arkadaşlarıyla gruplaşmalarına yol açmaktadır. Öte yandan çocukların yaşamış oldukları yalnızlık ve maddi yoksunluk katılımcıların uyum sürecini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu bağlamda Türk ve Suriyeli öğrencilerin aynı sınıfta eğitim alırken birbirleriyle daha iyi temas etmeleri, etkileşime ve paylaşımına girmeleri ve arkadaş olmaları için öğretim yöntemlerinin işbirlikli öğrenme ve grup çalışmaları bağlamında yapılandırılması önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Zorunlu Göç, Suriyeli Mülteci Çocuklar, Eğitim zorlukları, sosyal Uyum

ABSTRACT

The purpose of this research is that determining socio-psychologic and physical issues of the Syrian refugee children during their adaptation to education life, examining conditions of health and nutrition within the scope of social variables and presenting supportive suggestions to solve the problem to relevant institution. This study is designed using Quantitative research pattern and data is acquired with getting expert opinion and doing literature search through survey form which is improved by researcher. Study group of the research consist of 80 students that proceed to their education in Ankara Ayse Tokur IHO, Fatih Sultan Mehmet temporary training center, Battal Gazi Secondary School. These group is picked with using snowball sampling methodology.

According to finding of research, language problem causes the connectivity problem with the school education life. This situation prolongs the adaptation process of the children, complicates their social acceptance and causes failure academic success. That's why this research has to concentrate to solving of the language problem. Difficulties of the communication between Syrian children and their Turkish coeval, especially due to language barrier, lead them to group with their friends from their own culture. On the other hand, the loneliness and financial difficulties of children negatively affects the adaptation process of the participants. In this context, to become friends Turkish and Syrian students to share with each other while studying in the same class, to interact with each other, structuring teaching methods in the context of cooperative learning and group work is important.

Keyword: Forced migration, Syrian refugee children, Training challenges, Social Adaptation

TEŞEKKÜR

Sosyal hizmet farklı alanlar arasında köprü kurarak, alanlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Sosyal hizmet dünyaya eleştirel bakmak, bu bakış açısıyla dünyayı yeniden okuma yöntemidir.

Mülteciler, gerek göç öncesi gerek göç esnasında ve gerekse göç sonrasında yaşamış oldukları sorunlar ve karşılaşmış oldukları problemler sebebiyle dezavantajlı gruplar içinde yer almaktadır. Sosyal hizmet biliminin önemi; farklılıklardan güç alması, dezavantajı avantaja çevirmesidir.

Bu çalışmada Ankara’da ikamet eden ve ortaokul eğitimine devam eden Suriyeli mülteci çocukların göç sonrası uyum sürecinin değerlendirilmesi hedeflenmektedir. 2011 yılına kadar mülteci konusu ile ilgili pek fazla bilgiye sahip olunmaması ve mülteci alanı ile ilgili kaynak probleminin yaşanması sebebiyle bu çalışmanın bu konuda araştırma yapacak olan araştırmacılar için yararlanılacak bir çalışma olacağı umulmaktadır.

Benim için her zaman örnek olan, her sıkıntıda çekinmeden aradığım, karşılıksız sevgi ve destek gösteren, her konuştuğumda iyi ki dedirten annem Sakine İzol ve babam Davut İzol’a ayrıca manevi desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma ve tez sürecinde karşıma çıkan herkese çok teşekkür ederim.

Ayrıca İnsani değerleri ve başarılarıyla örnek aldığım saygı değer hocam Doç. Dr. İsmail Barış’a, Sosyal Hizmet alanında ilerlememde emeği büyük olan hocam Prof. Dr. Abdullah Karatay’a, lisans ve yüksek lisan eğitimimde bilgisiyle her zaman destekçim olan Doç. Dr. Hasan Hüseyin Taylan’a teşekkürü bir borç bilirim. 2 yıl boyunca hiçbir desteğini esirgemeyen, her konuda yardım alabildiğim, bilgisinden ve kültüründen bir an şüphe etmediğim, teorik bilginin yanı sıra pratik bilgi edindiğim çok değerli hocam Prof. Dr. Ebulfez SÜLEYMANLI’ya teşekkürü bir borç bilirim.

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Nur İZOL

11.07.2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
BEYAN	iv
TABLolar DİZİNİ	vii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	ix
1.GİRİŞ.....	1
2.GENEL BİLGİLER	5
2.1.GÖÇ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR.....	5
2.1.1.Göç	5
2.1.2.İltica.....	6
2.1.3.Göçmen	6
2.1.4.Mülteci.....	7
2.1.5.Sığınmacı.....	8
2.2.TÜRKİYE VE MÜLTECİ TARİHİ.....	9
2.3.MÜLTECİ HUKUKU	12
2.3.1.1951 Cenevre Sözleşmesi.....	14
2.3.2 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS).....	14
2.3.3.Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi	15
2.3.4.Cartagena Bildirgesi	15
2.3.5.Arap Sözleşmesi	15
2.4.Türkiye’de Mültecilerle İlgili Kabul Edilen Kanunlar ve Uygulamalar	15
2.4.1.Askerlik Kanunu.....	15
2.4.2.İskân Kanunu.....	15
2.4.3.Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun.....	16
2.4.4.Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK).....	16
2.5.MÜLTECİ HAKLARI	17
2.5.1.Eğitim Hakkı	18
2.5.2.Sağlık Hakkı	18
2.5.3.Sosyal Haklar	19
2.5.4.Düşünce ve İfade Özgürlüğü Hakkı	19

2.5.5.Çalışma Hakkı	20
2.5.6. Seyahat Hakkı.....	21
2.5.7.Sığınma ve Geri Gönderilmeme Hakkı	21
2.6.SURİYELİ MÜLTECİLERİN SORUNLARI.....	22
2.6.1.Fiziksel Sorunlar.....	23
2.6.2.Ruhsal Sorunlar	26
2.6.3.Kültürel Sorunlar	27
2.7.SOSYAL HİZMET VE MÜLTECİLER.....	30
3. GEREÇ VE YÖNTEM	32
3.1.Araştırmanın Yöntemi.....	32
3.2. Evren ve Örneklem.....	32
3.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi	33
3.4. Etik Boyut.....	33
3.5. Araştırmanın Sayıtları	33
3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	34
4.Bulgu ve Yorumlar	35
4.1.Suriyeli Mülteci Çocuklara Yönelik Tanıtıcı Bulgular	35
4.2. Katılımcıların Dil Problemine İlişkin Bulgular	40
4.3. Katılımcıların Eğitim Hayatında Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular	43
4.4. Katılımcıların Sosyal Hayata Uyumuna Dair Bulgular	48
4.5. Katılımcıların Göç Olgusundan Psiko-Sosyal Yönden Etkilenme Düzeyine İlişkin Bulgular	54
3.6. Katılımcıların Göç Öncesi ve Sonrası Yaşadıkları Durumlara İlişkin Diğer Bulgular	56
SONUÇ ve TARTIŞMA	62
ÖNERİLER	68
KAYNAKÇA	71
EKLER.....	82
ÖZGEÇMİŞ	87

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Katılımcıların Yaş Ortalamasına İlişkin Bulgular.....	35
Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular.....	36
Tablo 3: Katılımcıların Eğitim Durumuna İlişkin Bulgular	36
Tablo 4: Katılımcıların İşte Çalışma Oranlarına İlişkin Bulgular	37
Tablo 5: Katılımcıların Kardeş Sayısına İlişkin Bulgular	37
Tablo 6: Katılımcıların Hanesinde Yaşayan Kişi Sayısına İlişkin Bulgular	38
Tablo 7: Katılımcıların İkamet Ettiği Konut Türüne İlişkin Bulgular.....	39
Tablo 8: Katılımcıların Aylık Gelirlerine İlişkin Bulgular.....	39
Tablo 9: Katılımcıların İkamet Ettiği Ev Durumlarına İlişkin Bulgular	40
Tablo 10: Katılımcılar Türkiye Cumhuriyeti'nden Yardım Alma Durumlarına İlişkin Bulgular	40
Tablo 11: Katılımcıların Türkçe Dilini Bilme Oranlarına İlişkin Bulgular.....	40
Tablo 12: Katılımcıların Eğitim Dili Tercihlerine İlişkin Bulgular.....	41
Tablo 13: Katılımcıların Okudukları Kitabı Anlama Oranlarına İlişkin Bulgular	41
Tablo 14: Katılımcıların Öğretmenlerin Anlattıklarını Anlama Oranlarına İlişkin Bulgular.....	42
Tablo 15: Katılımcıların Türkçeyi Anlamakta Zorlanma Oranları.....	42
Tablo 16: Katılımcıların Türkiye'ye Göç Etmeden Önce Okula Gitme Oranlarına İlişkin Bulgular ..	43
Tablo 17: Katılımcıların Diplomalarının Bir İşe Yarayacağını Düşünme Oranlarına İlişkin	43
Tablo 18: Katılımcıların Nasıl Verimli Ders Çalışacaklarını Bilme Oranlarına İlişkin Bulgular	43
Tablo 19: Katılımcıların Daha Başarılı Olma Yöntemlerini Bilme Oranlarına İlişkin Bulgular	44
Tablo 20: Katılımcıların Yeteneklerinin Farkında Olma Oranlarına İlişkin Bulgular	44
Tablo 21: Katılımcıların Kırtasiye İhtiyaçlarını Karşılama Durumlarına İlişkin Bulgular	45
Tablo 22: Katılımcıların İlgilerinin Farkında Olma Oranlarına İlişkin Bulgular	45
Tablo 23: Katılımcıların Meslekler Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına İlişkin Bulgular	46
Tablo 24: Katılımcıların Hedeflerinin Farkında Olma Durumlarına İlişkin Bulgular.....	46
Tablo 25: Katılımcıların Sınav Kaygılarına İlişkin Bulgular	47
Tablo 26: Katılımcı Ailelerinin Okula Gönderme İsteme Durumlarına İlişkin Bulgular.....	47
Tablo 27: Katılımcıların Zamanı Etkili Kullanmayı Bilmeme Oranları.....	48
Tablo 28: Katılımcıların Ankara'da Yaşama Yılına İlişkin Bulgular	48
Tablo 29: Katılımcıların Türkiye'deki Sosyal Hayata Uyum Sağlama Oranlarına İlişkin Bulgular....	49
Tablo 30: Katılımcıların Türk Ailelerin Kendilerini İstemediğini Düşünme Oranlarına İlişkin Bulgular	49
Tablo 31: Katılımcıların Kendini Yalnız Hissetme Oranlarına İlişkin Bulgular.....	50
Tablo 32: Katılımcıların Rahatlıkla Arkadaşlık Kurabilmelerine İlişkin Bulgular	50
Tablo 33: Katılımcıların Öğretmenleri Tarafından Sevilmediklerini Düşünme Oranlarına İlişkin Bulgular	51
Tablo 34: Katılımcıların Türk Kültürüne Alışma Durumlarına İlişkin Bulgular	51
Tablo 35: Katılımcıların Arkadaşlarının Kendilerini Sevdiklerini Düşünme Oranlarına İlişkin Bulgular	52
Tablo 36: Katılımcıların Türk Öğrenciler Tarafından Dışlandıklarını Düşünme Durumlarına İlişkin Bulgular	52
Tablo 37: Katılımcıların Türk Öğrencilerle Anlaşma Oranlarına İlişkin Bulgular	53
Tablo 38: Katılımcıların Rahat Bir Şekilde Yemek Yeme Oranlarına İlişkin Bulgular.....	53
Tablo 39: Katılımcıların Aileleri Tarafından Evlendirilmek İstenmelerine İlişkin Bulgular	54
Tablo 40: Katılımcıların Ülkelerindeki Arkadaşlarını Özleme Oranlarına İlişkin Bulgular	54

Tablo 41: Katılımcıların Ülkesinde Yaşamış Oldukları Olumsuz Olayları Hatırlama Oranlarına İlişkin Bulgular	55
Tablo 42: Katılımcıların Türkiye'ye Gelme Sebeplerine İlişkin Bulgular	56
Tablo 43: Katılımcıların Türkiye'yi Tercih Etme Sebeplerine İlişkin Bulgular	56
Tablo 44: Katılımcıların Türkiye'ye Gelmeden Önce Türkiye Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular	57
Tablo 45: Katılımcıların Türkiye'ye Geldikten Sonra Türkiye Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular “	57
Tablo 46: Katılımcıların Ülkelerinde Savaşın Bitmesi Halinde Ülkelerine Dönme Taleplerine İlişkin Bulgular	57
Tablo 47: Ankara'yı Tercih Etme Sebepleri.....	58
Tablo 48: Katılımcıların Para Kazanma İsteklerine İlişkin Bulgular	58
Tablo 49: Katılımcıların Harçlıklarının Yetersiz Kalma Durumu.....	59
Tablo 50: Katılımcıların Yaşları ve Türkiye'deki Sosyal Hayata Uyum Sağlama İlişkisine Dair Bulgular	59
Tablo 51: Katılımcıların Harçlıkları ve Okulda Yemek Yeme Oranları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	60
Tablo 52: Hanede Yaşayan Kişi Sayısı ve Aylık Gelir Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	60
Tablo 53: Katılımcıların Gelmeden Önce ve Geldikten Sonra Türkiye Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular.....	61

KISALTMALAR DİZİNİ

- AİHS** : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- BM** : Birleşmiş Milletler
- BMİHYK** : Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği
- BMMYK** : Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
- GEM** : Geçici Eğitim Merkezi
- GİGM** : Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
- İHEB** : İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
- İHİK** : İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
- YÇİHK** : Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun
- YUKK** : Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
- TTB** : Türk Tabipler Birliği

1.GİRİŞ

Göç kavramı, insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Ancak göçün sebepleri zaman içinde değişkenlik göstermektedir. Tarımcılıkla uğraşıldığında sulak alanlar, hayvancılık için yaylalar, sanayileşme ile birlikte, sanayilerin iş imkanı sağladığı bölgeler kıymetli olmaktadır. Doğal afetler, savaşlar, yoksulluk ise zaman içinde göçe zorlayan etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye gerek coğrafi konumu, gerek jeopolitik önemi gerekse çok milletli olması ve köklü bir tarihe sahip olması sebebiyle Osmanlı Dönemi'nden itibaren birçok göç hareketine ev sahipliği yapmış ya da tanıklık etmiştir.

Göç, kişilerin istekleri doğrultusunda, daha iyi imkanlara sahip olmak amacıyla bir seçenek olarak görülebileceği gibi, göçe zorlanmak, göç etmek zorunda kalmak ve göçün son çare olarak görülmesi de mümkündür. Peker ve Sancar'ın(2002) aktardığı şekilde; özgürlüklerine ve yaşamlarına yönelik yapılan tehditlerden dolayı ülkelerini terk etmek zorunda kalan kişiler mülteci olarak tanımlanmaktadır. (Peker ve Sancar, 2002)

15 Mart 2011 yılında Suriye'de başlayan savaş ve iç karışıklıklar sebebiyle 6 milyondan fazla Suriyelinin ülkesini terk ederek, başta coğrafi olarak yakın olan ülkeler olmak üzere, dünyanın birçok bölgesine göç etmek zorunda kaldıkları görülmüştür. (UNHCR,2018). "İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün" 2019 verilerine göre 3.606.208 Suriyeli'nin Türkiye'ye sığındığı, sığınmacıların 1.666.078'inin ise 18 yaş altı çocukların oluşturduğu görülmektedir (GİGM,2019).

Göç olgusu; mevcut durum, yaşanılan yer, sahip olunan kültür, sosyal çevre, alışkanlıklar, ikamet edilen konut gibi kişinin benliğini oluşturan etmenlerden ayrılmak zorunda kalması ve yeni bir uyum sürecine girmesine neden olmaktadır. Suriyeliler konusu incelenirken, toplumsal bir uyum problemi olarak ele alınmalı, eğitim, barınma, çalışma hayatı, sağlık gibi alanların düzenleneceği bütüncül bir politika uygulanmalıdır. (Süleymanov,2016 a) Ayrılığa neden olan olaylar ve ayrılık sürecinde yaşanan olaylar; kişide travma etkisi yaratabilmekte ve kişinin yeni ortamına uyum sürecini güçleştirmektedir.

Buz(2008) tarafından yapılan bir araştırmada son 20 yılda Ortadoğu'dan ¼lkemize g¼ç eden m¼ltecilerin, %99'unun T¼rkiye'ye uyum sağlama ve sosyal ilişkiler kurma konusunda problem yaşadığı ifade edilmektedir. Sığınmacı ve m¼ltecilerin adapte olma ve sosyal ilişki kurma sorunları; ¼lkelerindeki arkadaşlıklarına olan ¼zlem, ¼lkesinde bıraktığı ev ve ¼evresini ¼zleme, maddi durumunun olumsuz y¼nde değişmesinden dolayı yeni duruma uyum sağlamada güçlük, yöresel farklılık sebebiyle uyumda zorluk, gelecek kaygısı, sorunlarını ¼özebileceğine olan inancını yitirme, insanlarla iletişim kurmakta zorlanma, kültürel farklılığı yaşama, ailesel problemleri konuşamama, iltica başvurusuna ret cevabı gelmesinden korkma, dil sorunundan dolayı kendini anlatamama, yalnızlık hissi yaşama, kendini işe yaramaz ve değersiz hissetme, intiharı düşünme yaptıklarından mutlu olamama insanlara katlanamama, biçiminde ifade edilmektedir (Buz, 2008).

Uyum sürecinde yaşanan sorunlar, kişinin günlük hayatında kendini göstermekte, kişinin gelişimine ket vurmakta ve sosyal gelişiminin yavaşlamasıyla birlikte uyum sürecini zayıflatmakta ve bu durum bir döngü haline gelmektedir. T¼rkiye'de bulunan Suriyeli m¼ltecilerin stat¼sünün akademik ve bilimsel yazında "uluslararası zorunlu g¼ç" olarak tanımlanması ile birlikte bu bağlamda zorunlu g¼ç sürecinde ve sonrasında, ¼eřitli psiko-sosyal sorunlarla karşı karşıya kalan ¼ocukların sosyal uyumları oldukça önem arz etmektedir. (Taylan, 2018: 533). Nitekim bu ¼ocukların alanyazında sıkça telaffuz edilen "kayıp nesil" olma riskinin önüne geçebilmek için sağlıklı uyum sürecinin ger¼ekleşmesi öncelikli konular arasında yer almaktadır. Özellikle 18 yaş altı, ergenlik döneminde olan ¼ocukların ¼evre ile olan iletişimi, ¼evresi tarafından kabul görme isteği, akran grupları ile ilişkisinin önemi göz önünde bulundurulduğunda, ergenlik döneminde bulunan ¼ocukların g¼ç sonrası uyum sürecinin araştırılması, sürecin hızlandırılması yönünden önemlidir.

M¼lteci ve g¼çmen ¼ocuklar üzerinde yapılan ¼alıřmalarda eğitim hayatının ¼ocukların bireysel ve sosyal gelişimine katkı sağladığı bilinmektedir. Bu nedenle ¼ocukların okula uyumuna ilişkin durumlarının incelenmesi, okula uyumunu etkileyen unsurların ve müdahale yöntemlerinin belirlenmesi a¼ısından önem taşımaktadır. Bu durumda m¼lteci ¼ocukların okul uyumunun sağlanması, ¼ğrencilerin okula devam etmesi, psiko-sosyal ve akademik a¼ıdan gelişmeleri, okuldaki faaliyetlerden yüksek düzeyde fayda sağlamaları ve akademik başarılarının artmasına yönelik ¼alıřmaları zaruri kılmaktadır. Nitekim,

Uyum sürecinin çok büyük önem taşıdığı ergenlik döneminde bulunan Suriyeli mülteci çocukların¹ değerlendirilmesi amacıyla, hayatlarının merkezine aldıkları akran grupları ile ilişkilerinin değerlendirilebileceği, günün büyük bir bölümünü geçirdikleri ve sosyal hayatlarının şekillendiği okullarda araştırılma yapılması planlanmıştır. Bu kapsamda Ankara’da bulunan ve yoğun mülteci nüfusuna sahip okullardan kartopu yöntemiyle belirlenen üç okul tercih edilerek araştırma gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada, ortaokul dönemindeki Suriyeli mülteci çocukların günün büyük bir bölümünü geçirdikleri ve sosyal ilişkilerini şekillendirdikleri okullarda uyum sürecine ilişkin durumları araştırılarak bu bağlamda saptanan sorunlara yönelik öneriler sunulmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma Suriyeli mülteci çocukların Türkiye’ye, sosyal hayata, ülkenin kültürüne ve eğitim sistemine uyum sürecini belirlemek açısından önemlidir.

Özellikle okula uyum sorunu yaşayan mülteci çocukların risk faktörlerinin ve koruyucu faktörlerinin bilinmesi onlara yönelik yapılacak olan önleme çalışmalarında etkili olabilmektedir. Bununla birlikte önleyici çalışmaların etkililiği göz önüne alındığında henüz okulla ilgili sorunların yerleşmediği, daha kolay çözülebilmesinin muhtemel olduğu ortaokul döneminde yapılacak müdahalelerin veya önleyici çalışmaların ilerideki eğitim kademelerinde yapılacak olan müdahalelerden daha etkili olabileceği düşünülmektedir.

Suriyeli mülteci çocuklar ile ilgili yapılan araştırmalar sınırlı düzeydedir. Bu bağlamda yapılan çalışma neticesinde elde olunan bulgularla mülteci çocukların karşı karşıya buldukları sorunların saptanarak mevcut politika ve hizmetlerin yeniden değerlendirilmesi, mülteci çocukların uyum sürecinde yaşadıkları sorunları önlemek adına geliştirilebilecek projelere, uygulama odaklı bakış açıları sunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Suriyeli mülteci çocukların uyum sürecine yönelik olarak bilimsel araştırmanın sınırlı olmasından hareketle, bu araştırmanın ilerideki araştırmalar için yeni bakış açıları sunacağı beklenmektedir.

¹ Zorunlu göç sonrasında Türkiye’ye yerleşen Suriyeli vatandaşların resmi statüleri “Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyeli Vatandaşlar” olarak belirlenmiştir. Fakat ilgili alanyazında daha ziyade Suriyeli için mülteci kavramı yaygın kullanıldığından bizde çalışmamızda bu kavramı kullanmayı tercih ettik.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Suriyeli mülteci çocukların eğitim hayatına uyumu esnasında yaşadıkları sosyo-psikolojik ve fiziksel sorunları saptamak, sağlık ve beslenmeyle ilgili durumları sosyal değişkenler çerçevesinde irdelemekle problemin çözümüne yönelik ilgili kurumlara destekleyici öneriler sunmaktır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Suriyeli mülteci çocukların;

- Ailevi ve bireysel demografik özellikleri nelerdir?
- Suriyeli mülteci çocukların iletişim bağlamında yaşadığı sorunlar nelerdir?
- Sağlık ve beslenme koşulları nedir?
- Çocukların öğrenim durumu nedir?
- Çocukların okul ortamındaki ilişkileri nasıldır?
- Çocukların okula ve derslere uyumları sürecinde sağlanan destekler nelerdir?
- Göç olgusunun, çocuklar üzerindeki travmatik etkisinin düzeyi nasıldır?

“Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitim Hayatına Uyum Sürecinin Değerlendirilmesi” başlığını taşıyan bu çalışma, dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde konuya giriş yapılarak, konunun amaç ve öneminden bahsedilmiştir. Konunun ikinci bölümünde göç kavramı, göç tarihi, göçmen hukuku ve göçmenlerin yaşadığı sorunlar ele alınmış, sosyal hizmet mesleği ve mülteci konusu açıklanarak, araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmaya çalışılmıştır.

“Gereç ve Yöntem” başlıklı üçüncü bölümde araştırmada kullanılan ölçme araçları ve veri toplama sırasında izlenen yol belirtilmiş, , araştırma evreninin genel özellikleri tanıtılmıştır.

Araştırmanın dördüncü bölümünde Ankara ilinde mülteci nüfusunun yoğun olarak bulunduğu Altındağ ilçesinde bulunan, üç okuldaki Suriyeli mülteci öğrencilerle yapılan anket çalışmasının bulguları, oluşturulan istatistik tablolar, sayısal veriler doğrultusunda yorumlanmıştır. Son olarak, sonuç ve değerlendirme bölümünde araştırmanın bulguları yorumlanmış ve sorunun çözümüne yönelik öneriler sunulmuştur.

2.GENEL BİLGİLER

2.1.GÖÇ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

2.1.1.Göç

Göç kavramı insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanın olduğu her ortamda ve koşulda göçten bahsetmek mümkündür. Yer değiştirme hareketi diyebileceğimiz göç, insanlık tarihi ile doğru orantılıdır. İnsanlar yer yer ihtiyaçlarını karşılama ve yaşamlarını sürdürme, yer yer daha iyi şartlara sahip olma amacıyla yüzyıllardır göç olgusu ile karşı karşıyadır (Hammar, 1990 aktaran İçduygu, Erder ve Gençkaya, 2014: 13).

Genel anlamda göç, insanların belirli nedenlerle yaşadıkları yerlerden ayrılarak sonraki yaşamlarının tümünü veya bir bölümünü geçirmek üzere ülkeler arası ya da ülke sınırları içerisinde farklı bölgelere yapılan coğrafi yer değiştirme hareketi olarak tanımlanabilir (Üner, 1972; Akkayan, 1979; Ozankaya, 1986; Tezcan, 1994).

Göç her ne kadar eski bir kavram olsa da uluslar arası göç kavramı, 19. Yüzyılda ancak olgunlaşmıştır. 19. Yüzyılda kültürel ve etnik birlik üzerine kurulmaya çalışılan devletlerin siyasal güçleri, bu alandaki egemenlik hakları ortaya çıkmış ve kabul görmüştür (Esen,Duman 2016, s.4).

Göç, farklı disiplinlerden bilim insanları tarafından çeşitli yönleriyle ele alınan çok boyutlu bir olgudur. İkamet edilen yeri isteyerek veya zorunlu olarak, kalıcı veya bir süreliğine, bireysel veya kitlesel olarak terk edip başka bir yere yerleşilmesi, göç için yapılabilecek genel bir tanım olarak kabul edilebilir (Brown ve Bean, 2005; Vermez, 2007).

Ekonomik, ekolojik, siyasi ve bireysel sebeplerle, bir yerden farklı bir yere yapılan, uzun, orta ya da kısa süreli, sürekli ya da geriye dönüşlü yerleşim hedefi olan toplumsal, coğrafik ya da kültürel yer değiştirme hareketi olarak adlandırılabilir (Yalçın, 2004: 13).

Beter'e göre göç, bir arayış sürecidir, insanların yaşadığı yerlerdeki yaşam koşullarının gereksinimlerine cevap veremediği veya normal bir yaşam için olması gereken koşulların ortadan kalktığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Böylece insanlar gereksinimlerine yanıt bulabilecekleri ya da yaşam koşullarının daha iyi olduğu başka yerler arayışına girerler (Beter, 2006).

Birey ya da birey gruplarının, iş imkanlarını geliştirmek amacıyla ya da zulümden kurtulmak amacıyla ülke içinde ya da ülke dışında, kısa süreli ya da daimi olarak gerçekleştirdikleri yer değişikliği hareketi şeklindedir.(Saraçlı,2011)

Özetle göç kavramını tanımlayacak olursak, belli bir amacı olsun ya da olmasın, amacı ne olursa olsun coğrafi olarak yapılan yer değişikliğine göç denmektedir. İnsanların talep ve ihtiyaçlarını karşılama arayışlarından kaynaklanan hareketliliklerinin tabii bir sonucudur. (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015)

2.1.2.İltica

İltica, bir kişinin ayrımcı yasal kovuşturmalar ya da çeşitli baskılar nedeniyle ikamet ettiği ülkeyi terk ederek, yabancı bir devletin sınırlarına girerek o devletin korumasını aramasıdır. (Akyürek, 2007).

Tomanbay'ın (2004) açıklamalarına göre, iltica alanında kullanılan mülteci ve sığınmacı kavramları yanlış anlamda kullanıldıkları, Arapça kökenli “mülteci” kavramının Türkçe karşılığı sığınmacı, “iltica” kavramı ise “sığınma” anlamına gelmektedir. Ancak 1951 Cenevre Sözleşmesi Türkçe'ye çevrildiğinde farklı terimler olan “asylum seeker” ve “refugee” kavramları, “sığınmacı” ve “mülteci” olarak yani aynı anlamda kullanılan iki kelime ile karşılık bulmuştur.

2.1.3.Göçmen

Göçmenin tanımı, 5543 sayılı İskân Kanunumuza göre “Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır” şeklindedir. Kanuna göre göçmen olabilmek için Türk soyundan olmakla birlikte Türk kültürüne de bağlı olunması gerekmektedir.

Bu iki şartı sağlamayanlar, münferit yabancılar olarak tanımlanmıştır (5543 Sayılı İskân Kanunu, 2006).

Global düzeyde kabul edilmiş genel bir göçmen tanımı yoktur. Göçmen, yaşadığı ortamdaki hoşnutsuzluktan ya da ekonomik sebeplerden dolayı kendi vatanını kendi isteği ile terk eden ve başka bir ülkeye legal veya illegal yollarla yerleşip orada yaşamını sürdüren kimsedir (Olcay, 2012).

Başka bir ülkeye gidilen ülkenin yetkililerinin izni dahilinde giden kişilere göçmen denilmekte, izinsiz bir şekilde ülkeye girenler için kaçak göçmen denilmektedir (Kara ve Korkut 2010).

Göçmen tanımının, kişinin yaşam düzeyini daha da rahata erdirmeyi amaçlayan dışarıdan herhangi bir zorlamaya maruz kalmadan, kişinin kendi iradesiyle yer değiştirmeye karar vermesi durumunu kapsadığı kabul görülmektedir. Böylece bu terim, kişilerin kendilerinin ve ailelerinin sosyal ve maddi durumlarını iyileştirmek ya da gelecekteki umutlarını artırmak için başka bir yere göç eden kişileri kapsamaktadır (Nevşehir Valiliği İl İnsan Hakları Kurulu, 2016).

2.1.4.Mülteci

Mülteci kavramı en genel anlamıyla, kendi ülkesini terk etmek zorunda kalmış ve terk ettiği ülkenin haklarından yararlanamayan kişileri kapsamaktadır (BMMYK, 2001; Atayun, 2002).

Mülteci kavramı günlük hayatta, yaşadığı alanı terk etmek zorunda kalan kişilerdir. Farklı bir ifade ile, özgürlüklerine ve yaşamlarına yönelik tehditlerden ülkelerini terk etmek zorunda kalan insanlar olarak tanımlanmakta ancak bu tanımlar mülteci kavramının uluslararası hukuktaki tanım özelliklerini içermemektedir (Peker ve Sancar, 2002).

Mülteci (refugee) olgusu incelendiğinde ulusal ve uluslararası kuruluşların, ülkelerin kendi perspektifleri ile konuya ilişkin farklı tanımlarda buldukları görülmektedir (Aker, Ayata, Özeren, Buran ve Bay, 2002; Boyd, 1999; Buz, 2004).

1980'li yıllardan önce mültecilik kavramı, mültecilik ile ilgili düzenlemeler belli bir bölge ile sınırlıyken Afrika, Asya ve Ortadoğu'da yaşanan iç savaşlar ve çatışmalar sonrası mültecilik konusunda daha genel düzenlemelere ihtiyaç duyulmuş ve Devletler Hukuku Enstitüsü'ne göre mülteci, "vatandaşı olduğu ülkede ortaya çıkan siyasi

olayların sonucunda, bu ülkeyi kendi isteğiyle veya zorla terk etmiş, yeni bir vatandaşlık elde etmemiş ve herhangi bir devletin diplomatik korumasından yararlanamayan yabancı” (Aybay 2005) olarak düzenlendiği görülmektedir.

Birçok farklı tanımı bulunan mülteci kavramı, uluslar arası hukukta tek bir kavrama sahip olmaktadır. 1951 Cenevre Sözleşmesi ve 1967 Protokolü’ne göre: Mülteci (Refugee): “Vatandaşı olduğu ülkenin sınırları dışında bulunan, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, vatandaşı olduğu ülkede zulüm göreceğine dair objektif gerçeklere dayalı, makul kabul edilebilecek bir korku duyan ve bu korku nedeniyle vatandaşı olduğu devletin korumasından yararlanamayan ya da bu devletlerin korumasına sığınmak istemeyen kişidir” (“Cenevre Konvansiyonu”, 1951).

Zamanla göç etme sebeplerindeki çeşitlilik, yeni doğan ihtiyaçlar ve acil durumlarla birlikte, Cenevre Sözleşmesinde belirlenen tanımlamaya eklemeler yapılmak durumunda kalınmıştır (Eriş, 2007).

6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda (YUKK) mülteci kavramı şu şekilde açıklanmıştır: “Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir” (T.C. Resmi Gazete, 11 Nisan 2013, Sayı: 28615).

2.1.5.Sığınmacı

Sığınma kavramını araştırdığımız zaman ikamet ettiği ülkesini, bir takım baskılar veya ayrımcılık, işkence gibi nedenlerle terk etmesi, yabancı bir devletin diplomatik temsilciliklerine veya savaş gemilerine girmesi, kendi devletinden yararlanamadığı korumayı yabancı devletten talep etmesi durumu olarak da ifade edilmektedir (Aybay 2005).

Sığınmacılık kavramı mültecilik statüsü almaktaki ara süreci kapsamaktadır. Kişi mülteci olmak niyetiyle başka bir ülkeye mülteci olmak amacıyla başvurduğu anda

sığınmacı statüsünü kazanmış olur (TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2010: 151-152).

Sığınma kavramının içeriğine göre sığınmacı sıfatının kazanılabilmesi için dört şartın sağlanması gerekmektedir. Bunlar (Sylvie 2004):

- 1- Sığınma arayan kişinin daha önce yaşadığı ülkenin dışında olması gerekir.
- 2- Mültecilik için başvuruda bulunan kişinin söz konusu ülkeden koruma isteyemeyecek durumda olması veya yardım istememesi gerekir.
- 3- Sığınma talebinde bulunan kişinin yaşadığı ülkede can güvenliğinin bulunmaması, özgürce yaşayamamaktan ve şiddet görmekten korkuyor olması gerekir. Sığınmacının yaşadığı ülkeyi terk etme sebebi, içinde bulunduğu koşullar dikkate alınarak değerlendirilmelidir.
- 4- Sığınma arayan kişinin sözleşmede belirtilen ırk, din, milliyet, belli bir sosyal gruba ya da siyasi düşünceye sahip olmak. (Sylvie,2004)

Cinsiyete dayalı şiddet konusu hala tartışmalıdır. (BMMYK, 1997).Başka bir deyişle, zulme uğramaktan korkup başka bir devletten koruma ya da ikamet isteyen, isteği henüz kabul edilmeyen kişi, sığınmacı; talebi kabul edilen kişi mülteci(Buz, 2003).

2.2.TÜRKİYE VE MÜLTECİ TARİHİ

Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafi konum, taşıdığı jeopolitik önemi ve farklı ırk, din ve kültürel yapıya sahip milletlere ev sahipliği yapmış olması sebebiyle Osmanlı Dönemi'nden itibaren milyonlarca göç alan aynı zamanda göç veren bir ülke olmuştur. Ancak Türkiye dışına yönelen göç hareketleri ile Türkiye'ye yönelen göç hareketleri, birbirinden farklı göç politikalarını beraberinde getirmiştir. Bu bölümde Türk Tarihi'nde yıllar içinde alınan göç hareketlerine değineceğiz.

Osmanlı toprak genişliği ve köklü tarihi sebebiyle birçok göç hareketine ev sahipliği ya da tanıklık etmiştir. Yani göç hareketinde ana hedef olabildiği gibi göç güzergahında bir araç durumunda olduğu da görülmüştür. Tarih boyunca incelediğimiz, II. Bayazıt Dönemi'nde İspanya'da Hristiyanların zulmünden kaçarak Osmanlı'ya sığınan Yahudiler, Kırım'ın işgaliyle Osmanlı'ya sığınan Müslümanlar, Rusya ile yapılan mücadele sonucu savaşı kaybedip Osmanlı'ya sığınan Polonya Liderleri (Kaynak,1992) Osmanlı'daki göç hareketlerine gösterilebilecek bazı örneklerdendir.

I.Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sonrası kurulan Türkiye Cumhuriyeti savaştan çıkmış, toprak genişliği değişmiş bu nedenle büyük bir göç hareketine sahip olmuştur. Görülen hareketlerin ilki savaş sonrası nüfus mübadelesidir. Nüfus mübadelesi ilk olarak 1923 yılı Lozan Antlaşması ile Yunanistan ve daha sonrasında Bulgaristan ile yapılmış toplu göç hareketlerindedir (Türkeş,1998).

1923-1950 yılları arasında göç Türkiye’de iki anlama gelmektedir. Bunlardan ilki; Gayrimüslimlerin yurtdışına göçü, ikincisi, önceden Osmanlı topraklarında olan ancak modern Türkiye sınırları dışında kalan ülkelerdeki Müslüman ve Türk nüfusunun Türkiye’ye göç etmesinin sağlanmasıdır (İçduygu, 2010: 25-26).

Bu yıllar arasında özellikle Balkanlar olmak üzere Osmanlı topraklarında olan bölgelerden modern Türkiye yapılan göç eden kişi sayısı farklı kaynaklarda 720-800 bin ya da 1,6 milyon olarak ifade edilmektedir. (Çagaptay, 2002, Kirişçi, 2000 aktaran Danış ve Parla, 2009).

14 Haziran 1934 yılında çıkarılan 2510 sayılı İskan Kanunu ile birlikte, “Muhacirlerin ve mültecilerin kabulü” başlıklı birinci faslının üçüncü maddesine göre sadece “Türk etnik soyundan ve Türk kültüründen olanlara” göç etme, iskan ve vatandaşlık hakkı tanınmış, ve kimin bu kanuna dahil olacağına dair yetki Bakanlar Kurulu’na verilerek 1923-1950 yılları arasında Türk kökeni ve soyundan gelen 2 milyon göçmenin Türkiye’ye yerleştiği görülmektedir. (İçduygu, Erder,, Gençkaya, 2014, s. 235, Odman,1995). Bahsedilen kanun ile Balkanlar, Kafkaslar ve Asya’da Türkçe konuşan göçmenler ile, etnik olarak Türk kökenli olmayan Arnavutlar, Boşnaklar, Pomaklar ve Tatarlar Türkiye’ye yerleştirilmiş, böylece 600.000 civarında sığınmacının Balkanlar’dan Türkiye’ye geldiği düşünülmektedir (Kirişçi, 1996).

1950-1980 yılları arasında gerçekleşen ikinci dönem göç hareketinde, şehirleşmenin artmasıyla birlikte kırdan şehre yoğun şekilde göç hareketinin olduğu görülmüştür. Müslüman Türklerin Türkiye’ye , Müslüman olmayanların ülkenin dışına göçü de büyük oranda bu dönemde gerçekleşmiştir. Yine Türkiye’den başta Avrupa, daha sonra Avusturalya ve Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerine yapılan işçi göçleri de bu dönemde meydana gelmiştir. (Abadan-Unat, 2002, İçduygu 2004; aktaran İçduygu, 2010: 27,29).

1960'lı yılların başında Türk yetkililer tarafından Avrupa'da ikamet eden mültecilerin sorunlarıyla ilgili yetkili makamlarla iletişime geçilerek Doğu Bloğu ülkelerinden kaçan ve Türkiye'ye sığınan yirmi bini aşkın insan mülteci olarak üçüncü ülkeye yerleştirilmiştir. (İçduygu ve Sirkeci 1999); Uygulanan Türkiye'nin göç politikalarında bir geçiş ülkesi olarak görev yaptığını göstermektedir.

Üçüncü dönem olarak 1980 yılına gelindiğinde, Türkiye'den yurt dışına evlilik göçü ya da sığınma-mülteci hareketinin devam ettiği görülmektedir, ayrıca bu dönemde Amerika ve Kanada'ya göç başlamıştır. Ayrıca bu dönemde, Türkiye'ye Müslüman ya da Türk olmayanların göçleri de başlamıştır. Bu göç hareketi düzensiz şekildedir. (İçduygu, 2010: 30).

1979 yılında İran'da meydana gelen devrim sonrası ülkelerini terk ederek ülkemize gelen grup ilk sığınmacı grubunu oluşturmakta ve 1980-1981 yılları arasında 1.5 milyon İran vatandaşının ülkemizi Avrupa'ya geçişte bekleme yeri olarak kullandığı, ikinci sığınma hareketi ise 1988-1991 yılları arasında Körfez Krizi'nden kaçarak ülkemize sığınan 600.000 Irak vatandaşının oluşturduğu, üçüncü sığınma hareketinin ise 1991 yılında Irak ordusundan kaçan ve Kürt, Arap ve Keldanilerin oluşturduğu görülmektedir(Kirişçi,2000). Sığınmacıların bir bölümünün 1992 Bosna Hersek örneği gibi ülkelerine geri döndüğü, önemli bir kısmının da İran ve Irak'tan gelen sığınmacılar gibi yerleştikleri öğrenilmiştir (İçduygu ve Sirkeci 1999).

Ülkemizde yaşanan son ve II. Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan en büyük göç dalgası; 15 Mart 2011 yılında Suriye'de başlayan savaş ile birlikte ülkesinden ayrılan ve güvenli bölge arayışına girerek çevre ülkelere göç eden Suriyeliler oluşturmaktadır. İlk zamanlar çok yoğun olmayan göç dalgası 2014 yılı sonrası artan çatışmalar, uluslararası müdahaleler ve denge değişiklikleri sonucunda şiddetlenen kriz nedeniyle yoğunlaşmış ve mültecilerin geri dönüş umutlarını azaltmıştır (Esen, Duman ve Alper, 2016). Suriye'deki kriz ve çatışmalar 2018 itibariyle 7 yılı geride bırakırken 12 milyon civarında Suriyeli evini terk etmiştir. Bu 12 milyon insanın da 5.6 milyonu Irak, Lübnan, Mısır, Türkiye ve Ürdün gibi komşu ülkelere sığınmıştır. Göç idaresinin Mart 2018 verilerine göre Türkiye'de geçici koruma altında 3.567.130 Suriyeli ikamet etmektedir. Suriyeli sığınmacıların %44.82'si can güvenliği kaygısıyla, %28.3'ü iktisadi sıkıntılar nedeniyle, %20.2'si siyasi baskı nedeniyle, %6.6'sı da toplumsal baskı gördüğü için Türkiye'ye göç ettiğini belirtmiştir. Suriyeli mültecilerin %86.6'sı

aileleriyle birlikte Türkiye'ye göç etmiştir (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, 2013). Türkiye Suriye'den almış olduğu göç sonrası 2015 yılından sonra en çok sığınmacı barındıran ülke olarak, göç veren ülke statüsünden çıkıp göç alan ülke konumuna geçmiştir (Kirişçi, 1998, s. 111).

Türkiye Cumhuriyeti Suriye'deki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınma talebinde bulunan Suriye vatandaşları için kayıtsız kalmamış "açık kapı" politikası izleyerek, 136.985 barınma merkezlerinde olmak üzere toplam 3.466.103 çeşitli yardımlarda bulunmaktadır. (Akpınar, 2017) AFAD tarafından 10 ilde oluşturulan 25 barınma merkezlerinde kalanlara ısınma, market, güvenlik, ibadethane, haberleşme, tercümanlık, psiko-sosyal destek, haberleşme, itfaiye, altyapı ve bankacılık hizmetleri sunulmaktadır. Bu tesislerde ayrıca eğitim, meslek kursları, dinlenme ortamları, çocuklar için oyun parkları ve internet erişimi hizmetleri de bulunmaktadır (Kutlu ve Duruşkan 2016).

Türkiye'deki mülteci sayısı; 3,6 milyondan fazla olduğu ve %45'inin 18 yaş altı çocuklardan oluştuğu, 10-18 yaş aralığında 660.214 çocuğun bulunduğu ve 2011 yılından beri çocuk nüfusunda artış olduğu görülmektedir. (GİGM, Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler, 2019) .

MEB 'den alınan bilgilere göre, 23.849 kamp içinde, 84.755 kamp dışında, 529.723 resmi okullarda, 16.718 açık öğretime devam eden çocuk olduğu görülmektedir (Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı, 2019).

2.3.MÜLTECİ HUKUKU

Mültecilerin ve sığınmacıların hakları ulusların görev ve sorumluluk alanına giren fakat uluslararası hukuk kuralları ile de denetlenmesi ve düzenlenmesi gereken insan hakları kapsamında yer almaktadır. Günümüze baktığımızda devletlerin insan hakları ve mülteci hukukundan kaynaklanan yükümlülükleri, terörü bitirme ve terörle mücadele yükümlülüklerinden üstün tutulduğu görülmektedir.

Mülteci Hukuku'na başlamadan önce Mülteci kavramının kullanılışından ve kökeninden bahsetmek faydalı olacaktır. Arapça kökenli "mülteci" sözcüğü, Türkçede "sığınmacı" anlamına gelmektedir. "iltica" sözcüğünün karşılığı ise "sığınma" anlamına gelmektedir. Görüldüğü üzere Arapça kökenli bir kelimeye Türkçe ek getirilerek "ilticacı" denmiş, bu da "sığınmacı" sözcüğünün karşılığını oluşturmaktadır. Kısacası Arapçadaki "mülteci" ile Türkçedeki "sığınmacı" terimlerinin aynı anlamda olduğu

görülmektedir. Fakat 1951 Cenevre Sözleşmesi Türkçeleştirildiğinde, İngilizcede iki farklı kavram olan “asylum seeker” yerine “sığınmacı”, “refugee” yerine “mülteci” terimlerinin kullanılması, farklı olan bu iki terimin Türkçede aynı anlama gelen iki kelime ile tanımlandığı görülmüştür. Ancak hukuki olarak yapılan tanımlamalar kabul edildiğinden “sığınmacı” ve “mülteci” terimlerinin hukuksal tanımlamalarının incelenmesinin daha doğru olacağı düşünülmektedir(Tomanbay, 2004).

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne baktığımızda şu maddeyi görürüz “Herkes, zulüm karşısında başka ülkelerde sığınma talebinde bulunma ve sığınma hakkından yararlanma hakkına sahiptir” Bu nedenle ülkelerde farklı göç politikaları uygulanmaktadır.

Mülteciler sorununun ilk olarak ele alındığı uluslararası toplantı 1920 yılında Milletler Cemiyeti'nin girişimi ile düzenlenmiştir. Bu toplantıdan önce mülteciler konusunda devletlerarası ikili görüşmeler yoluyla çözüm üretilebileceği düşünülmüştür (BMMYK 1998).

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte artan göç durumu göç politikalarında ve sözleşmelerinde, göçün kanunlaşmasını beraberinde getirmiştir. Cumhuriyet Döneminde yapılan göç politikalarını dört bölümde incelemek mümkündür. Milli kimlik duygusu ve aidiyet oluşturmak amacıyla 1934 yılında İskan Politikasını uygulanmaya başlandığı görülmüş olup politikayı genel hatlarıyla incelediğimizde Türk soyunun diğer soylara tercih edildiği, böylece Türk soyundan olanların göç yolu açılırken, Türk soyundan olmayanların göç yapmasının engellendiği görülmüştür (Toksöz, Erdoğan ve Kaşka, 2012, s. 17).

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu tarafından hazırlanan ve 1951 yılında imzalanan “Mültecilerin Statülerine İlişkin Birleşmiş Milletler Anlaşması mültecilere uygulanacak standartların asgarisi belirlenmiş, mültecilerin çalışma, seyahat, vergi hakları düzenlenmiş, sınır dışı edilmelerini ve istekleri dışında geri gönderilmeleri yasaklanmıştır (BMİHYK, s. 7).

Daha sonraki süreçte Türkiye'nin NATO'ya üye olması göç politikalarını şekillendiren bir diğer olaydır. Peşinden gelen Cenevre Sözleşmesi ve Cenevre Sözleşmesinin 1967 Protokolü ile birlikte göç politikaları tekrar şekillenmiş ve göç için coğrafi sınırlar getirilmiş böylece Afrika ve Asya'dan gelecek birçok göçün önüne

geçilmiştir. (Göç Özel İhtisas Komisyonu, 2014, s. 23) Son olarak da uzun yıllardır süren Avrupa Birliği Üyelik Süreci göç politikalarını etkileyen etmenlerden olduğu görülmektedir. 25 Mart 2005 yılında imzalanan “İltica ve Göç Alanındaki Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Eylem Planı” ile birlikte iltica ve göç politikalarıyla ilgili AB ile uyum süreci başlatılmıştır(İç işleri Bakanlığı, 2005).

Genel olarak göç politikalarını etkileyen olaylar bu şekilde olup detaylı olarak incelemek gerekmektedir.

2.3.1.1951 Cenevre Sözleşmesi

I. Dünya Savaşı vatanlarından ayrılmak zorunda kalan mülteciler hakkında düzenleme yapılması zorunluluğu doğmuş, mültecilerin hukuki statülerinin ve haklarının belirlenmesi gereği ortaya çıkmıştır(Özdemir 2001).

Bu nedenle 28 Temmuz-31 Ağustos 1951 tarihleri arasında BM’e üye devletlerin imzasına açılan; 22 Nisan 1954’de yürürlüğe giren Cenevre Sözleşmesi, 29 Ağustos 1961 tarihinde 359 sayılı yasayla Türkiye tarafından kabul etmiştir. Bu sözleşme günümüzde dahi uluslararası mülteci hukukunun yapı taşı olarak kabul edilmektedir(Ulaşan 1993). Sözleşme “İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi” deki maddelere hukuki bağlayıcılık getirmesi açısından ilktir (Eriş,2007). İlk olarak Fransa, İngiltere ve ABD’nin bulunduğu komite mülteci tanımına “haklı bir nedene dayanan baskı ve zulüm korkusu” ekleyerek bugünkü “mülteci” kavramının temelini oluşturmuştur (Civelek 2001).

Cenevre Sözleşmesi’ni genel hatlarıyla incelediğimizde zulüm korkusu yaşayanların mülteci sayılması, zaman ve coğrafi konum sınırlamasının getirilmesi, geri gönderilmeme ilkesi, mültecilerin hukuki statülerinin belirlenmesi gibi birçok konuya dayanarak günümüz mülteci haklarının temelini oluşturduğu görülmüştür.

2.3.2 Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)

Avrupa Konseyi tarafından 4 Kasım 1950’de Roma İnsan Hakları Bildirisin güvence altına almak amacıyla imzalanmış sözleşmedir (Bozkurt 2006). İHEB’de yer alan hak ve özgürlükleri korumayı ve ihlal edilmesi halinde uygulanacak yaptırımları içermektedir. Devletlerin, mülteci ve sığınmacılar sınırlarından yasadışı yollarla geçse bile geri gönderme hakları yoktur. AİHM mültecinin mültecilik statüsünü belirlerken aynı zamanda maruz kaldığı muamelenin AİHS’ye aykırı olup olmama durumunu

davanın açıldığı zamanın koşullarını göz önünde bulundurarak bir karara varmaktadır (Ataman 2004). AİHS'nin etkili ve değerli olduğunu, Avrupa'da bulunan mülteciler için çıkardığı içtihad kararları ile yeni bir hukuk yaratmış olması ile gözlemek mümkündür (Mumcu ve Küzeci 2012).

2.3.3. Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi

Afrika kıtasının kendine has yapısı, çıkan savaşlar, kuraklık, yoksulluk gibi sebepler bölgede sık göçe sebep olmuştur. Göçün sık ve yoğun yaşanması bölgede kendine ait göç politikalarına sebep olmuş ve 1969 yılında "Afrika Birliği Sözleşmesi" uygulamaya konulmuştur. Cenevre Sözleşmesi'nden farklı olarak "kişinin ülkesinde yaşanan olumsuzluklardan korkuyor olması" şartının aranmamaktadır. (Odman, 1995).

2.3.4. Cartagena Bildirgesi

Bazı hukukçular ve Güney Amerika Temsilcilerinin bir araya gelerek mültecileri korumaya yönelik 1984 yılında oluşturdukları bildirgedir. Latin Amerika Devletleri'nce benimsenen bildiri Cenevre Sözleşmesi'nin maddelerine yoğun insan hakları ihlali, kamu düzenini bozan gelişmeler, yabancıların saldırıları ve genel şiddet gibi sebepler ile başka ülkeye sığınma talebinde bulunabilecekleri eklenmiştir. (Odman 1995).

2.3.5. Arap Sözleşmesi

Cenevre Sözleşmesi'nin Arap Devletleri'ndeki mülteci sorunlarına tam olarak çözüm bulamamış olması sebebiyle 27 Mart 1994 yılında "Arap Ülkeleri Birliği Konseyi" buradaki mültecilerin durumunu düzenleyen Arap Sözleşmesi'ni imzalamışlardır. "İşgal, doğal afet ve yabancı devlet egemenliği" gibi nitelikler sığınma arayan mültecilerin niteliğine eklenmiştir (Odman 1995).

2.4. Türkiye'de Mültecilerle İlgili Kabul Edilen Kanunlar ve Uygulamalar

2.4.1. Askerlik Kanunu

21 Mayıs 1927 yılında göçmen ve sığınmacıların vatandaşlığa alınmaları sonrası kaç yaşında olurlarsa olsunlar askere alınacaklarını gösteren 111 sayılı kanundur. Vatandaşlığa kabul edilmeden önce askerlik yapmış olmaları gibi bir koşul bulunmamakta (Buz 2002) ve eğer yaşları askerlik yapmalarına engel ise mülteciler askerlikten muaf sayılır (Buz 2008).

2.4.2. İskân Kanunu

Türkiye'de bulunan mülteci ve sığınmacıların haklarını düzenleyen ilk yasadır. 14 Haziran 1934 yılında kabul edilmiştir. Bir taraftan Türkiye'ye göç edecek kişilerin

haklarını düzenlerken diğer taraftan farklı ırk ve milletlerden sığınmacıların iskân koşullarını belirlemektir (Tarhanlı, 2000)

Kanun'un amaçlarından ülkeye göç etmiş kişilerin bir an önce yerleşmeleri ve yeni hayatlarına uyum sağlamaları, daha önceden göç etmiş mültecilerin de hayatlarına yönelik düzenlemelerde yardımcı olma gösterilebilmektedir. (Kılıç 2008).

Kanunun en çok dikkat çeken özelliği, ülkeye göç edilebilmesi için "Türk kültürüne bağlı olmaları gerektiği" maddesinin bulunmasıdır. Bu maddeyle birlikte Türk göçünün önü açılırken Türk olmayanların göç etmeleri zorlaşmıştır. Başvuru sahibinin Türk kültürüne bağlılığı başvuruyu inceleyen yetkilinin insiyatifine bırakılmıştır. (Odman 2008). Kanunun 5. Maddesi'nde "Türk soyuna ve kültürüne bağlı olmayıp zorunluluktan ülkeye sığınmak durumunda kalanlar hakkındaki kararların hükümet tarafından verilmesi gerektiği" bildirilmiş ve hükümete esnek davranma olanağı verilmiştir., Kanun "Türk soyuna ve kültürüne bağlı olmayan" mülteciler için herhangi bir güvence vermemektedir. Türkiye'ye gelip yerleşenler 2 yıl içinde iskan almaları, iskan alıncaya kadar yabancı statüsünde olacakları belirtilmektedir. (Çavuşoğlu 2006).

2.4.3.Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun

Türkiye'ye giriş yapan yabancılar ülke içinde seyahat ve ikamet etme hakkına sahiptir. Yabancıların ikamet süresi, ikamet süresinin ne şekilde uzatılacağı, şahsiliği ve aile bütünlüğü amacıyla la aile bireyleri ile görüşmek amacıyla ülkeye yapılacak giriş çıkışın denetlenmesini içermektedir (Odman,2008).

2.4.4.Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)

11.04.2013 tarih Resmi Gazetede yayımlanarak 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslar arası Koruma Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte göç yönetiminde kurumsal yapılanmanın ilk adımının atıldığı bilinmektedir.. Türkiye Cumhuriyeti'nden koruma talep eden yabancıların korunmasının sağlanması ve yürütülen işlemlerden sorumlu İçişleri Bakanlığına bağlı olarak çalışan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü kurulmuş ve karar ile birlikte Türkiye'de yeni bir yapılanma meydana gelmiştir. Bu yapılanma sayesinde mültecilere yönelik istatistiki analizlerin hazırlanmasında ve takip edilmesinde önemli rol oynamaktadır (Çakı, 2019)

YUKK' un yürürlüğe girmesiyle birlikte ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün oluşturulmasıyla daha önce görev ve yetkileri İçişleri Bakanlığına bağlı olan Emniyet

Güçlerinden alınıp sivil yaptırıma geçmiş olması ile göç konusunda Türkiye etkili bir yol kat ettiğini göstermektedir.(Çakı,2019).

Türkiye 6458 Sayılı “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” gereği Suriyeli sığınmacıları ilk olarak “misafir” sonrasında “geçici koruma statüsü” adıyla değerlendirmiştir. 2014 yılına gelindiğinde ise, bu kanunun 91. maddesine dayanarak özellikle Suriye’den gelen vatandaşları kapsayacak uluslararası koruma talebi kişisel olarak değerlendirilmeyenlere sağlanabilecek geçici koruma işlemlerinin sağlıklı bir şekilde devam etmesi için “Geçici Koruma Yönetmeliği” çıkarılmıştır (Güzel, 2018).

2.5.MÜLTECİ HAKLARI

BM Genel Kurulu da 10 Aralık 1948 tarih ve 217 A (111) sayılı kararı ile İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’ni kabul etmiştir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’ne göre haklar şu şekildedir;

- Yaşama hakkı
- Kölelik ve Zorla Çalıştırma Yasağı
- İşkence Yasağı
- Adil Yargılanma Hakkı
- Özgürlük ve Güvenlik Hakkı
- Özel Hayatın ve Aile Hayatının Korunması
- Cezaların Yasallığı
- Dernek Kurma ve Toplantı Özgürlüğü
- Düşünce, İfade, Vicdan ve Din Özgürlüğü
- Etkili Başvuru Hakkı
- Evlenme Hakkı
- Ayrımcılık Yasağı
- Eğitim Hakkı
- Sağlık Hakkı
- Bir Ülkeyi Terk Edebilme ve Başka Bir Ülkeye Sığınma Hakkı
- Vatandaşlık Kazanma Hakkı
- Dilekçe Hakkı
- İkamet Etme ve Konut Dokunulmazlığı Hakkı

Mültecilere tanınan hakları aşağıda daha net bir şekilde ifade edebiliriz

2.5.1.Eğitim Hakkı

Anayasamızın 42. Maddesini incelediğimizde herkesin eğitim hakkının bulunduğunu gormekteyiz. Ülkemizde yaşayan tüm çocuklar zorunlu eğitime tabiidirler. Kanunda sığınmacı, mülteci, göçmen çocuklar hakkında açık bir ifade kullanılmasa da hüküm onlar İçişleri Bakanlığı Talimatı incelendiğinde durumlarını belgelendirebilen, sığınma veya iltica talepleri tetkik edilenler ile mülteci olarak ikamet edenler, öğrenim vizeleri olmaması durumunda dahi öğrenim çağındaki çocukların okul kaydını yaptırabilmektedirler. Çocukların eğitim alabilmesi amacıyla yasal imkanların yanında; yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının katkılarıyla bir çok imkan sağladığı görülmektedir. (İçişleri Bakanlığı 22 Haziran 2006 Tarih ve 57 Sayılı Uygulama Talimatı, 2006).

Cenevre Sözleşmesi'ne göre Eğitim Hakkı; sözleşmeye taraf Devletler, ülke içinde yasal bir şekilde ikamet eden mültecilere, ülke vatandaşlarına tanıdıkları temel eğitim imkanlarını sağlamak zorundadırlar. Mültecilere temel eğitimlerin dışındaki eğitimler, yabancı ülkelerin okullarından alınan üniversite diploma, sertifika ve derecelerinin tanınması, resim ve harçlardan muafiyet ve diğer ülke vatandaşlarına tanınan haklardan daha az olmayacak derecede eğitim burslarından yararlanma imkanı tanınmalıdır. Mülteciler ve mülteci aileleri ilköğretim ve ortaöğretim eğitim haklarından yararlanma ve gerekli evraklar ile başvurmak şartı ile üniversiteye devam etme hakları vardır. (BMMYK 2000).

2.5.2.Sağlık Hakkı

WHO(Dünya Sağlık Örgütü)'a göre sağlıklı olma hali sadece hastalıksız olmayı değil, fiziksel, psikolojik olarak iyi olma halidir. BMİHK 25. Maddesinde “yaşam hakkı çevresinde kabul edilmiş evrensel hak” olarak sağlık hakkını tanımlamıştır. (BMİHK, 1948). “Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi” (2000), 35. maddeye göre, her insan ulusal uygulamalar ve yasalar çerçevesinde tıbbi tedaviden ve koruyucu sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir. Politikalar ve faaliyetlerin sağlanmasında öncelikli olan insan sağlığının korunması olmalıdır. (“Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı”, 2000).

WHO (Dünya Sağlık Örgütü) sağlık hizmetlerini, kişi ve toplumların sağlıklarını korumak, hasta olmaları halinde sağlıklarının korunmasını sağlamak ve tedavilerini yapmak, sakat kalanların başkalarından bağımsız bir şekilde yaşamlarını sağlamak amacıyla yapılmış tüm planlı etkinliklerdir (Öztek ve Eren, 2006). Türkiye'de

mültecilere uygulanan sağlık kapsamındaki uygulamalar incelendiğinde, kural olarak kişilerin sağlık ihtiyaçlarını kendilerinin karşılamalarının sağlanması, karşılayamıyorlar ise ve BMMYK tarafından da karşılanmaları mümkün değil ise mevcut imkanlar ve kanunlar kapsamında devlet tarafından karşılanmaktadır. (İçişleri Bakanlığı 22 Haziran 2006 Tarih ve 57 Sayılı Uygulama Talimatı, 2006). Buna ek olarak sağlık giderleri hiçbir yolla karşılanamayan kişiler için, SYDV, SYDTF ve Emniyet Yabancılar Şube Birimleri arasında işbirliği yapılmakta, ve yardımcı olunmaktadır. (İçişleri Bakanlığı 22 Haziran 2006 Tarih ve 57 Sayılı Uygulama Talimatı, 2006).

Ülkemizde yaşayan sağlık primlerini ödeyemeyen, herhangi bir sağlık güvencesi olmayan sığınmacı ve mülteciler için Genel Müdürlük bütçesinde ödenek ayrılır. Maddi durumu olanlardan bir kısmı olmayanlardan da prim tutarının hepsi talep edilir. (T.C. Resmi Gazete, 11 Nisan 2013, Sayı: 28615).

YUKK'a göre; cinsel saldırı, işkence, psikolojik ya da bedensel şiddete maruz kalmış kişilere bu eylemleri neden olduğu hasarı giderecek tedavi imkanları sağlanmaktadır. (T.C. Resmi Gazete, 11 Nisan 2013, Sayı: 28615).

2.5.3.Sosyal Haklar

Cenevre Sözleşmesi'nin 23. maddesine baktığımızda sözleşmeye taraf devletlerin, ülke sınırlarında bulunan mültecilere kendi vatandaşları ile aynı hizmet ve sosyal yardım imkanlarını sunmak zorundadırlar. Taraf devletlerin imzaladıkları anlaşmanın sosyal haklar ile ilgili kısmından tüm mülteciler de yararlanmakta ancak yararlanabilmek için, ülke vatandaşlarından talep edilen koşulları sağlamaları gerekmektedir. (BMMYK 1998). amaçlayan ve yaygın etki yaratan çalışmaların henüz tamamlanamadığı söylenebilir.

2.5.4.Düşünce ve İfade Özgürlüğü Hakkı

Her birey düşünme ve düşündüklerini özgürce beyan etme hakkına sahiptir. Cenevre Sözleşmesi'ne göre; “taraf devletler, ülkelerindeki mültecilere, dini vecibelerini yerine getirme hürriyeti ve çocuklarının dini eğitim hürriyeti bakımından, en az vatandaşlara uyguladıkları muamele kadar uygun muamele uygulamalıdır” (TBMM-İHK 1961). Aynı Sözleşme'nin 15. Maddesinde mültecilerin ülke vatandaşlarının sahip olduğu, sendika ve derneklere üye olma ve yararlanma hakkına sahip olduğunu belirtmiştir. (TBMM-İHK 1961).

İHEB'in (1948) 19. Maddesi'ne göre "Herkesin kanaat ve ifade özgürlüğüne hakkı vardır; bu hak, müdahale olmaksızın kanaat taşıma ve herhangi bir yoldan ve ülke sınırlarını gözetmeksizin bilgi ve fikirlere ulaşmaya çalışma, onları edinme ve yayma serbestliğini de kapsar" şeklindedir.

İHEB incelendiğinde düşünce ve ifade özgürlüğünü destekleyen diğer maddeler de karşımıza çıkmaktadır.

27. maddesine göre: "Herkes, topluluğun kültürel yaşamına serbestçe katılma, sanattan yararlanma ve bilimsel ilerlemeleri ve bunun sağladığı yararları paylaşma hakkına sahiptir. Herkes, yaratıcısı olduğu herhangi bir bilimsel, edebi ya da sanatsal üründen doğan manevi ve maddi menfaatlerin korunması hakkına sahiptir".

18. maddesi: "Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır; bu hak, din veya inancını değiştirme özgürlüğünü ve din veya inancını, tek başına veya topluca ve kamuya açık veya özel olarak öğretme, uygulama, ibadet ve uyma yoluyla açıklama serbestliğini de kapsar" şeklindedir.

2.5.5.Çalışma Hakkı

Mülteci kabul eden her devlette olduğu gibi bizim devletimizde de Anayasamızın 48. maddesi mülteci ya da vatandaş ayrımı gözetmeksizin çalışma hakkı herkese tanınmış ve çalışma hürriyeti güvence alınmıştır. Ayrıca ülkemizde kalacakları süreyle sınırlı olacak şekilde mülteci ve sığınmacıların çalışma haklarını mevzuatımızın genel kurallarına bağlı olarak kullanmaları gerektiği düzenlemede yer almaktadır (İltica ve Sığınma Yönetmeliği, 1994). Ülkemizde bulunan konumu ne olursa olsun 6 aylık ikamet sonucunda yabancılar, çalışabilmek için gerekli şartları sağlamaları halinde, ülke içinde çalışabilmek için izne başvurabileceklerdir. (4817 Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, 2003). Türkiye'de yabancıların çalışma izinleri ile ilgili olarak, "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun" (YÇİHK) yer almaktadır. Belirtilen kanunda yabancıların çalışma hürriyet ve haklarına yönelik genel düzenlemeler yapılmakta ve kanuna bağlı yönetmelikler bulunmaktadır.

Cenevre Sözleşmesi'ne baktığımız zaman ülkelerde yasal şartlarda ikamet eden mültecilerin, geçimlerini sağlayabilmeleri amacıyla ücretli bir işte çalışmalarının sağlanması amacıyla tüm olanakların sunulmasından bahsedilmiştir. Bu haklar karşısında mültecilerin ülkenin kendi vatandaşları ile aynı statüye sahip olmalarının uygun olduğu belirtilmiştir. İşgücü piyasasını korumak amacıyla ülkeler yabancıların

çalıştırılması konusunda çeşitli önlem ve kısıtlamalar koymuşlardır. Ancak sözleşmenin taraf devletlerce yürürlüğe girmesiyle birlikte yabancıların çalıştırılma şartları ile birlikte bazı istisnalar belirlenmiştir. (BMMYK 2003).

2.5.6. Seyahat Hakkı

Anayasanın 23. Maddesinde herkes için yerleşme ve seyahat özgürlüğü güvence altına alınmış olsa da yabancılara getirilen kısıtlamalar ülkede bulunan sığınmacılar ve mültecilerin İçişleri Bakanlığınca yerleştirilebilecekleri, bu şekilde denetim ve kontrolün kolaylaştırılacağı, homojen bir grup olması sonucu istek ve ihtiyaçların daha kolay belirlenmesi sonucu hızlı hizmet ulaşımının sağlanacağı gibi sebepler göz önünde bulundurularak belirlenen pilot illerin dışına çıkmamaları sağlanabilmektedir. (Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun, 1950).

İHEB(1948)’in 13. maddesi: “Herkesin, her Devletin sınırları içinde seyahat ve oturma özgürlüğüne hakkı vardır. Herkes, kendi ülkesi de dâhil, herhangi bir ülkeden ayrılma ve o ülkeye dönme hakkına sahiptir” biçimindedir.

Cenevre Sözleşmesi’ne baktığımızda ülke sınırları içinde ikamet eden mültecilerin, ülke içinde özgürce seyahat ve özgürce ikamet etme hakkı verilmesi gereğinden bahsedilmiştir. Toplum düzenini ve ulusal güvenliği bozacak bir durum söz konusu olmadıkça, ülke dışında ve içinde seyahat etmek için gerekli belgeler temin edilmelidir. (TBMM-İHİK 1961).

2.5.7.Sığınma ve Geri Gönderilmeme Hakkı

Cenevre Sözleşmesi 33. Maddede “Hiçbir Akid Devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, vatandaşlığı, muayyen bir içtimai zümreye mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayat ve hürriyetlerinin tehdit edileceği ülkelerin hudutlarından her ne şekilde olursa olsun sınır dışı

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin (İHEB, 1948) 14. maddesinde: “Herkesin, sürekli baskı altında tutulduğunda, başka ülkelere sığınma ve kabul edilme hakkı vardır” denilmiş ve böylece ilk defa uluslararası bir belge incelendiğinde sığınma hakkından bahsedildiği görülmüştür.

İlk kez 1933 yılında “Mültecilerin Uluslararası Sözleşmesi’nin” 3. Maddesinde Sözleşmesi’nin 3. maddesi devletlere, sığınma taleplerini geri çevirme hakkı verilmiş ancak yalnızca sekiz devletin kabul etmiş olması sebebiyle geçerlilik kazanmamıştır.

Cenevre Sözleşmesinde ise toplumsal düzeni bozacak ya da ulusal güvenliği tehlikeye atacak durumlar dışında sözleşmeye taraf devletlerin ülkelerinde ikamet eden mültecileri sığınma haklarının ellerinden alınmayacağı hükme bağlamıştır. Ayrıca aynı sözleşme ile sınır dışı edilme kararı verilen mültecinin kendini savunma hakkı vardır. Ülke güvenliğini tehdit etme ihtimali bulunan, bu konuda hakkında güçlü iddialar olan kişiler bu haktan yararlanamazlar. Sınır dışı edilme kararı kesinleşmiş mültecilere, gideceği ülkeye kabul edilene kadar süre tanınması da sözleşmede yer almaktadır.

Afrika Birliği Örgütü Sözleşmesi, Cartagena Bildirgesi ve Arap Sözleşmesi'nde de benzer maddeler görülmektedir. Sözleşmelere üye devletlerin mülteciler hakkında kamu güvenliğini ve ulusal güvenliği bozan durumlar dışında sınır dışı etme kararı verilemeyeceği açıkça belirtilmiştir. Sözleşmeye üye ülke mülteci kabul edemeyecek vaziyette olduğunda başka bir üye ülkeden yardım isteyebilir. Mülteci kendi özgür iradesi ile ülkesine dönme kararı aldığı anda, hakkın elinden alınamayacağı, geri dönmeyi talep eden mültecinin ülkesine güven içinde dönmesi için gerekli koşulların sağlanacağı gibi konular da sözleşmelerde vurgulanmıştır. Bahsedilen yasal belgeler incelendiğinde devletler, kabul edilmemesi veya sınır dışı edilmesi halinde hayati tehlikesi bulunacak mültecileri reddedemezler (Odman 1995).

2.6.SURİYELİ MÜLTECİLERİN SORUNLARI

Dünyada üzerinde birçok insan yaşamış olduğu yeri terk edip, yeni yaşam kurabilecekleri yerler aramaktadır. Bu yer değişikliği zorunlu olabileceği gibi isteğe bağlı bir şekilde de gerçekleştirilebilmektedir. İnsan haklarının ihlali, iç çatışmalar, savaşlar, ekonomik sebepler, doğal afetler, sosyal sorunlar gibi nedenler yer değişikliklerinin sebebi olarak gösterilebilmektedir.

Ülkeler arası yapılan göçleri incelediğimizde, göç eden topluluğun ekonomik, sosyo-kültürel, siyasal, psikolojik ve eğitim geçmişi ve deneyimleri göç ettiği yere adaptasyonu olumlu ya da olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir. (Şahin, 2001).

Mülteci ve sığınmacıların yaşanan süreç öncesinde, esnasında ve sonrasında yaşamış olduğu uyum sürecinde pek çok sorun ile başa çıkmakta, ev sahibi ülkeye uyum sağlayabilmek için farklı düzeylerde ve alanlarda yardıma ihtiyaç duymaktadırlar(Tekin 2009).

Göç olayında yaşanan problemleri üç süreçte incelemek mümkün olacaktır.

Göç öncesi dönem; ciddi travmalar yaşanmış, şiddet, dışlanma, savaş doğal afet, sevdiklerin ölümü gibi insan psikolojisini derinden etkileyen olaylar yaşanmış ve göç etmeye karar verilmiş ya da karar vermek zorunda bırakılmış dönemdir.

Göç Dönemi; Maddi ve manevi sahip olunan birikimin geride bırakılarak yeni bir başlangıç yapmak adına farklı bir kültüre sahip ülkeye yapılan göç sürecini içermektedir. Ayrılık anksiyetesi yaşanırken yolculuk esnasında yaşanan problemler yeni travmalara sebep olmaktadır. Yasal yollarla ülke dışına çıkamayan mülteciler yasadışı yollarla ülkelerini terk etmek durumunda kalmışlardır. Yasadışı yolların güveni olmaması ve problemlili olması kişilerin psikolojisini olumsuz yönde etkilemektedir. Yasal yolları tercih edenler ise ülkeye giriş ve kabulü yönündeki işlemlerin yıpratıcı olması farklı sorunlar oluşturmaktadır(Özhan 2010).

Göç Sorası: Bir travmadan çıkan ve uyum sürecine giren mülteci uyum sürecinde karşılaşıla problemler ile baş etmek durumunda kalmış uyum sürecini hızlandırmak adına destek mekanizmalarına sığınmıştır. Ülkeye göç edenler göç ettikleri ülkenin dilini öğrenmede, kültürüne adapte olmakta, alışkanlıklarını zorluklarla karşı karşıya kalabilmektedirler (Gün, 2011).

Tüm Dünya’da olduğu gibi Türkiye’ye göç eden mülteciler de farklı sorunlar yaşamaktadırlar. Barınma, iş hayatı ve eğitim yaşanan problemlerin başında gelmektedir. Türkiye göçü aracılık ederken AB ülkelerine geçmek isteyen mültecilerin kazalar sonucu ölmesi ölümcül düzeydeki problemlerdendir. (İçduygu, 2004: 25–36) Bireylerin kendi kültürleri ve yaşadıkları yerlerden zorunlu olarak ayrılması durumunda gerçekleşen süreç, bireyin kendi psiko-sosyal ve fiziksel dünyasından kopmasına sebep olmaktadır. (Buz, 2004) Böylece göç bir çok soruna sebep olurken bireyin yaşam koşullarını, fiziksel ortamını ve psikolojik dünyasını şekillendirmektedir.(Gökçan, Açıkyıldız ve Ataman, 2015).

Aşağıda göç sonrası uyum sürecinde mültecilerin yaşamış oldukları problemlere değinilecektir. Yaşanan sorunları Fiziksel Sorunlar, Ruhsal Sorunlar ve Kültürel Sorunlar olarak incelemek mümkündür.

2.6.1.Fiziksel Sorunlar

Sığınmacı ve mülteciler barınma, iş bulma, beslenme, zorlu yaşam koşulları açısından, eğitim, sosyal hizmetlere ulaşım, sağlık sorunlarının çözümü, şiddet açısından en dezavantajlı göçmen grupları olduğunu söylemek mümkündür. (Taştan,

2014). Özellikle göçün ilk günlerinde mültecilerin günlük yaşamlarını kendi imkanlarıyla devam ettirmekte zorluk yaşadıkları görülmektedir. Yukarıda belirtilen sorunlara ek olarak, kültürün tamamen farklı olduğu bir yerde yaşama sorunu, manevi değerlerden kopmak, statü kaybı, sosyal ilişkilerin kaybı da eklenerek göç etmenin zorluğu daha net anlaşılabilir(Buz, 2008).

2.6.1.1.Barınma Sorunu

Nevşehir İnsan Hakları Kurulu raporu incelendiğinde mültecilerin barınma imkanları devlet tarafından sağlanan konteynır, çadırlar ya da misafirhanelerde ikamet ettikleri, ancak bu barınak imkanlarının sınırlı sayıda mültecilere sağlanabildiği, barınma ihtiyacı sağlanamayan mültecilerin ise kendi imkanlarıyla çadırlarda ya da iyi ihtimalle ucuz konutlarda ikamet ettikleri belirtilmiştir. (Nevşehir Valiliği İnsan Hakları Kurulu, 2016). Kamp dışında kalmak zorunda kalan mültecilerin durumlarının iyi olmadığı, şehirlerde varoş bölgelere yerleştikleri, yerleştikleri bölgelerde bedelinin iki katı kira vererek oturdukları, yaşanan evde birden fazla ailenin birlikte yaşadığı, ya da bekar 6-7 kişinin yaşadığı bu nedenle hijyen eksikliği olduğu görülmektedir (TTB, 2016). AFAD'a (2013) verilerine göre kamp dışında yaşayan mültecilerin %25'i harabelerde hayat sürdürmektedirler. Kamp dışındaki bu kişilerin oturdukları konutlarda ortalama kişi sayısı 8.6 iken evlerdeki oda sayısı ortalama 2.1'dir. Kamplarda yaşayan mültecilerin yaşam standartları kentlerdeki mültecilere oranla daha iyi durumdadır (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı,2013).

2.6.1.2.Sağlık

Türkiye'deki sığınmacıların yaşadığı sorunlardan bir diğeri sağlık problemleridir. Sağlık kurumlarına erişim ve sağlık giderleri başlıca sağlık problemlerindedir. Mültecilerin sağlık hizmetlerine ulaşımaları konusunda yaşadıkları problemler; tedavi ve ilaç masraflarını karşılayamama, sağlık hizmetlerinden nasıl yararlanacaklarını bilememe, yaşadıkları dil sorunlarından dolayı derdini anlatamama, yerleştikleri ülkenin sağlık sistemine uyum sağlayamama, sağlık hizmetleriyle ilgili bilgilendirilmemiş olması, tecavüz, istismar gibi konuları aktarırken utanma, sağlık kontrollerini düzenli yaptıramama, yol masraflarını karşılayamamak, karşı cinsten olan sağlık personeline kendini ifade etmekte zorlanma, hukuki engeller ve kimlikle ilgili zorluklar vb. şeklindedir (Buz, 2004).Mevzuata göre "Avrupa dışından gelen sığınmacılar sağlık giderlerini kendi olanaklarıyla ya da BMMYK aracılığı ile

karşılayamaz ve sosyal güvenceye de sahip değilse sağlık giderleri yasal düzenleme ve olanaklar neticesinde devlet tarafından karşılanır” (Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 2006).Sığınmacı yaşamakta olduğu SYDV’ye başvurur, burada sığınmacının kendi olanaklarıyla sağlık giderlerini karşılamayacağına kanaat getirilirse sağlık giderleri devletçe ya da vakıfça karşılanır. Yasadışı göçmenlerin haklarına ve aldıkları desteklere rağmen sınır dışı edilme korkusu nedeniyle sağlık hizmeti almaktan çekindikleri, bu nedenle tedavi görmeyen sağlık problemlerinin ertelenmesi hem mültecinin hem de devletin yükünü arttırdığı görülmüştür (Önal, 2015). Suriye’deki krizden önce yapılan genel araştırma Suriye’de sağlık hizmetlerinin iyi olduğu yöndedir ancak ülkeye yapılan göç esnasında, yaşanan yaralanmalar, uğradıkları tecavüz ve şiddet sonrası ülkeye ulaştıklarında psikolojik ve fizyolojik olarak sağlık problemi yaşadıkları gözlemlenmiştir. Sığınmacıların bir kısmı kamplarda aldıkları sağlık hizmetleri ile sağlığına kavuşurken, büyük bir kısmının hizmetlerden yararlanamadığı görülmüştür. (TTB, 2016). Geldikleri ülkelerin çoğunsa sağlık sorunlarını çözümleyemeyen mültecilerin kendi tedavi yöntemlerini ya da gelirken yanlarında getirdikleri ilaçları kullandıkları görülmektedir. (Önal, 2015). Mültecilerin sağlık hizmetinden faydalanırken yaşadıklarının dil problemi nedeniyle tercüman sorunu yaşamakta özellikle kadın mülteciler karşı cins tercümanlarla iletişim kurmakta çekinmektedirler (Nevşehir Valiliği İnsan Hakları Kurulu, 2016). Mültecilerin yaşamış olduğu bir diğer problem sağlık çalışanlarının mültecilere karşı gösterdikleri turum ve davranışlardır. Bazı doktor ve sağlık çalışanlarının ilgisiz duyarsız ya da ön yargılı olduğu bilinmektedir. Bu durumun mültecilerin sağlık hizmetinden yararlanmaktan uzak durmasına sebep olduğu görülmektedir. Mülteciler yaşadıkları diğer problemlerin sonucu olarak sağlık yönünden en savunmasız insan gruplarından. Bu sebeple sağlık sorunları diğer sorunlardan daha çok görülmektedir (Karadağ ve Altıntaş, 2010).

2.6.1.3.Eğitim

Günümüzde mültecilerin yaşadıkları en önemli sorunlardan biri de eğitim sorunudur. Mültecilerin çoğunun çocuklardan oluştuğunu ve göç edilen ülkede de çocuk nüfusunun artış gösterdiği düşünüldüğünde, çocukların eğitim hayatının yarıda kalabileceği de göz önünde bulundurularak üzerinde durulması ve dikkat edilmesi gereken bir konu olduğu düşünülmelidir.

Mültecilere ülkelerinin kapısını açan devletler genellikle bu insanlara yönelik sağlık, beslenme, barınma gibi konuları öncelikli olarak görürken okul çağında olan

çocukların eğitimini öncelikli olarak görmemektedirler. Maalesef ki eğitim hayatı sekteye uğrayan veya eğitime ulaşamayan çocuklar, bir acil durumun ortaya çıkması halinde sonuçlara karşı daha kırılgan olmaktadır. Bundandır ki acil durumlarda sağlık, beslenme, barınma kadar eğitim hizmeti de o derece önemlidir (Yavuz ve Mızrak, 2016). Göç politikalarında eğitime dönük uygulamalar ülkelerin ve eğitim sisteminin gelişmişliklerine göre farklılık göstermektedir (Dryden Peterson, 2015; UNICEF, 2015a). Dünyanın çoğu yerinde mülteciler, senelerce kamplarda ikamet ettirildiği ve ülkenin eğitim sistemine direkt olarak dahil edilmemediği görülmektedir. Göç eden kişilerin göç ettikleri ülkelerde sosyal, kültürel, ekonomik ,psikolojik yönden çeşitli sorunlar yaşamaları, okul dönemindeki çocukların eğitimini de olumsuz açıdan etkilemektedir Mültecilerin hukuki statüsünü belirleyen 1951 Cenevre Sözleşmesi'ne göre , Taraf Devletler, mültecilere, eğitim konusunda, vatandaşlarına uyguladıkları uygulamanın aynısını uygulayacaklardır, ("Mültecilerin Statüsüne Dair Sözleşme", 1954).

2.6.2.Ruhsal Sorunlar

Ergenler ve çocuklar hem içinde buldukları gelişim dönemi hem de yaşamış oldukları stres faktörü yoğunluğu sebebiyle yetişkinlere oranla stresten etkilenme ihtimalleri daha yüksektir. Özellikle savaşa maruz kalmış çocukların yaşamış oldukları, hem savaş esnasında hem de savaştan sonraki belirsizlik sebebiyle ruh sağlıklarına yönelik ciddi risk faktörü olduğu bilinmektedir. Göç öncesi, göç esnası ve göç sonrası olmak üzere travmaya sebep olan etkenleri üç grupta incelemek mümkün olacaktır. Travmanın boyutu göç öncesinde yaşananlar, savaştan etkilenme düzeyi, kayıplar, inanç sistemi, kişisel özellikler, aile birliği gibi etkenler sonucu belirlenmektedir. (Demirbaş ve Bekaroğlu, 2013). Savaş sonrası kişilerde görülen yas halinin, hiçbir yakınının kaybedilmemiş olması durumunda bile toplumun yaşamış olduğu kayıplar sonucunda meydana geldiği, ivedi bir şekilde çözüme kavuşturulmaması halinde ilerleyen dönemlerde fiziksel ve psikolojik olarak kalıcı zararlar verme ihtimalini yükseltmektedir. (Özpolat, Olgun ve Yüksel, 2001). Günlük hayatta çocukların maruz kaldıkları olayları dışa yansıttıklarını gözlemlemekteyiz. Şiddeti içselleştirdiklerini, oyunlarının bir parçası haline getirdikleri görülmektedir. Oyunlarda yaşadıkları oyunları taklit ettiği gözlemlenmektedir. (Atasü Topçuoğlu, 2012).

Yapılan bir araştırmaya göre Suriyeli mülteci çocukların %45.7'sinin geçmişte yaşamış olduğu olayla ilgili anıların sürekli gözünün önüne geldiğini aktardığı,

%48.2'sinin genellikle yaşadığı olayı düşündüğü, %46.8'inin olayla ilgili olarak konuşmaktan sık sık kaçındığı, %44.3'ünün olayla ilgili olarak güçlü duygulara sahip olduğu, %44.3'ünün olayı hatırlatan etkenlerden kaçındığı, %44.3'ünün olayın düşünmek istemediği zaman aklına geldiğini aktardığı, %43.9'unun olayı unutmaya çalıştığı görülmektedir (Özer ve Şirin, 2013).

Yine Türkiye'deki kamplarda en az 6 ay yaşayan, 303 Suriyeli sığınmacı çocukla yapılan araştırmada, çocukların %53.79'u sağlık hizmetlerinden dolayı memnun olduğunu belirtirmiş, Türkiye'ye göç ettikten sonra ruhsal sorunlarından dolayı hastaneye gitme ihtiyacı hissedenlerin %4.5 olduğu görülmektedir. Mültecilerin %53'ü son 1 yılda aile yaşantılarında yaşanan sarsıntının çok büyük olduğunu, %31'i ailelerinden ayrılmak zorunda kaldıklarını, %26'sı aile üyelerinden birini kaybettiklerini, %20'si hayatlarını etkileyen sağlık sorunu geçirdiklerini, %52'si başına büyük bir felaket geldiğini %25'i ciddi bir kaza yaşadıklarını, %79'u Suriye'de savaş veya askeri çatışma yaşadıklarını, %58'i stresli bir olaya maruz kaldığını, %61'i başkasının hayatının tehlikede olduğunu düşündürten bir olaya tanık olduğunu %30 kendisine fiziksel zarar verildiğini, %59'u başkasına uygulanan fiziksel şiddet olayına tanık olduğunu, belirtmektedir (Özer ve Şirin, 2013).

Ancak son zamanlarda Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından sağlanan ve okul rehberlik servisi tarafından da uygulanabilen psiko-sosyal hizmetlerin sunulduğu görülmektedir. Kanun ve yönetmelikler çerçevesinde ihmal ve istismara uğramış çocuklar için koruyucu ve önleyici tedbirler alınabilmektedir (Duygu, 2016).

2.6.3.Kültürel Sorunlar

Ülke içinde bölgeden bölgeye bile farklılık görünürken, ülkeler arası farklılık görünmesi muhtemeldir. Toplumların yaşadıkları bölgelerdeki kültürel özellikler toplumlara etkilemektedir. Bu nedenle mülteciler ve sığınmacılar göç ettikleri ülkelere uyum sağlamaya çalışmakta ve uyum sağlama aşamasında bazı problemlerle karşı karşıya kalmaktadırlar. (Karasu 2016).

Yerleşilen bölgedeki dil farklılığı bölgedeki halkın ön yargısı, nin dilinin bilinmemesi, yöre halkının ön yargısı, farklı manevi alt yapı, kültürel farklılıklar sosyal anlamda probleme sebep olmaktadır. Problemin çözümün yerel halkın vicdanına bırakılmakta halbuki devlet aracılığıyla kültürel farklılıkların çözümü için adım atılmalıdır (Akalin, 2016).

Sığınmacı-Mültecilerin yaşadıkları uyum probleminin Avrupa dışından gelen mültecilerle yapılan bir araştırmada kültür farklılığı sebebiyle uyum sağlamakta zorlananların oranı %57.3 olduğu açıklanmaktadır. (Beter,2006).

2.6.3.1.Dil Sorunu

Suriyeli mültecilerin yaşamış olduğu en büyük problem dil sorunudur. Gerek günlük hayatta, gerek iş hayatında, gerekse eğitim hayatında iletişim kurmakta sorun yaşamak, problemlerini anlatmakta güçlük çekmelerine bağlı olarak hizmetlerden yararlanamamak, sosyal ilişkilerde zayıflık, adaptasyon problemi gibi sorunların temel kaynağını oluşturmaktadır. Mültecilerin Türkçe öğrenmemesi uzun yıllar Türkiye’de kalacaklarını düşündüğümüzde zaman kaybı olarak görülmekte, adaptasyonlarını geciktirmekte ve adaptasyon sürecinin uzaması uyum problemini beraberinde getirmektedir (Emin, 2016).

Eğitimde yaşanan dil sorunundan bahsedecek olursak; Öğretmenlerin Türkçe bilmeyen öğrenciler ile iletişim kuramadıkları, mülteci çocukların akran grubundaki Türk öğrenciler ile de iletişim kuramadıkları, sorunlarını aktarmakta zorluk yaşadıkları, sınıf içinde yalnızlaştıkları ve sorunları ile baş ederken yalnız oldukları, bu durumun sınıftaki Türk öğrencileri de etkilediği dolayısıyla öğretmenlerin Türkçe bilmeyen öğrencileri sınıflarında istemedikleri görülmüştür. (Mercan Uzun ve Bütün, 2016) Eğitim hayatında yaşanan dil sorununun bir de ailevi boyutu vardır. Çocukların aileleri ile iletişim kurulamaması çocukların sorunlarına çözüm bulunamadığı, psiko-sosyal destek sağlanamamaktadır, ödevlerin Türkçe verilmesi, çocukların ve ailelerinin Türkçe bilmemesi ödevlerin anlaşılmasında ve ilerlemelerinin önüne geçmektedir (Mercan Uzun ve Bütün, 2016). Suriyeli mültecilerin yaşadığı kamplarda Türkçe öğretim sağlayacak materyal ve öğretmen eksikliği yaşanmaktadır. Genelgeye göre Genelgede, sınıf öğretmenleri, Türkçe öğretmenleri ve yabancı dil öğrencilerinin mültecilere Türkçe öğretmeleri amacıyla görevlendirileceklerine değinilmiş ancak öğretmenlerin Arapça bilmiyor olmaları nedeniyle talepkar olmadıkları görülmüştür. (Mercan Uzun ve Bütün, 2016).

2.6.3.2.Adaptasyon Sorunu

Çocuk ya da yetişkin, mültecilerin göç ettikleri ülkeye uyum sağlarken yaşamış oldukları birçok problem bilinmektedir. Buz’un (2008) Ortadoğu’dan son 20 yılda Türkiye’ye göç eden mültecilerle yapmış olduğu araştırmada, araştırmaya katılanların %99’unun Türkiye’ye uyum sağlamada ve sosyal ilişkiler konusunda problem yaşadığı

ifade edilmektedir. Sığınmacı ve mültecilerin adapte olma ve sosyal ilişki kurma sorunları; ülkelerindeki arkadaşlıklarına olan özlem, ülkesinde bıraktığı ev ve çevresini özleme, maddi durumunun olumsuz yönde değişmesinden dolayı yeni duruma uyum sağlamada güçlük, yöresel farklılık sebebiyle uyumda zorluk, gelecek kaygısı, sorunlarını çözebileceğine olan inancını yitirme, insanlarla iletişim kurmakta zorlanma, kültürel farklılığı yaşama, ailesel problemleri konuşamama, iltica başvurusuna red cevabı gelmesinden korkma, dil sorunundan dolayı kendini anlatamama, yalnızlık hissi yaşama, kendini işe yaramaz ve değersiz hissetme, intiharı düşünme yaptıklarından mutlu olamama, , insanlara katlanamama, biçiminde ifade edilmektedir (Buz, 2008).

Mültecilerin iltica ettikleri ülkeye uyum sağlama süreleri ile ilgili olarak Stein(1981) tarafından yapılan araştırma incelenmelidir. Stein'in araştırma sonucu elde ettiği teorisinden yola çıkıldığında Suriyelilerin ülkemize adaptasyon süreçlerinin 4-5 yıl gibi bir süre alacağı anlaşılmaktadır. Dünya üzerinde göçmen davranışları incelendiğinde 4-5 yıl aralığında, göçmenlerin uyum sağlama süreçlerini büyük oranda sağladıkları görülmektedir (Tunç, 2015).

Bu nedenle mülteci çocuklarda sosyal sorunlar da önemli yer tutmaktadır. Suriyeli öğrenciler ve Türk öğrenciler arasında okul içi ve dışında sosyal uyumsuzluklar olduğu gözlenmektedir. Suriyeli öğretmenlerden edinilen bilgiye göre sosyal uyum ve eğitim-öğretim konularında Suriyeli ailelerin destek olduklarını bildirmektedirler. (Balkar ve diğerleri, 2016).

Suriyeli mülteci çocukların uyum sürecini kolaylaştıracak en önemli ve öncelikli konu çocukların dil öğreniminin hızlandırılmasıdır (Tunç, 2015).

Güzel'in (2013) Denizli ilinde yapmış olduğu çalışmasını incelediğimizde çocukların ile uyum sürecinde uyumu kolaylaştırıcı üç öncelikli bileşen olduğu görülmektedir. Bunların ilki çocukların ilde ikamet eden akran gruplarının göçmen çocuklara karşı anlayışlı tavırları, ikincisi göçmen çocukların akran gruplarına olan anlayışlı tavırları ve Denizli ilinde yaşama istekleri, üçüncüsü ise komşuluk ilişkisi ve ev ziyaretleri olduğu görülmüştür. Mülteci çocukların adaptasyon süreci başarılı olmaları ile doğru orantılıdır. Sorunların önceden sezilip çözüme kavuşturulması da ayrıca kazanımdır. Mülteci çocukların uyum sürecini kolaylaştırıcı etmenler arasında arabulucu etmenler önemlidir. Okul yönetimi ve psikolojik danışmana okulda kültürel

farklılığı azaltıcı, çocukların uyum sürecini kısaltacak, ayrımcılığın önüne geçecekleri yollar ve yöntemler izlemelidirler(Güzel,2013).

2.6.3.3.Dışlanma (Ayrımcılık) Sorunu

Ayrımcılık mültecilerin yaşadığı en büyük sorunlardan bir tanesidir. Uyum sürecinde olan, adapte olmaya çalışan mülteciler ayrımcılık ile karşılaştıkları durumda kendilerine ket vurmakta adapte olmakta zorlanmaktadırlar.

Öğretmenler ile yapılan görüşmelerde, mülteci çocuklara yapılacak sosyal desteğin çocukların okulda alacakları eğitimden daha etkili olduğunu, okulun tek başına uyum sürecini destekleyecek bir faktör olmadığını belirttikleri yapılan araştırmalarda görülmektedir. (Mercan Uzun ve Bütün, 2016).

Çocukların okula ve sosyal çevrelerine uyum sağlamalarında aile çok önemli bir faktördür. Ailelerin diğer bireylere karşı takındığı tavır ve düşünce tarzları çocukların düşünce yapısı ve davranışlarını da doğrudan etkilemektedir. Tür öğrencilerin ailelerin mülteci bireyler ile ilgili aktardıkları düşünce tarzları, çocukların mülteci çocuklara karşı düşünce tarzlarına yansımaktadır. Yine yapılan araştırmalarda öğretmenlerden edinilen bilgilerde yerel ailelerin, mülteci çocukları, çocuklarıyla aynı ortamda istemediklerini, “Sakın onunla oynama, konuşma, hasta olursun” dediğini, bu nedenle çocukları kaynaştıramadığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler Suriyeli mülteci çocukların herhangi bir ön hazırlık sürecinden geçirilmeden okullara yerleştirilmiş olmasının daha büyük sıkıntı yaşamalarına ve bu çocuklara nasıl yardım edebileceklerini bilememelerine neden olduğunu, ailelerin çocukların etnik yapısından değil ancak kötü ve olumsuz davranışlara sahip olduklarını düşündüklerini, çocukları mültecilerden uzak tutarak hastalıklardan ve olumsuz davranışlardan uzak tutabileceklerini düşündüklerini ifade etmektedirler (Mercan Uzun ve Bütün, 2016).

2.7.SOSYAL HİZMET VE MÜLTECİLER

Sosyal hizmet insan haklarıyla çok yakından ilişkili bir meslektir. Bireylerin çevresi ve yaşadığı toplum içindeki sosyal işlevselliğini arttırmayı hedefler(Şahin,2002). Thomas ve Pierson'a göre sosyal hizmet, “bakım, koruma ve danışmanlık sağlayarak, insanların yaşamlarında karşılaştıkları güçlüklerin üstesinden gelmelerine yardım etmeyi amaçlayan mesleki faaliyetler bütünü” olarak tanımlanmıştır. Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonuna göre sosyal hizmet, “sosyal sistemler ve insan davranışını temel alan kuramlardan faydalanarak, bireylerin

çevreleriyle etkileşimde buldukları noktada müdahalede bulunmaktadır”. Sosyal adalet ve insan hakları ilkeleri sosyal hizmetin temelini oluşturmaktadır. (Beter,2006:)

Sosyal hizmet mesleğinin uygulanmasında güçlendirme yaklaşımının kullanımı büyük önem taşımaktadır. Sosyal hizmet müdahalesinde güçlendirme bireyin gücünü fark etmesi ve kullanmasına yardımcı olmak, bireyin bireysel, kişilerarası ve politik gücünü ortaya çıkarmayı hedefleyen yaklaşımdır. Bireylerin güçlendirmesini sağlamak sosyal hizmet müdahalesinin temel taşlarından bir tanesidir. (Duyan, 2014).

Ülkemizdeki mülteciler dezavantajlı grup olarak değerlendirildiğinde, mültecilerle yapılan çalışmaların; hak temelli yaklaşım, baskı karşıtı uygulama ve güçlendirme yaklaşımından bağımsız olamayacağı görülmektedir. Bu süreçte bireyi çevresi içinde ele alarak belirtilen yaklaşımların uygulanması önem taşımaktadır. (Şahin, 2002). Sığınma deneyimi çekinceleri, korku, travma ve şiddeti de beraberinde getirmektedir. Sosyal hizmet müdahalesi uygulanırken bu duygularla birlikte incelenmelidir. (Buz, 2007).

Sığınma olgusunun bir süreci belirtmesi, göç öncesi, göç sırası ve göç sonrası yaşananları kapsaması sebebiyle sığınma konusu incelendiğinde, genelci sosyal hizmet yaklaşımı ile ele alınması, problemin makro düzeyde çözümü için kolaylaştırıcı olacaktır. (Güllüpınar, 2002)

Sosyal hizmet mesleği, mültecilerin kendine yetebilmelerini, karşılaşılan acil sorunları çözebilmeyi ve emniyet duygusu inşa edebilme becerisi geliştirmeyi hedeflemektedir. (BMMYK, 1994). Hedefini gerçekleştirirken; Danışmanlık, savunuculuk, bilgi verme, kaynaklarla buluşturma, güçlendirme ve toplumla bütünleştirme rollerini üstlenmektedir. (Buz, 2004)

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma Suriyeli mülteci çocukların, eğitim alanındaki durumu analiz edilmeye çalışıldığından betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Çünkü tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırmalara uygun bir modeldir. (Karasar,1999)

Bu araştırmanın metodolojik yönelimi nicel tarzda olup, araştırmanın verileri araştırmacının incelenecek konuyla ilgili denetimi söz konusu olmaksızın (Doğalcı Çalışma), homojen bir gruptan, tarama yaklaşımı ile ve tek ölçmeye dayalı bir model kullanılarak toplanmıştır.

Araştırmanın verilerinin toplanmasında uzman görüşü ve literatür taraması yapılarak araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Büyük bir kısmı kapalı uçlu sorulardan oluşan bu ankette, çalışan çocukların ve anne-babalarının sosyo-demografik özellikleri, barınma biçimleri 44'ü kapalı ve 5'i açık uçlu olmak üzere toplam 49 soru yer almaktadır. Hazırlanmış anket formları, ulaşılan katılımcılarla yüz yüze uygulanmış olup, uygulama esnasında mültecileri çocukların çalışma koşulları ve çevreyle olan ilişkilerini analiz etmek amacıyla gözlemlerde yapılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini halen Türkiye'de ortaokul öğrenimine devam eden Suriyeli mülteci öğrencileri oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örnekleme ise Ankara ili Ayşe Tokur İHO, Fatih Sultan Mehmet Geçici Eğitim Merkezi, Battal Gazi Ortaokulu'nda eğitimine devam eden 80 öğrenci örneklem olarak seçilmiştir.

Araştırmada örneklem seçimi amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örnekleme seçim tekniği, çalışan Suriyeli mülteci çocuk konusunda olduğu gibi evren hakkındaki bilgilerin eksik olduğu ve evreni oluşturan bireylere ulaşmanın zor olduğu durumlarda kullanılan bir tekniktir. (Özen, Gül 2007:413). Bu tekniği kullanan araştırmacı, örnekleme girmeye uygun olan birkaç kişiyle görüşerek onlardan aynı ölçüde uyan diğer kişiler hakkında bilgi toplar. Bu süreci defalarca tekrar ederek, yeterli sayıda insanla görüşmelerini tamamlar.

3.3. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın verileri çalışma evrenine giren Ankara ili Ayşe Tokur İHO, Fatih Sultan Mehmet Geçici Eğitim Merkezi, Battal Gazi Ortaokulu'na kayıtlı öğrencilerinin gönüllü katılım ilkesine göre anket yoluyla ve bizzat araştırmacı tarafından toplanacaktır. Görüşmeler araştırmacının hazırlayacağı anket formu kullanılarak gerçekleştirilecektir. Oluşturulacak anket formunun geçerliliği ve güvenilirliği araştırmacı tarafından sağlanacaktır. Araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan anket soruları; örnekleme oluşturan kişilerin Suriye uyruklu olması, yaşlarının 11-17 yaş arasında değişkenlik göstermesi, Türkçe diline hakim olmama ihtimalleri düşünülerek gerektiği takdirde tercüman aracılığıyla sözlü olarak uygulanmıştır.

Bu araştırmada elde edilen verilerin çözümlemesi yapılan anketlerin SPSS programı yardımı ile analiz edilerek istatistiksel sonuçlar ve tabloların elde edilmesi, yorumlanıp değerlendirilmesi şeklinde olmuştur

3.4. Etik Boyut

Araştırmanın teorik kısmının hazırlanması esnasında ve son şeklin verilmesi aşamasında bilimsel araştırma yönteminin tüm ilkeleri gözetilmiştir. Alıntılarda kaynak bildirimini özenle yapılmıştır.

Suriyeli mülteci çocuklar ile yapılan anketlerde, anket yapılan kişilere araştırmanın amacı hakkında açık bir şekilde bilgi verilmiş ve katılımcıların gönüllü katılım ilkesine uygun olarak izni alınmıştır.

3.5. Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırmada kullanılacak veri toplama aracı (Görüşme Formu) araştırma amaçlarına uygun verilerin toplanmasında, aranan şartları taşımaktadır.
2. Araştırmaya katılacak olan öğrencilerin veri toplama araçlarına verecekleri yanıtların geçerli ve güvenilir olacağı varsayılmaktadır.
3. Örneklem gurubunun evreni geçerli bir biçimde temsil ettiği varsayılmaktadır

3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Ankara'da bulunan, Ayşe Tokur İHÖ, Battalgazi Ortaokulu ve Fatih Sultan Mehmet GEM'de, devamlı öğrenci olan 80 Suriyeli mülteci çocuk ile yapılmıştır.

Araştırmacının yüksek lisans öğrencisi olması, çalışma yapılan grubun eğitim hayatına devamlılık konusunda yetersiz olması, katılımcıların dil problemi sebebiyle anketler bireysel olarak ve katılımcı eşliğinde cevaplanmış, zamanının kısıtlı olması nedeniyle araştırmanın örneklemi ve boyutu sınırlı tutulmuştur

4.BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde, Suriyeli mülteci çocuklar ile yapılmış anket çalışması sonucunda elde edilen bulgular ve bulgulara dair yorumlar yer almaktadır. Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlar; örneklemin tanıtıcı bulguları, dil problemlerine ilişkin bulgular, eğitim hayatında yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular, sosyal hayata uyumuna dair bulgular, psiko-sosyal açıdan etkilenme düzeylerine ilişkin bulgular, göç öncesi ve sonrası yaşadıkları olaylara ilişkin diğer Bulgular olmak üzere altı alt başlıkta sunulmuştur

4.1.Suriyeli Mülteci Çocuklara Yönelik Tanıtıcı Bulgular

Tablo 1: Katılımcıların Yaş Ortalamasına İlişkin Bulgular

YAŞ	SAYI	%
11	12	15,0
12	16	20,0
13	8	10,0
14	21	26,3
15	14	17,5
16	7	8,8
17	2	2,5
Toplam	80	100,0

Tablo 1'i incelediğimizde katılımcıların yaşa göre dağılımını görmekteyiz. Araştırmadaki en önemli unsurlardan bir tanesi yaştır. Özellikle gelişim döneminde olan 18 yaş altı çocuklarda her yaş aralığı farklı karakter ve düşünce yapısı gösterdiğinden, 18 yaş altı bireylerde yapılan araştırmalarda sorulan her sorunun yaşa göre yapılacak değerlendirmesi önem arz etmektedir.

Tablo 1'e bakıldığında katılımcıların, azdan çoğa doğru; %2,5'in 17 yaşında, %8,8'in 16 yaşında, %10'un 13 yaşında, %15'in 11 yaşında, %17,5'in 15 yaşında, %20'nin 12 yaşında, en büyük katılım olarak %26,3'ün de 14 yaşında olduğu görülmektedir.

Tablo hakkında değerlendirmede bulunduğumuzda; en az katılımın 17 yaş grubunda olması ve 16 yaşın onu takip etmesinin sebebi bu yaş grubunun lise dönemine ait olması ancak istisnai olarak savaş sonrası etki dil problemi, uyum süreci, göç sonrası adaptasyon gibi sebeplerle çocukların eğitim sürecindeki yıl kayıplarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

15 yaş grubuna baktığımızda %20'lik ciddi bir oranı göstermekte, oranın yüksek olması yine Türkiye Eğitim Sistemi'nde lise döneminde olması gereken grubun ortaokulda eğitim alması, savaş sonrası toparlanma ve uyum sürecinin önemini göstermektedir. En büyük katılımın %26,3 ile 14 yaş öğrenci grubu ile yapıldığı görülmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımına İlişkin Bulgular

Cinsiyet	Sayı	%
Kız	64	80,0
Erkek	16	20,0
Toplam	80	100,0

Tablo 2'yi incelediğimizde katılımcıların cinsiyet dağılımını görmekteyiz. Yapılan çalışmanın 18 yaş altı bireylerden oluşması, bu yaş grubu gelişim özelliklerinin cinsiyete göre büyük farklılıklar göstermesi, gelişim özelliklerinin farklılığı sebebiyle olaylardan etkilenme düzeyleri, olaylara olan bakış açısının değişmesi yönünden önemlidir.

Tablo 2'ye baktığımızda %80 oranında kız, %20 oranında erkek öğrenci katılımcı olduğu görülmekte, örneklemin kartopu yoluyla seçilmiş olması göz önünde bulundurularak, savaş sonrası aile büyüklerinin kaybı, evin maddi geçimi ve sorumluluklarının geleneklere bağlı olarak erkek çocuklarına düşmesi etkenleriyle erkek çocuklarının eğitim almayı çalışıyor olabileceklerini düşündürmektedir.

Tablo 3: Katılımcıların Eğitim Durumuna İlişkin Bulgular

Sınıf	Sayı	%
5	19	23,8
6	13	8,8
7	27	30,0
8	21	22,5
Toplam	80	100,0

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların %30'unun 7. Sınıf, %23,8'inin 5. Sınıf, %22,5'inin 8. Sınıf, %8,8'inin 6. Sınıf öğrencisi olduğu görülmüştür.

Tablo 4: Katılımcıların İşte Çalışma Oranlarına İlişkin Bulgular

Çalışma Durumu	Sayı	%
Tam Zamanlı Bir İşte Çalışıyor	2	2,5
Yarı Zamanlı Bir İşte Çalışıyor	1	1,3
İş Arıyor	1	1,3
Tatil Günlerinde Çalışıyor	2	2,5
Çalışmıyor	74	92,5
Toplam	80	100,0

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların iş çalışma oranlarına bağlı oranların bulunduğu görülmektedir. Katılımcıların çalışma oranı, çocuk işçiliğinin yasak olması sebebiyle çocukların çalışma haklarından yararlanamaması, çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkilemesi, çocuğu ihmal ve istismara açık hale getirmesi, birincil ihtiyaçlarının karşılanmaması gibi sonuçlara neden olması yönünden önemlidir.

Tablo 4'ü değerlendirdiğimizde devamlı öğrenci olmaları ve eğitim hayatının sürekliliği ve araştırmanın okula kayıtlı öğrenciler ile yapılmış olması sebebiyle en yüksek oranın, %92,5 ile çalışmadıkları, 2 kişinin tatil günlerinde çalıştığı, 2 kişinin tam zamanlı bir işte çalıştığı, 1 kişinin yarı zamanlı bir işte çalıştığı, 1 kişinin ise iş aradığı görülmektedir.

Tablo 5: Katılımcıların Kardeş Sayısına İlişkin Bulgular

Kardeş Sayısı	Sayı	%
1	1	1,3
2	10	12,5
3	22	27,5
4	19	23,8
5	15	18,8
6	7	8,8
7	5	6,3
8	1	1,3
Toplam	80	100,0

Tablo 5 incelediğimizde katılımcıların kardeş sayısına ait verileri görmekteyiz. Toplumların gelişim düzeyi, aile içinde çocuğun gelişimine verilen önem, ayrılan

zaman, Adler'in kardeşlik kuramını da incelediğimizde, çocuğun kardeşleri arasındaki sıralama ve sayısının önemi anlaşılmaktadır. Teorisyenlere göre kişinin tüm hayatını etkileyen kardeş sayısı, araştırmanın sonuçlarının değerlendirilmesi açısından da büyük önem taşımaktadır.

Tablo 5'e baktığımızda katılımcıların, %27,5'inin 3 kardeşi, %23,8'inin 4 kardeşi, %18,8'inin 5 kardeşi, %12,5'inin 2 kardeşi, 8 kardeşi olan ve 1 kardeşi olan çocukların ise %1,3 oranına sahip olduğu görülmektedir. Kardeş sayısı ve aylık gelir karşılaştırması ile ebeveynlerin çocuklarına sağladığı imkanın yeterliliğine ulaşmak mümkün olacaktır.

Tablo 6: Katılımcıların Hanesinde Yaşayan Kişi Sayısına İlişkin Bulgular

Hanede Yaşayan Kişi Sayısı	Sayı	%
2	2	2,5
3	1	1,3
4	6	7,5
5	22	27,5
6	23	28,7
7	10	12,5
8	7	8,8
9	8	10,0
10	1	1,3
Toplam	80	100

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların Hanesinde yaşayan kişi sayısına göre dağılımları görülmektedir. Hanede yaşayan kişi sayısı her ne kadar kardeş sayısı ile ilişkili olsa da doğrudan bir bağdan bahsetmek mümkün değildir. Göç sonrası ailenin dağılması, ailenin bir kısmının Suriye'de kalmış olması, bir kısmının farklı bir ülkeye göçmüş olabileceği, geniş aile yapısı ve akrabalar ile aynı evde ikamet etme durumunun varlığı hane içinde bulunan kişi sayısını etkilemektedir.

Tablo 6'ya bakıldığında hanede yaşayan kişi sayısı, %28,7'nin 6 kişi, %27,5'in 5 kişi, %12,5'in 7 kişi, %10'un 9 kişi, %8,8'in 8 kişi, %7,5'un 4 kişi, %2,5'un 2 kişi, %2,6'nın ise 10 ve 3 kişiden oluştuğu görülmektedir. Geneline bakıldığında hanede yaşama sayısının ortalama 5-6 kişi olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 7: Katılımcıların İkamet Ettiği Konut Türüne İlişkin Bulgular

Konut Türü	Sayı	%
Apartman Dairesi	64	80,0
Müstakil Ev	4	5,0
Gecekondu	12	15,0
Toplam	80	100,0

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların ikamet ettiği konut türünün öğrenilmesi mümkündür. Konut türü zaman zaman ekonomik durumu, zaman zaman sosyal statüyü ve zaman zaman da sosyal ilişkiler ile ilgili bilgi vermektedir.

Tablo 7'ye bakıldığında katılımcıların %80'inin apartman dairesinde, %15'inin gecekondu, %5'inin ise müstakil evde ikamet ettiği görülmektedir.

Tablo 8 :Katılımcıların Aylık Gelirlerine İlişkin Bulgular

Aylık Gelir	Sayı	%
0-900	27	33,8
900-1500	26	32,5
1500-2000	6	7,5
2000-5000	13	16,3
5000'den fazla	8	10,0
Toplam	80	100,0

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların ortalama aylık gelirine ulaşmak mümkün olacaktır. Ekonomik durum, toplum içindeki statü, topluma kolay uyum sağlama, birincil ihtiyaçların karşılanması, kişisel gelişime ayrılan zaman gibi birçok durumu etkilemektedir.

Tablo 8'e bakıldığında en büyük kısım %33,8 ile 0-900 TL arasında aylık gelire sahip olduğunu, %32,5'i 900-1500 TL aylık gelire sahip olduğunu, %16,3 2000-5000 TL arasında, %10'u 5000 TL'den fazla, %7,5'u 1500-2000 TL arasında aylık gelire sahip olduğunu belirtmiştir. TÜİK'e göre 2019 aylık sınırınının 2.008 TL olduğu düşünüldüğünde verilerin sapma payı da hesaba katılarak, katılımcıların%50'sinden fazlasının aylık sınırın altında, %90 üstünün ise yoksulluk sınırının(6,542 TL) altında bir yaşam sürdürdüğü görülmektedir.

Tablo 9: Katılımcıların İkamet Ettiği Ev Durumlarına İlişkin Bulgular

Konut Bilgisi	Sayı	%
Kira	79	98,8
Akrabalar ile Müşterek Kullanılan Ev	1	1,3
Toplam	80	100,0

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların ikamet ettiği ev durumu görülmektedir. Kişilerin ikamet ettiği evin kira ya da kendilerine ait olması, hem yerleşik düzene geçmek ve aidiyet duygusu hem de aylık giderin hesaplanması açısından önemlidir.

Tablo 9'a bakıldığında katılımcılardan 1 kişi hariç herkesin kiralık bir evde oturduğu, kalan 1 kişinin ise akrabaları ile müşterek kullandığı bir evin olduğu, çoğunluğun kirada oturuyor olmasının mültecilik kanunları ile ilgili olduğu görülmektedir.

Tablo 10: Katılımcılar Türkiye Cumhuriyeti'nden Yardım Alma Durumlarına İlişkin Bulgular

Yardım Durumu	Sayı	%
Evet	72	90,0
Hayır	8	10,0
Toplam	80	100,0

Tablo 10 incelendiğinde katılımcıların Türkiye Cumhuriyeti'nden yardım alıp almadığı sorgulanmış, %90'ının TC'den yardım aldığı görülmüştür. Yapılan yardımlar mültecilerin uyum sürecinde, iş bulma ve kurma aşamasında önemli bir yer tutmaktadır.

4.2. Katılımcıların Dil Problemine İlişkin Bulgular

Tablo 11: Katılımcıların Türkçe Dilini Bilme Oranlarına İlişkin Bulgular

Türkçe Bilme	Sayı	%
Biliyor	34	42,5
Bazen Zorlanıyor	14	17,5
Anlıyor Ancak Konuşmıyor	30	37,5
Anlamıyor	2	2,5
Toplam	80	100,0

Tablo 11 incelendiğinde katılımcıların Türkçe Dilini Bilme Oranları değerlendirilmiştir. Bir ülkenin dilini bilmek, kendini rahat bir şekilde ifade edebilmek, taleplerini ve sorunlarını dile getirmek, kolay sosyal ilişkiler geliştirmek ve uyum sürecinin kısılması açısından önemlidir.

Tablo 11'e bakıldığında %42,5'inin Türkçe bildiği, %37,5'inin anladığı ancak konuşamadığı, %17,5'inin bazen zorlandığı, %2,5'inin Türkçeyi anlamadığı görülmektedir.

Tablo 12: Katılımcıların Eğitim Dili Tercihlerine İlişkin Bulgular

Eğitim Dili	Sayı	%
Türkçe	36	45
Ana Dilimde	44	55
Toplam	80	100,0

Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların eğitim dili tercihleri sorulmuş ve %55'inin ana dilinde eğitim almak istediğini belirttiği görülmüştür. Dünya'nın her yerinde ana dilinde eğitim önceliklidir ancak mültecilik durumu söz konusu olduğunda aynı ülke içinde iki farklı dilde eğitim, eğitim birliğini zedeleyebilmektedir.

Tablo 13: Katılımcıların Okudukları Kitabı Anlama Oranlarına İlişkin Bulgular

Kitap Anlama	Sayı	%
Her Zaman	6	7,5
Çoğu Zaman	8	10,0
Bazen	48	60,0
Kısmen	11	13,8
Hiçbir Zaman	7	8,8
Toplam	80	100,0

Tablo 13 incelendiğinde katılımcıların okudukları kitabı anlama oranlarının incelendiği görülmektedir. Eğitime devamı sağlanan öğrencilerle yapılan bir çalışma olması ve kitapların en önemli eğitim aracı olması sebebiyle önem arz eden bir sorudur.

Tablo 13'e bakıldığında %60'nın bazen anladıkları, %13,8'nin kısmen anladığı, %10'un çoğu zaman anladığı, %8,8'nin hiçbir zaman anlamadığı, %7,5'inin her zaman

Tablo 14: Katılımcıların Öğretmenlerin Anlattıklarını Anlama Oranlarına İlişkin Bulgular

Öğretmeni Anlama	Sayı	%
Her Zaman	6	7,5
Çoğu Zaman	10	12,5
Bazen	43	53,8
Kısmen	14	17,5
Hiçbir Zaman	7	8,8
Toplam	80	100,0

Tablo 14 incelendiğinde katılımcıların öğretmenlerin anlattıklarını anlama oranları görülmektedir. Eğitimde iletişim önemli ve öğretmen eğitim sistemindeki en önemli iletişim kanalıdır. Bu nedenle öğrencilerin öğretmenlerin anlattıklarını ne düzeyde anladığı önemlidir.

Tablo 14'e bakıldığında katılımcıların %53,8'i bazen, %17,5'i kısmen, %12,5'i çoğu zaman, %8,8'i hiçbir zaman, %7,5'i hiçbir zaman öğretmenlerin anlattıklarını anlamadıklarını dile getirmişlerdir.

Tablo 15: Katılımcıların Türkçeyi Anlamakta Zorlanma Oranları

Türkçeyi Anlama	Sayı	%
Her Zaman	2	2,5
Çoğu Zaman	18	22,5
Bazen	41	51,2
Kısmen	11	13,8
Hiçbir Zaman	8	10,0
Toplam	80	100,0

Tablo 15 incelendiğinde katılımcılara “Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum” ifadesi yöneltilmiştir. Dil bir toplumdaki en önemli iletişim aracıdır. Toplumun dilini bilmek kişilerin kendilerini daha iyi ifade etmesini, sorunlarını rahat bir şekilde aktarabilmesini, sosyal ilişkilerini güçlendirebilmesini ve sosyal hayata kolay uyum sağlayabilmesini sağlamaktadır.

Tablo 15'e bakıldığında %51,2'sinin bazen, %22,5'inin çoğu zaman, %13,8'inin kısmen, %10'unun hiçbir zaman, %2,5'inin her zaman Türkçeyi anlamakta zorlandıkları öğrenilmiştir.

4. 3. Katılımcıların Eğitim Hayatında Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Bulgular

Tablo 16: Katılımcıların Türkiye'ye Göç Etmeden Önce Okula Gitme Oranlarına İlişkin Bulgular

Okula Gitme Oranı	Sayı	%
Evet	58	72,5
Hayır	22	27,5
Toplam	80	100,0

Tablo 16 incelendiğinde katılımcıların Türkiye'ye gelmeden önce okula gitme oranları görülmektedir. Bu araştırma ailelerin Suriye'de de eğitime verdikleri önemin anlaşılması açısından önemlidir.

Tabloya bakıldığında katılımcıların %72,5'inin Suriye'de de okula gittiğini, %27,5'inin okula gitmediğini belirttikleri görülmüştür

Tablo 17: Katılımcıların Diplomalarının Bir İşe Yarayacağını Düşünme Oranlarına İlişkin

Diploma Düşüncesi	Sayı	%
Her Zaman	9	11,3
Çoğu Zaman	16	20,0
Bazen	16	20,0
Kısmen	11	13,8
Hiçbir Zaman	28	35,0
Toplam	80	100,0

Tablo 17 incelendiğinde katılımcıların diplomalarının bir işe yarayacağını düşünme oranları görülmektedir. Çalışma sürekli eğitim gören öğrencilerle yapılmış ve eğitim döneminde olan öğrencilerin, almış oldukları eğitimin faydalı ve gelecekleri için değerli olduğu inancını taşımaları, eğitim hayatının verimli geçmesi ve eğitime katkı sağlamaları açısından önemlidir.

Tablo 17'ye baktığımızda katılımcıların, %35'inin hiçbir zaman, %20'sinin bazen, %20'sinin çoğu zaman, %13,8'inin kısmen, %11,3'ünün her zaman diplomalarının bir işe yarayacağını düşündüğü görülmektedir.

Tablo 18: Katılımcıların Nasıl Verimli Ders Çalışacaklarını Bilme Oranlarına İlişkin Bulgular

Verimli Ders Çalışma	Sayı	%
Her Zaman	13	16,3
Çoğu Zaman	11	13,8
Bazen	29	36,3
Kısmen	14	17,5
Hiçbir Zaman	13	16,3
Toplam	80	100,0

Tablo 18 incelendiğinde “katılımcılara nasıl verimli ders çalışacağımı bilmiyorum” ifadesi yöneltilmiştir. Eğitim sürecinde öğrenci başarısının artırılabilmesi için verimli ders çalışma yöntemlerini bilmeleri gerekmektedir.

Tablo 18’e bakıldığında katılımcıların %36,3’ünün bazen, %17,5’inin kısmen, %16,3’ünün hiçbir zaman, %16,3’ünün her zaman, %13,8’inin çoğu zaman olarak bu ifadeye katıldıkları belirtilmiştir.

Tablo 19: Katılımcıların Daha Başarılı Olma Yöntemlerini Bilme Oranlarına İlişkin Bulgular

Başarılı Olma Yöntemi	Sayı	%
Her Zaman	11	13,8
Çoğu Zaman	10	12,5
Bazen	28	35,0
Kısmen	15	18,8
Hiçbir Zaman	16	20,0
Toplam	80	100,0

Tablo 19 incelendiğinde katılımcılara “Nasıl daha başarılı olacağımı bilmiyorum” ifadesinin yöneltildiği görülmektedir. Eğitim dönemindeki çocuklar için başarılı olma yöntemleri önemlidir. Dezavantajlı öğrenciler için başarılı olma yöntemleri daha büyük önem kazanmaktadır.

Tablo 19’a baktığımızda katılımcıların %35’inin bazen, %20’sinin hiçbir zaman, %18,8’inin kısmen, %13,8’inin her zaman, %12,5’inin çoğu zaman şeklinde cevap verdikleri görülmüştür.

Tablo 20: Katılımcıların Yeteneklerinin Farkında Olma Oranlarına İlişkin Bulgular

Yeteneklerinin Farkında	Sayı	%
Her Zaman	17	21,3
Çoğu Zaman	14	17,5
Bazen	25	31,3
Kısmen	13	16,3
Hiçbir Zaman	11	13,8
Toplam	80	100,0

Tablo 20 incelendiğinde katılımcılara “hangi yeteneklere sahip olduğumun farkında değilim” ifadesinin yöneltildiği görülmüştür. Eğitim çağındaki çocukların yeteneklerinin farkında olması gelecek yaşantılarını yönlendirebilmeleri açısından önemlidir.

Tablo 20'ye baktığımızda %31,3'ünün bazen, %21,3'ünün her zaman, %17,5'inin çoğu zaman, %16,3'ünün kısmen, %13,8'inin hiçbir zaman şeklinde yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 21: Katılımcıların Kırtasiye İhtiyaçlarını Karşılama Durumlarına İlişkin Bulgular

Kırtasiye İhtiyaçları	Sayı	%
Her Zaman	29	36,3
Çoğu Zaman	10	12,5
Bazen	15	18,8
Kısmen	15	18,8
Hiçbir Zaman	11	13,8
Toplam	80	100,0

Tablo 21 incelendiğinde katılımcılara “Kırtasiye ihtiyaçlarım tamamlanmıştır” ifadesinin yöneltildiği görülmüştür. Kırtasiye malzemelerinin yetersizliği hem çocuğun okuldaki başarısını olumsuz yönde etkilemekte hem de sosyal statü eksikliği hissetmesine sebep olmaktadır.

Tablo 21'e bakıldığında %36,3'ünün her zaman, %18,8'inin bazen, %18,8'inin kısmen, %13,8'inin hiçbir zaman, %12,5'inin çoğu zaman şeklinde yanıt verdiği görülmüştür.

Tablo 22: Katılımcıların İlgilerinin Farkında Olma Oranlarına İlişkin Bulgular

İlgilerinin Farkında	Sayı	%
Her Zaman	10	12,5
Çoğu Zaman	2	2,5
Bazen	29	36,3
Kısmen	18	22,5
Hiçbir Zaman	21	26,3
Toplam	80	100,0

Tablo 22 incelendiğinde katılımcılara “İlgilerimin Farkında Değilim” ifadesi yöneltildiği görülmektedir. Gelişim çağındaki bir çocuğun ilgilerinin farkında olması hedeflerini belirleyebilmesi ve gelecek planı yapabilmesi açısından değerlidir.

Tablo 22'ye baktığımızda katılımcıların %36,3'ünün bazen, %26,3'ünün hiçbir zaman, %22,5'inin kısmen, %12,5'inin kısmen, %2,5'inin çoğu zaman şeklinde cevap verdiği görülmektedir.

Tablo 23: Katılımcıların Meslekler Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarına İlişkin Bulgular

Meslekler Hakkında Bilgi	Sayı	%
Her Zaman	10	12,5
Çoğu Zaman	11	13,8
Bazen	17	21,3
Kısmen	18	22,5
Hiçbir Zaman	24	30,0
Toplam	80	100,0

Tablo 23 incelendiğinde katılımcılara “meslekler hakkında bilgi sahibi değilim” ifadesinin yönlendirildiği görülmektedir. Çocukların meslekler hakkında bilgi sahibi olması hem ihtiyaç durumunda nereye başvuracaklarını bilmeleri hem de gelecek planlaması yaparken ilgi, yetenek ve başarıları doğrultusunda uygun meslek alanında çalışmaları açısından önemlidir.

Tablo 23’e baktığımızda %30’unun hiçbir zaman,%22,5’inin kısmen, %21,3’ünün bazen, %13,8’inin çoğu zaman, %12,5’inin her zaman yönünde cevaplar verildiği görülmektedir.

Tablo 24: Katılımcıların Hedeflerinin Farkında Olma Durumlarına İlişkin Bulgular

Hedeflerinin Farkında	Sayı	%
Her Zaman	29	36,3
Çoğu Zaman	12	15,0
Bazen	18	22,5
Kısmen	5	6,3
Hiçbir Zaman	16	20,0
Toplam	80	100,0

Tablo 24 incelendiğinde katılımcılara “geleceğe dönük hedeflerimin ne olduğunu biliyorum” ifadesi yönlendirildiği görülmektedir. Bu yaş grubundaki çocuklarda sağlam ve gerçekçi hedefler belirlemek, sağlam adımlar atılması açısından önemlidir.

Tablo 24’e baktığımızda katılımcıların %36,3’ünün her zaman, %22,5’inin bazen, %20’sinin hiçbir zaman, %15’inin çoğu zaman, %6,3’ünün kısmen cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo 25: Katılımcıların Sınav Kaygılarına İlişkin Bulgular

Sınav Kaygıları	Sayı	%
Her Zaman	19	23,8
Çoğu Zaman	17	21,3
Bazen	28	35,0
Kısmen	6	7,5
Hiçbir Zaman	10	12,5
Toplam	80	100,0

Tablo 25 incelendiğinde katılımcılara “sınavlarda çok kaygılanıyorum” ifadesinin yöneltildiği görülmüştür. Sınavdaki kaygı düzeyi, başarısız olma korkusu, alay edilme korkusu, gelecek kaygısı, ailenin baskısından çekinme gibi birçok nedenden kaynaklanmaktadır.

Tablo 25’e bakıldığında, katılımcıların %35’inin bazen, %23,8’inin her zaman, %21,3’ünün çoğu zaman, %12,5’inin hiçbir zaman, %7,5’inin kısmen şeklinde cevap verdiği görülmektedir.

Tablo 26: Katılımcı Ailelerinin Okula Gönderme İsteme Durumlarına İlişkin Bulgular

Okula Gönderme İstememe	Sayı	%
Her Zaman	20	25,0
Çoğu Zaman	10	12,5
Bazen	12	15,0
Kısmen	6	7,5
Hiçbir Zaman	32	40,0
Toplam	80	100,0

Tablo 26 incelendiğinde katılımcılara “Ailem okula göndermek istemiyor” ifadesinin yönlendirildiği görülmüştür. Eğitim gören çocuklarda, eğitim başarısının artırılması, çocuğun okula adaptasyon sağlaması amacıyla, eğitimde aile desteği büyük önem taşımaktadır.

Tablo 26’ya bakıldığında katılımcıların; %40’ının hiçbir zaman, %25’inin her zaman, %15’inin bazen, %12,5’inin çoğu zaman, %7,5’inin kısmen şeklinde yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 27: Katılımcıların Zamanı Etkili Kullanmayı Bilmeme Oranları

Zamanı Etkili Kullanamama	Sayı	Sayı
Her Zaman	17	21,3
Çoğu Zaman	12	15,0
Bazen	25	31,3
Kısmen	14	17,5
Hiçbir Zaman	12	15,0
Toplam	80	100,0

Tablo 27 incelendiğinde katılımcıların “Zamanı etkili kullanmakta yetersiz kalıyorum” ifadesine verdikleri cevaplar görülmektedir. Gelişim çağındaki çocuklar için zamanı etkili kullanmak gelişimlerine olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 31’e bakıldığında katılımcıların; %31,3’ünün bazen, %21,3’ünün her zaman, %17,5’inin kısmen, %15’inin hiçbir zaman, %15’inin çoğu zaman olarak cevapladıkları görülmüştür

4.4. Katılımcıların Sosyal Hayata Uyumuna Dair Bulgular

Tablo 28: Katılımcıların Ankara’da Yaşama Yılına İlişkin Bulgular

Ankara’da Yaşama Yılı	Sayı	%
1	4	5,0
2	3	3,8
3	47	8,8
4	12	15,0
5	34	42,5
6	13	16,3
8	6	7,5
9	1	1,3
Toplam	80	100,0

Tablo 28 incelendiğinde katılımcıların Ankara’da yaşama yıllarına ulaşılmaktadır. Ankara’da yaşama yılları, şehre uyum sağlamaları, yaşadıkları uyum problemleri, kurdukları sosyal ilişkiler, dil problemlerinin değerlendirilmesi açısından önemlidir.

Tablo 28'e bakıldığında büyük bir oranla %42,5'in 5 yıldır Ankara'da yaşadığı, sırasıyla %16,3'ün 6, %15'in 5, %8,8'in 3, %7,5'in 8, %5'in 1, %3,8'in 2, %1,3'ün 9 yıldır Ankara'da ikamet ettiği görülmektedir. Suriye'den Türkiye'ye yapılan 2. Göç dalgasının 2015 yılında olması çocukların 5 yıldır Ankara'da yaşıyor olmasının sebebi olarak gösterilebilir.

Tablo 29: Katılımcıların Türkiye'deki Sosyal Hayata Uyum Sağlama Oranlarına İlişkin Bulgular

Uyum	Sayı	%
Evet	67	83,8
Hayır	2	2,5
Kısmen	11	13,8
Toplam	80	100,0

Tablo 29 incelendiğinde katılımcıların Türkiye'deki sosyal hayata uyum sağlama oranları görülmektedir. Katılımcıların sosyal hayata uyumu, kişinin psiko-sosyal durumu, aile yapısı ve toplumsal düzenin sağlanması açısından önemlidir. Adapte olmuş birey toplumdaki huzur ve refah için değerlidir.

Tablo 29'a baktığımızda katılımcıların %83,8'inin uyum sağladığı, %13,8'inin kısmen uyum sağladığı %2,5'inin ise uyum sağlayamadığı görülmektedir.

Tablo 30: Katılımcıların Türk Ailelerin Kendilerini İstemediğini Düşünme Oranlarına İlişkin Bulgular

Türk Aileleri İstememe	Sayı	%
Her Zaman	13	16,3
Çoğu Zaman	2	2,5
Kısmen	24	30,0
Bazen	12	15,0
Hiçbir Zaman	29	36,3
Toplam	80	100,0

Tablo 30 incelendiğinde katılımcılara "Türk ailelerinin mülteci çocukları, kendi çocuklarıyla aynı okulda istemedikleri" görüşü ile ilgili düşüncelerine katılıp katılmadıkları sorulmuş,

Bu sorunun sebebi akran gruplarının aileleri tarafından ötekileştirilip, ötekileştirilmediklerinin öğrenilmesi, kendilerine karşı ayrımcılık yapıldığını düşünme

oranlarının öğrenilmesidir. Ergenlik çağındaki çocuklar için kabul görme önemlidir ve başkalarının kendileri hakkındaki düşüncelerine karşı aşırı duyarlılık geliştirmektedirler. İstenilmediklerini düşünmek adaptasyon sürecini uzatan bir etmendir.

Tablo 30'a baktığımızda katılımcıların %36,3'ünün hiçbir zaman, %30'unun bazen, %16,3'ünün her zaman, %15'in kısmen, %2,5'inin çoğu zaman istenmediklerini düşündükleri görülmektedir.

Tablo 31: Katılımcıların Kendini Yalnız Hissetme Oranlarına İlişkin Bulgular

Yalnız Hissetme	Sayı	%
Her Zaman	5	6,3
Çoğu Zaman	7	8,8
Bazen	26	32,5
Kısmen	11	13,8
Hiçbir Zaman	31	38,8
Toplam	80	100,0

Tablo 31 incelendiğinde katılımcıların kendini yalnız hissetme oranları görülmektedir. Kalabalık toplumların en büyük problemi yalnızlaşmadır. Bireyler her ne kadar birbirlerine bağımlı olarak çalışıyor ve zaman geçiriyor olsalar da yalnızlaştıkları, içe dönük hale geldikleri, toplumdaki uzaklaştıkları görülmektedir. Kendi toplumlarında yalnızlaşmanın görüldüğünü düşündüğümüzde, göç eden ve kendi kültüründen bağımsızlaşan, yabancı bir ülkede, kültürde yer edinmeye çalışan kişiler için yalnızlık kaçınılmazdır. Bu sorunun sorulmasındaki asıl amaç yalnızlığın adaptasyon sürecine etkisinin araştırılmasıdır.

Tablo 31'e bakıldığında katılımcıların %38,8'inin hiçbir zaman, %32,5'inin bazen, %13,8'inin kısmen, %8,8'inin çoğu zaman, %6,3'ünün her zaman cevabını verdikleri görülmektedir.

Tablo 32: Katılımcıların Rahatlıkla Arkadaşlık Kurabilmelerine İlişkin Bulgular

Arkadaşlık Kurabilme	Sayı	%
Her Zaman	15	18,8
Çoğu Zaman	8	10,0
Bazen	20	25,0
Kısmen	7	8,8
Hiçbir Zaman	30	37,5
Toplam	80	100,0

Tablo 32 incelendiğinde katılımcılara “Arkadaşlık kurmakta zorlanıyorum” ifadesinin yöneltildiği görülmüştür. Arkadaşlık araştırma yapılan yaş grubu için büyük önem taşımakta, kişiler arkadaşlarının sözlerini, isteklerini ailelerinden üstün tutmaktadırlar, bu yaş dönemindeki arkadaş problemleri kişilerin tüm sosyal hayatlarını mülteciler için uyum sürecini etkileyebilmektedir.

Tablo 32’ye bakıldığında katılımcıların %37,5’inin hiçbir zaman, %25’inin bazen, %18,8’inin her zaman, %10’unun çoğu zaman, %8,8’inin kısmen şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir

Tablo 33: Katılımcıların Öğretmenleri Tarafından Sevilmediklerini Düşünme Oranlarına İlişkin Bulgular

Öğretmen Tarafından Sevilme	Sayı	%
Her Zaman	3	3,8
Çoğu Zaman	9	11,3
Bazen	18	22,5
Kısmen	13	16,3
Hiçbir Zaman	37	46,3
Toplam	80	100,0

Tablo 33 incelendiğinde katılımcılara “öğretmenlerim beni sevmiyor” ifadesinin yöneltildiği görülmüştür. Öğrencilerin öğretmenleri tarafından sevildiğini ve değer gördüğünü düşünmeleri hem okul başarılarının artması hem de kendilerini değerli hissetmeleri sonucu adaptasyon sürecinin kolaylaşmasını sağlayacak bir etmendir.

Tablo 33’e bakıldığında katılımcıların %46,3’ünün hiçbir zaman, %22,5’inin bazen, %16,3’ünün kısmen, %11,3’ünün çoğu zaman, %3,8’inin her zaman yanıtını verdiği görülmüştür.

Tablo 34: Katılımcıların Türk Kültürüne Alışma Durumlarına İlişkin Bulgular

Türk Kültürüne Alışma	Sayı	%
Her Zaman	7	8,8
Çoğu Zaman	10	12,5
Bazen	23	28,7
Kısmen	16	20,0
Hiçbir Zaman	24	30,0
Toplam	80	100,0

Tablo 34 incelendiğinde katılımcılara “Türk kültürüne alışamadım” ifadesinin yönlendirildiği görülmüştür. Bir yerden bire göç edildiğinde kişiyi en çok zorlayan durumlardan bir tanesi kültürel farklılıklardır. Toplumun kültürüne alışabilmek, diline, geleneklerine, kurallarına, yemeklerine alışmak anlamına gelmektedir. Yani adaptasyon sürecini betimlemektedir

%30'unun hiçbir zaman, %28,7'sinin bazen, %20'sinin kısmen, %12,5'inin kısmen, %8,8'inin her zaman cevabını verdiği görülmektedir.

Tablo 35: Katılımcıların Arkadaşlarının Kendilerini Sevdiklerini Düşünme Oranlarına İlişkin Bulgular

Arkadaşları Tarafından Sevilme	Sayı	%
Her Zaman	40	50,0
Çoğu Zaman	7	8,8
Bazen	15	18,8
Kısmen	8	10,0
Hiçbir Zaman	10	12,5
Toplam	80	100,0

Tablo 35 incelendiğinde katılımcılara “Arkadaşlarım beni seviyor” ifadesinin yöneltildiği görülmektedir. Ergenlik döneminde olan bireylerin beğenilme takdir görme duygularının ne kadar önemli olduğundan bahsetmiştik. Özellikle akran gruplarının düşüncelerinin önemli olması sebebiyle, arkadaşları tarafından sevilme duygusu adaptasyon sürecinde büyük önem taşımaktadır.

Tablo 35'e baktığımızda katılımcıların %50'sinin her zaman, %18,8'inin bazen, %12,5'inin hiçbir zaman, %10'unun kısmen, %8,8'inin çoğu zaman şeklinde cevap verdiği görülmektedir.

Tablo 36: Katılımcıların Türk Öğrenciler Tarafından Dışlandıklarını Düşünme Durumlarına İlişkin Bulgular

Türk Öğrencilerin Dışlama	Sayı	%
Her Zaman	9	11,3
Çoğu Zaman	9	11,3
Bazen	20	25,0
Kısmen	17	21,3
Hiçbir Zaman	25	31,3
Toplam	80	100,0

Tablo 36 incelendiğinde katılımcılara “Türk öğrenciler tarafından dışlanıyorum” ifadesinin yöneltildiği görülmektedir. Gelişim çağında olan bir çocuk için sosyal kabul görme çok önemlidir. Dışlandığını, kabul görmediğini düşünen bir çocuk hem adapte olmakta zorlanacak hem de içe dönük bir hale gelecektir. Bu durum sosyal ilişkilerinin zayıflaması, hırçınlaşma, eğitim başarısında zayıflığa neden olacaktır.

Tablo 36’ya bakıldığında %31,3’ünün hiçbir zaman, %25’inin bazen, %21,3’ünün kısmen, %11,3’ünün her zaman, %11,3’ünün çoğu zaman şeklinde yanıt verdiği görülmektedir.

Tablo 37: Katılımcıların Türk Öğrencilerle Anlaşma Oranlarına İlişkin Bulgular

Türk Öğrencilerle Anlaşma	Sayı	%
Her Zaman	9	11,3
Çoğu Zaman	13	16,3
Bazen	29	36,3
Kısmen	13	16,3
Hiçbir Zaman	16	20,0
Toplam	80	100,0

Tablo 37 incelendiğinde katılımcıların Türk öğrenciler ile anlaşma oranları görülmektedir. Gelişim çağında bulunan çocukların akran grupları ile anlaşmaları, özellikle ergenlik dönemi içinde bulunan çocuklar açısından önemlidir.

Tablo 37’ye bakıldığında katılımcıların, %36,3’ü bazen anlaşabildiklerini, %20’si hiçbir zaman anlaşamadıklarını, %16,3’ü kısmen, %16,3’ü Çoğu Zaman, %11,3’ü Her Zaman anlaşabildiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 38: Katılımcıların Rahat Bir Şekilde Yemek Yeme Oranlarına İlişkin Bulgular

Okulda Yemek Yeme	Sayı	%
Her Zaman	8	10,0
Çoğu Zaman	12	15,0
Bazen	17	21,3
Kısmen	9	11,3
Hiçbir Zaman	34	42,5
Toplam	80	100,0

Tablo 38 incelendiğinde katılımcılara “Okulda yemek yiyemiyorum” ifadesinin yöneltildiği görülmüştür. Gününün büyük bir bölümünü okulda geçiren öğrenci için

öğünler fiziksel ve zihinsel gelişimleri açısından önem taşımaktadır. Bu sorunun cevabı hem öğrencilerin harçlık durumları hakkında hem de yemek kültüründeki farklılık sonucu adaptasyon ve karşılıklı uyum konusunda fikir sahibi olmamızı sağlayacaktır.

Tablo 38'e bakıldığında katılımcıların %42,5'inin hiçbir zaman, %21,3'ünün bazen, %15'inin çoğu zaman, %11,3'ünün kısmen, %10'unun her zaman şeklinde cevap verdiği görülmektedir

Tablo 39: Katılımcıların Aileleri Tarafından Evlendirilmek İstenmelerine İlişkin Bulgular

Ailesi Evlendirmek İstiyor	Sayı	%
Her Zaman	12	15,0
Çoğu Zaman	4	5,0
Bazen	10	12,5
Kısmen	4	5,0
Hiçbir Zaman	50	62,5
Toplam	80	100,0

Tablo 39 incelendiğinde katılımcılara “Ailem beni evlendirmek istiyor” ifadesi yönlendirilmiştir. Evlenme yaşı kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Bu sorunun sorulmasının sebebi, doğu kültüründe sıkça rastlanan çocuk gelin durumunun, ülkemize göç eden Suriyeli mültecilerde görüşüp görülmediğinin araştırılmasıdır.

Tablo 39'a bakıldığında katılımcıların %62,5'inin hiçbir zaman, %15'inin her zaman, %12,5'inin bazen, %5'inin kısmen, %5'inin çoğu zaman olarak yanıt verdiği görülmektedir.

4. 5. Katılımcıların Göç Olgusundan Psiko-Sosyal Yönden Etkilenme Düzeyine İlişkin Bulgular

Tablo 40: Katılımcıların Ülkelerindeki Arkadaşlarını Özleme Oranlarına İlişkin Bulgular

Arkadaşlarını Özleme	Sayı	%
Her Zaman	34	42,5
Çoğu Zaman	10	12,5
Bazen	17	21,3
Kısmen	8	10,0
Hiçbir Zaman	11	13,8
Toplam	80	100,0

Tablo 40 incelendiğinde katılımcılara “Eski arkadaşlarımı özleyorum” ifadesinin yöneltildiği görülmüştür. Yapılan çalışmanın 11-17 yaş grubu öğrencilere yapılmış olması ve bu dönemde bulunan çocuklar için akran grupları ile kurmuş oldukları ilişkinin önemli olması, sosyal hayata uyum sağlamalarını kolaylaştırması ve arkadaş kaybının travmatik görülmesi sebebiyle bu soru yöneltmiştir.

Tablo 40’a bakıldığında katılımcıların %42,5’inin her zaman, %21,3’ünün bazen, %13,8’inin hiçbir zaman, %12,5’inin çoğu zaman, %10’unun kısmen olarak cevap verdiği görülmektedir.

Tablo 41: Katılımcıların Ülkesinde Yaşamış Oldukları Olumsuz Olayları Hatırlama Oranlarına İlişkin Bulgular

Olayları Hatırlama	Sayı	%
Her Zaman	28	35,0
Çoğu Zaman	7	8,8
Bazen	15	18,8
Kısmen	10	12,5
Hiçbir Zaman	20	25,0
Toplam	80	100,0

Tablo 41 incelendiğinde katılımcıların ülkesinde yaşamış oldukları olumsuz olayları hatırlama oranları incelenmiştir. Suriyelilerin 2011 yılında Suriye’de çıkan savaş sonrası ülkemize göç ettikleri görülmektedir. Savaş bir travmatik olaydır. Gelecek yaşantının düzenlenmesi amacıyla travmatik olayların çözüme kavuşturulması, yaşanan olayların bireyler üzerindeki etkisinin belirlenmesi önemlidir. Bu nedenle yaşanan olayların hatırlanıp hatırlanmadığı sorusu sorulmuştur.

Tablo 41’e baktığımızda; katılımcıların %35’lik oranının her zaman hatırladığı, %25’inin hiçbir zaman hatırlamadığı, %18,8’inin bazen, %12,5’inin kısmen, %8,8’inin çoğu zaman hatırladığı görülmektedir. Hatırlanma oranı arttıkça adaptasyon süresi uzayacaktır. Bu nedenle travmanın etkilerini azaltmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

3.6. Katılımcıların Göç Öncesi ve Sonrası Yaşadıkları Durumlara İlişkin Diğer Bulgular

Tablo 42: Katılımcıların Türkiye'ye Gelme Sebeplerine İlişkin Bulgular

Sebeup	Sayı	%
Savaş	74	92,5
Terör ve İç Karışıklıklar	2	2,5
Ekonomik Sebepler	1	1,3
Doğal Afetler	2	2,5
Mezhep Çatışmaları	1	1,3
Toplam	80	100,0

Tablo 42 incelendiğinde katılımcıların Türkiye'ye gelme sebepleri görülmektedir. Tabloya bakıldığında, %92,5'in savaşın insanların göç etmesindeki sebep olarak gösterildiği, 2011 yılında Suriye'de çıkan savaşın insanların asıl göç etme sebebi olduğu, bu nedenle zorunlu göç dediğimiz göç grubunda yer aldıkları ve mülteci olarak adlandırıldıklarını, mülteci haklarından yararlanmaları gerektiğini söylemek mümkündür.

Tablo 43: Katılımcıların Türkiye'yi Tercih Etme Sebeplerine İlişkin Bulgular

BM Yerleştirdi	28	35,0
Kültürel Bağlar	2	2,5
Daha Yakın Olması	21	26,3
Akrabalar Var	27	33,8
Diğer	2	2,5
Toplam	80	100,0

Tablo 43 incelendiğinde, katılımcıların Türkiye'yi tercih etme sebepleri, görülmektedir. Kişilerin göç ettikleri yerlerde öncesinden kurulmuş bir bağın olması, daha önceden biliyor olmak ve sosyal ilişkilerin mevcudluğu uyum sürecini kolaylaştıran etmenlerdendir.

Tablo 43'e baktığımızda katılımcıların %35'inin BM tarafından yerleştirildiği, %33,8'in akrabaları olduğu için Türkiye'ye yerleştiği, %26,3'ü coğrafi konum sebebiyle Türkiye'yi tercih ettiği, %2,5'in kültürel bağlar sebebiyle, %2,5'inin ise diğer sebeplerden dolayı Türkiye'ye yerleştiği görülmektedir.

Tablo 44: Katılımcıların Türkiye'ye Gelmeden Önce Türkiye Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Düşünceleri	Sayı	%
Olumlu	35	43,8
Olumsuz	11	13,8
Orta	34	42,6
Toplam	80	100,0

Tablo 44 incelendiğinde katılımcıların Türkiye'ye gelmeden önce Türkiye hakkındaki düşünceleri sorgulanmış, %35'in olumlu, %34'ün orta, %11'in ise olumsuz olduğu görülmektedir. Türkiye'nin Suriye'ye oranla gelişmiş bir ülke olması, kuralların esnekliği, daha özgür bir yaşamın sunulması düşüncelerin olumlu olmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

Tablo 45: Katılımcıların Türkiye'ye Geldikten Sonra Türkiye Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular

Düşünceleri	Sayı	%
Çok Olumlu	22	27,5
Olumlu	21	26,3
Orta	33	41,3
Olumsuz	4	5,0
Toplam	80	100,0

Tablo 45 incelendiğinde katılımcıların Türkiye'ye geldikten sonra Türkiye hakkındaki düşünceleri görülmektedir. Düşüncelerin olumlu ya da olumsuz yönde değişmesi, sağlanan sosyal ve fiziki koşullar, adaptasyon sürecinin tamamlanmış olması, ülkenin ekonomik imkanları ve gelişmişlik düzeyi ile ilgilidir.

Tablo 45'e bakıldığında %41,3'ünün orta, %27,5inin çok olumlu, %26,3'ünün olumlu, %5'inin olumsuz olduğunu düşündüğü görülmektedir.

Tablo 46: Katılımcıların Ülkelerinde Savaşın Bitmesi Halinde Ülkelerine Dönme Taleplerine İlişkin Bulgular

Dönme Talebi	Sayı	%
Evet	56	70,1
Hayır	24	29,9
Toplam	80	100,0

Tablo 46 incelendiğinde katılımcıların ülkelerinde savaşın bitmesi halinde ülkelerine dönme talepleri değerlendirilmiş, %70,1'in ülkelerine dönmek istediği, %29,9'unun dönmek istemediği sonucuna varılmıştır. Kişilerin yaşamış oldukları

travmalar, olumsuz hatıralar, kaygı durumlarına rağmen çoğunluğunun ülkelerine dönmek istediği, uyum sağlamakta zorluk çektiklerini gösterebilmektedir.

Tablo 47: Ankara'yı Tercih Etme Sebepleri

Sebepler	Sayı	%
BM Yerleştirdi	26	32,5
Tesadüfen Yerleştim	6	7,5
Akrabalarım Var	41	51,2
Diğer	7	8,8
Toplam	80	100,0

Tablo 47 incelendiğinde katılımcıların Ankara'yı tercih etme sebepleri görülmektedir. Katılımcıların %51,2'si akrabaları olduğu için, %32,5'i BM tarafından, %8,8'i diğer sebeplerden ve %7,5'i tesadüfen yerleştiğini belirtmiştir.

Sonuçlar incelendiğinde göç sonrası göçmenler için akrabalık ve tanıdıklık hissini önemli olduğu görülmektedir.

Tablo 48: Katılımcıların Para Kazanma İsteklerine İlişkin Bulgular

Para Kazanma İsteği	Sayı	%
Her Zaman	2	2,5
Çoğu Zaman	8	10,0
Bazen	11	13,8
Kısmen	7	8,8
Hiçbir Zaman	52	65,0
Toplam	80	100,0

Tablo 48 incelendiğinde katılımcılara “okulu bırakıp para kazanmak istiyorum” ifadesi yöneltildiği görülmektedir. Bu sorunun sorulmasındaki amaç hem çocukların okul ile kurmuş oldukları adaptasyon sürecinin değerlendirilmesi hem de maddi ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanmadığına dair bir fikir sahibi olunmasıdır.

Tablo 48'e bakıldığında katılımcıların %65'inin hiçbir zaman, %13,8'inin bazen, %10'unun çoğu zaman, %8,8'inin kısmen, %2,5'inin her zaman olarak cevap verdiği görülmektedir.

Tablo 49: Katılımcıların Harçlıklarının Yetersiz Kalma Durumu

Harçlık Durumu	Sayı	%
Her Zaman	11	13,8
Çoğu Zaman	9	11,3
Bazen	29	36,3
Kısmen	11	13,8
Hiçbir Zaman	20	25,0
Toplam	80	100,0

Tablo 49 incelendiğinde katılımcılara “Harçlığım yetersiz kalıyor” ifadesinin yöneltildiği görülmüştür. Bu ifadenin yöneltilmesindeki sebep, harçlığın hem çocukların sosyal ilişkilerde aktif olmasını sağladığı hem de günlük ihtiyaçlarını karşılayabilme durumunun değerlendirilmesi açısından önemlidir.

Tablo 49’a bakıldığında %36,3’ünün bazen, %25’inin hiçbir zaman, %13,8’inin kısmen, %13,8’inin her zaman, %11,3’ünün çoğu zaman şeklinde yanıt verdiği görülmüştür.

Tablo 50: Katılımcıların Yaşları ve Türkiye’deki Sosyal Hayata Uyum Sağlama İlişkisine Dair Bulgular

Yaş	Türkiye’deki Sosyal Hayata Uyum			Toplam
	Evet	Hayır	Kısmen	
11	12	0	0	12
12	15	0	1	16
13	5	0	3	8
14	18	0	3	21
15	13	0	1	14
16	3	2	2	7
17	1	0	1	2
Toplam	67	2	11	80

Tablo 50 incelendiğinde katılımcıların yaşa göre Türkiye’deki sosyal hayata uyumları görülmektedir. Çocukların genel olarak sosyal hayata uyum sağladıklarını belirttikleri, hayır cevabını veren 2 katılımcı olduğu 2’sinin de 16 yaşında olduğu, kısmen cevabının en çok 13-14 yaşındaki çocuklar tarafından verildiği görülmüştür.

Tablo 51: Katılımcıların Harçlıkları ve Okulda Yemek Yeme Oranları Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

		Harçlık yetersiz kalıyor					Toplam
		Her Zaman	Çoğu Zaman	Bazen	Kısmen	Hiçbir Zaman	
Okulda Yemek Yiyemiyor	Her Zaman	2	0	6	0	0	8
	Çoğu Zaman	1	5	4	2	0	12
	Bazen	3	3	5	5	1	17
	Kısmen	0	1	3	2	3	9
	Hiçbir Zaman	5	0	11	2	16	34
	Toplam	11	9	29	11	20	80

Tablo 51 incelendiğinde katılımcıların harçlıklarının yetersiz kalması ve okulda yemek yiyememe durumları karşılaştırılmıştır. Yapılan karşılaştırma ile çocukların okulda yemek yememe sebeplerinin harçlıktan mı yoksa kültür farklılığından mı kaynaklandığını öğrenmek esastır.

Tabloya bakıldığında çocukların harçlıklarının yeterli olması halinde dahi yemek yiyemedikleri görülmüştür. Bu durum kültür farklılığı, ne derler düşüncesinden kaynaklandığını düşündürmektedir.

Tablo 52: Hanede Yaşayan Kişi Sayısı ve Aylık Gelir Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

		Aylık Gelir					Toplam
		0-900	900-1500	1500-2000	2000-5000	5000+	
Hanede Yaşayan Kişi Sayısı	2	2	0	0	0	0	2
	3	0	1	0	0	0	1
	4	2	2	1	1	0	6
	5	7	7	3	5	0	22
	6	7	8	2	2	4	23
	7	5	3	0	1	1	10
	8	1	2	0	2	2	7
	9	3	3	0	2	0	8
10	0	0	0	0	1	1	
Toplam		27	26	6	13	8	80

Tablo 52 incelediğimizde ailenin aylık geliri ve hanede yaşayan nüfus öğrenilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın amacı hanedeki kişi sayısına düşen aylık gelirin öğrenilmesidir. Parasal rahatlık ve standartlar, çocukların uyum süreci yönünden önemlidir.

Hanede 9 kişi bulunan, 3 ailenin aylık 900 ve altında, 3 ailenin de 900-1500 TL gelirlerinin bulunduğu görölmüş, TÜİK'e göre 2019 açlık sınırının 2.008 TL sınırının 6,542 TL olduğu düşünöldüğünde, aylık geliri 5000'in üzerinde olan 8 aile dışında açlık sınırının altında bir gelire sahip oldukları görölmüştür.

Tablo 53: Katılımcıların Gelmeden Önce ve Geldikten Sonra Türkiye Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Bulgular

		Türkiye'ye Geldikten Sonraki İmaj				Toplam
		Çok İyi	İyi	Orta	Kötü	
Türkiye'ye gelmeden önceki imaj	İyi	11	10	14	0	35
	Kötü	2	3	5	1	11
	Orta	10	7	14	3	34
Toplam		22	21	33	4	80

Tablo 53 incelendiğinde çocukların gözünde Türkiye'nin gelmeden önce ve geldikten sonraki imajı karşılaştırılmıştır. Tabloya bakıldığında çocukların gözündeki imajın olumlu yönde değiştii görölmüştür.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Ankara ilinde kartopu yöntemiyle belirlenen üç okuldaki Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaştıkları güçlükleri belirlemeyi amaçlayan bu araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçları incelediğimizde;

Katılımcıların yaş ortalamaları değerlendirildiğinde; %2,5'in 17 yaşında, %8,8'in 16 yaşında, %17,5'inin 15 yaşında olduğu görülmektedir. Belirtilen yaş aralığı, eğitime ara vermemiş, sınıf tekrarı yapmamış, TC vatandaşı olan bir öğrencinin lise döneminde olması gereken yaş grubudur. Katılımcıların ortaokul eğitim döneminde oldukları, çocukların göçten olumsuz yönde etkilenmesi, göç sonrası dil problemi yaşanması gibi uyum sürecinde birçok problemler ile karşılaşmaları, eğitim hayatının sekteye uğramasına sebep olduğu görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına bakıldığında katılımcıların, %80'nin kız, %20'sinin erkek öğrenci olduğu görülmektedir. Örneklemin kartopu yoluyla seçilmiş olması göz önünde bulundurularak, savaş sonrası aile büyüklerinin kaybı, evin maddi geçimi ve sorumluluklarının geleneklere bağlı olarak erkek çocuklarının görevi haline gelmesi, erkek çocuklarının eğitim almayıp çalışıyor olabileceklerini düşündürmektedir.

Oturulan konut tipi katılımcıların sosyal hayata katılımını kolaylaştırması açısından önemlidir. Yapılan çalışmada, katılımcıların %80'inin apartman dairesinde, %15'inin gecekonduda, %5'inin ise müstakil evde ikamet ettiği görülmektedir.

Katılımcıların sosyo-ekonomik düzeyleri, göç sonrası uyum düzeyinin belirlenmesinde önemlidir. Bu çalışmada katılımcıların büyük kısmının %33,8 ile 0-900 TL arasında aylık gelire sahip olduğunu, %32,5'i 900-1500 TL aylık gelire sahip olduğunu, %16,3 2000-5000 TL arasında, %10'u 5000 TL'den fazla, %7,5'u 1500-2000 TL arasında aylık gelire sahip olduğunu belirtmiştir. TÜİK'e göre 2019 açlık sınırının 2.008 TL olduğu düşünüldüğünde verilerin sapma payı da hesaba katılarak, katılımcıların %50'sinden fazlasının açlık sınırının altında, %90 üstünün ise yoksulluk sınırının (6,542 TL) altında bir yaşam sürdürdüğü görülmektedir.

Mültecilerin konut sahibi olabilmesi için, özel izne ihtiyaç duyulmaktadır. Gerekli koşulların sağlanması halinde özel izinle ev sahibi olmaktadır. Yapılan çalışmada katılımcılardan 1 kişi hariç herkesin kiralık bir evde oturduğu, kalan 1

kişinin ise akrabaları ile müşterek kullandığı bir evin olduğu, çoğunluğun kirada oturuyor olmasının mültecilik kanunları ile ilgili olduğu görülmektedir.

Dil problemi devamında birçok probleme sebep olarak uyum sürecini uzatmaktadır. Bu araştırmada katılımcıların %42,5'inin Türkçe bildiği, %37,5'inin anladığı ancak konuşmadığı, %17,5'inin bazen zorlandığı, %2,5'inin Türkçeyi anlamadığı görülmektedir. Araştırma sonucu katılımcıların sadece %42,5'inin Türkçe bilmesi, dil probleminin aşılması amacıyla yeterli politikaların izlenmediği sonucuna ulaştırmaktadır..

Katılımcıların öğrenci olması sebebiyle kitap en etkili eğitim aracıdır. Dolayısıyla kitapların anlaşılması önemlidir. Yapılan araştırmada “okuduğum kitabı anlıyorum” ifadesine katılımcıların %60'nun bazen anladığı, %13,8'nin kısmen anladığı, %10'un çoğu zaman anladığı, %8,8'nin hiçbir zaman anlamadığı, %7,5'inin her zaman anladığı görülmektedir. Sonuçlara bakıldığında büyük bir çoğunluğun kitabı akıcı bir şekilde anlamadığı görülmekte bu sonuç bize yaşanan dil problemini göstermekte, çocukların deyimlere dolaylı yoldan kültüre aşına olmadıklarını düşündürmektedir.

Öğretmenler eğitimdeki diğer önemli faktördür. Katılımcıların öğretmenlerin anlattıklarını net bir şekilde anlayabilmesi gerekmektedir. Araştırmada katılımcıların %53,8'i bazen, %17,5'i kısmen, %12,5'i çoğu zaman, %8,8'i hiçbir zaman, %7,5'i hiçbir zaman öğretmenlerin anlattıklarını anlamadıklarını dile getirmişlerdir. Katılımcıların öğretmenlerini anlama düzeyleri, yaşamış oldukları dil problemlerini göstermekte, sahip oldukları mental ve kültürel seviye ile eğitim seviyelerinin uyumsuz olabileceği düşünülmektedir.

İletişimde dil en etkili araçtır. Toplumun dilini bilmek, uyum sürecini kolaylaştırır. Yapılan araştırmada katılımcıların %51,2'sinin bazen, %22,5'inin çoğu zaman, %13,8'inin kısmen,%10'unun hiçbir zaman, %2,5'inin her zaman Türkçeyi anlamakta zorlandıkları öğrenilmiştir. Araştırma sonucu dil probleminin aşılamadığı, halen önemli bir sorun olduğu görülmektedir.

Çocukların diplomalarının işe yarayacağını düşünmesi, eğitim sürecindeki motivasyon ve başarılarını doğrudan etkilemektedir. Yapılan araştırmada katılımcıların, %35'inin “hiçbir zaman”, %20'sinin “bazen”, %20'sinin “çoğu zaman”, %13,8'inin kısmen, %11,3'ünün “her zaman diplomalarının bir işe yarayacağını düşündüğü

görülmektedir. %35'inin hiçbir zaman işe yaramayacağını düşünmesi, eğitimin öneminin farkında olmadıklarını dolayısıyla eğitim motivasyonlarının düşük olduğunu göstermektedir.

Çocukların göç sonrası uyum sağlayabilmesi için Türk akran gruplarıyla kurdukları iletişim önemlidir. Araştırmada katılımcıların, “Arkadaşlarım tarafından anlaşıldığımı düşünüyorum” ifadesine %36,3'ü bazen anlaşabildiklerini, %20'si hiçbir zaman anlaşamadıklarını, %16,3'ü “kısmen”, %16,3'ü Çoğu Zaman, %11,3'ü her Zaman anlaşabildiklerini belirtmişlerdir. %20'nin hiçbir zaman anlaşamadığını ifade ettiği görülmektedir. Katılımcıların %36,3'ünün bazen anlaşıldığını belirtmesi çocukların uyum sürecinde zorlandıklarını göstermektedir..

Çocukların eğitim sürecinde aileleri tarafından desteklenmesi, eğitimdeki başarı ve motivasyonun artması açısından önemlidir. Yapılan çalışmada katılımcıların %40'ının hiçbir zaman, %25'inin her zaman, %15'inin bazen, %12,5'inin çoğu zaman, %7,5'inin kısmen şeklinde yanıt verdiği, %37,5'inin ailesinin okula göndermek istemediği görülmüştür. Elde edilen veriler doğrultusunda katılımcıların desteğe, ailelerinin eğitim konusunda bilgilendirmeye ihtiyacı olduğu anlaşılmıştır

Bir bölgedeki ikamet yılı, katılımcıların uyum düzeyini etkilemektedir. Katılımcıların Ankara'da yaşama yılına bakıldığında büyük bir oranla %42,5'in 5 yıldır Ankara'da yaşadığı, sırasıyla %16,3'ün 6, %15'in 5, %8,8'in 3, %7,5'in 8, %5'in 1, %3,8'in 2, %1,3'ün 9 yıldır Ankara'da ikamet ettiği görülmektedir. Suriye'den Türkiye'ye yapılan 2. Göç dalgasının 2014 yılında olması çocukların 5 yıldır Ankara'da yaşayıp olmasının sebebi olarak gösterilebilir.

Katılımcıların sosyal hayata uyum düzeylerinin belirlenmesi, araştırmanın önemli amaçlarından bir tanesidir. Yapılan araştırmada katılımcıların %83,8'inin Türkiye'deki sosyal hayata uyum sağladığı, %13,8'inin kısmen uyum sağladığı %2,5'inin ise uyum sağlayamadığı görülmektedir.

Yalnızlık katılımcıların uyum sürecini olumsuz yönde etkilemektedir. Yapılan araştırmada katılımcıların %38,8'inin hiçbir zaman, %32,5'inin bazen, %13,8'inin kısmen, %8,8'inin çoğu zaman, %6,3'ünün her zaman cevabını verdikleri görülmektedir. Katılımcıların kendini yalnız hissetme oranı, uyum sürecinin değerlendirilmesinde önemlidir. %38,8'in kendini yalnız hissetmemesi, çocukların

farklı bir ülke ve kültürde yaşıyor olsalar da kendi kültürlerinden ve ailelerindeki bireylerle sıkı bağlarının olduğunu, yalnız hissetme oranlarının düşük olduğu anlaşılmaktadır. . Bu bağlamda Türk ve Suriyeli öğrencilerin aynı sınıfta eğitim alırken birbirleriyle daha iyi temas etmeleri, etkileşime ve paylaşımına girmeleri ve arkadaş olmaları için öğretim yöntemlerinin işbirlikli öğrenme ve grup çalışmaları bağlamında yapılandırılması önemlidir.

Ülke kültürüne alışmak uyum sürecinin doğal bir sonucudur. Yapılan araştırmada katılımcıların Türk kültürüne alışamadım sorusuna, %30'unun hiçbir zaman, %28,7'sinin bazen, %20'sinin kısmen, %12,5'inin kısmen,%8,8'inin her zaman cevabını verdiği görülmektedir. Alışma alışamama oranının birbirine yakın olduğu, tablodan net bir sonuç çıkarılamayacağı görülmektedir.

Çocukların içinde buldukları yaş dönemi sebebiyle arkadaşları tarafından sevildiklerini düşünme durumlarını önemlidir. Katılımcıların “Arkadaşlarımın beni sevdiğini düşünüyorum” ifadesine %50'sinin her zaman, %18,8'inin bazen, %12,5'inin hiçbir zaman, %10'unun kısmen, %8,8'inin çoğu zaman şeklinde cevap verdiği görülmekte akran grup sevgisi uyum sürecini etkileyen en önemli faktörlerden olduğu düşünüldüğünde, uyum sağlama oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular sonucu, çocukların çoğunluğun arkadaşları tarafından sevildiğini belirttiği görülmüştür.

Evlilik yaşı toplumdan topluma farklılık gösterdiği gibi gelişmişlik düzeyini de belirlemektedir. Yapılan araştırmada katılımcıların “Aileniz sizi evlendirmek istiyor mu?” sorusuna; %62,5'inin hiçbir zaman, %15'inin her zaman, %12,5'inin bazen, %5'inin kısmen, %5'inin çoğu zaman olarak yanıt verdiği, büyük bir bölümünün evlendirilmek istemediğini ancak görüşme yapılan kişilerin yaş ortalaması göz önünde bulundurulduğunda %15'inin evlendirilmek istenmesi, mülteci ailelerinin evlilik ve çocuk gelişimi konusunda bilgilendirilmesi gerektiğini göstermektedir..

Akran grubuyla ilişkinin önemli olduğu yaş grubunda, katılımcıların göç sonrası arkadaşlarından ayrılmış olmalarının çocukların uyum sürecini olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir. Bu araştırmada katılımcıların “Eski arkadaşlarını özleyip özlemediklerine” yönelik soruya; %42,5'inin her zaman, %21,3'ünün bazen, %13,8'inin hiçbir zaman, %12,5'inin çoğu zaman, %10'unun kısmen özlüyorum olarak cevap

verdiği, çoğunluğun arkadaşlarını özlediği, içinde buldukları yaş grubu sebebiyle arkadaşlığın ne kadar önemli olduğunu ve çocukluk anılarının çocuklardaki etkisinin önemi,

Travmatik olaylar çocukların baktığımızda; katılımcıların “Suriye’de yaşadığım olayları hatırlıyorum” ifadesine %35’lik oranının her zaman hatırladığı, %25’inin hiçbir zaman hatırlamadığı,%18,8’inin bazen, %12,5’inin kısmen, %8,8’inin çoğu zaman Suriye’de yaşamış oldukları olumsuz olayları hatırladığı görülmektedir. Hatırlanma oranı arttıkça adaptasyon süresi uzayacaktır. Bu nedenle travmanın etkilerini azaltmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır..

Göç etme sebebi, kişinin uyum sürecini etkileyen unsurlardan bir tanesidir. İsteğe bağlı göçte uyum süreci daha kolay olurken, zorunlu göç de uyum süreci sıkıntılı olabilmektedir. Yapılan araştırmada katılımcıların, %92,’in savaşın insanların göç etmesindeki sebep olarak gösterildiği, 2011 yılında Suriye’de çıkan savaşın insanların asıl göç etme sebebi olduğu, bu nedenle zorunlu göç dediğimiz göç grubunda yer aldıklarını ve mülteci olarak adlandırıldıklarını, mülteci haklarından yararlanmaları gerektiğini söylemek mümkündür.

Araştırma sonucunda katılımcıların, %35’inin BM tarafından yerleştirildiği, %33,8’in akrabaları olduğu için Türkiye’ye yerleştiği, %26,3’ü coğrafi konum sebebiyle Türkiye’yi tercih ettiği, %2,5’in kültürel bağlar sebebiyle, %2,5’inin ise diğer sebeplerden dolayı Türkiye’ye yerleştiği görülmektedir. Suriyelilerin yaşamış olduğu göçün zorunluluğu ve ulusal etkilere sebep olması nedeniyle BM tarafından yerleştirilme olasılığı yüksektir. Ancak coğrafi yakınlık ve akrabaların olması seçeneklerinin oranlarının yüksek olması, göçe etki eden olayları göstermektedir.

Zorunlu göç de katılımcıların göç edecekleri ülke ile ilgili olumlu düşünceleri, göç sonrası uyum sürecini kolaylaştırmaktadır. %35’in olumlu, %34’ün orta, %11’in ise olumsuz olduğu görülmektedir. Türkiye’nin Suriye’ye oranla gelişmiş bir ülke olması, kuralların esnekliği, daha özgür bir yaşamın sunulması düşüncelerin olumlu olmasına sebep olduğu düşünülmektedir

Katılımcıların göç ettikleri ülkeyi benimsemeleri, uyum sürecini gerçekleştirdiklerini ya da gerçekleştirmeye yakın olduklarını göstermektedir. %41,3’ünün orta, %27,5’inin çok olumlu, %26,3’ünün olumlu , %5’inin olumsuz

olduğunu düşündüğü görülmektedir. Tablo 44 ile karşılaştırıldığında, katılımcıların Türkiye'ye geldikten sonra olumlu düşüncelerinde artış olduğu görülmekte, Türkiye'nin Suriye'ye göre gelişmiş bir ülke olması, kişisel özgürlüğün ve hakların daha önemli olmasından dolayı böyle bir sonucun ortaya çıktığı düşünülmektedir.

Katılımcıların "Savaş sonrası ülkelerine dönmeyi isteyip istemedikleri" sorgulandığında, %70,1'in ülkelerine dönmek istediği, %29,9'unun dönmek istemediği sonucuna varılmıştır. Kişilerin yaşamış oldukları travmalar, olumsuz hatıralar, kaygı durumlarına rağmen çoğunluğunun ülkelerine dönmek istediği, uyum sağlamakta zorluk çektiklerini gösterebilmektedir.

Araştırma yapılan grup, okula devamlılığı olan, sürekli sosyal bir ortam içinde bulunan ve karşılıklı iletişim halinde olan bir gruptur. İçinde bulunduğu sosyal ortam ile karşılıklı iletişimi önemlidir. Anket sonuçlarına bakıldığında, arkadaş grubu, arkadaşlarının ailesi ve öğretmenleri tarafından sevilmediğini, istenmediğini düşünen katılımcıların olduğu görülmektedir. Sevilme, beğenilme ve kabul görme duygularının yoğun olarak yaşandığı ergenlik döneminde olan katılımcılar için bu sonucun değerlendirilmesi ve çözüme kavuşturulması, uyum sürecinin hızlandırılması açısından önemlidir. 2011 yılından itibaren Suriye'den göç almamıza rağmen, Suriyeli mültecileri misafir olarak görmek, gidici olduklarını düşünmek, onları benimsemek ve bu durumun mültecilere hissettiriyor olması sebebiyle mülteci çocuklar, sevilmediklerini ve istenmediklerini düşünmektedir. Aynı şekilde mülteci çocukların ailesi tarafından çocuklara kalıcı olmadıkları, ülkeyi benimsemeleri gerektiği duygusu verildiğinden çocuklar uyum sürecinde zorlanmaktadır. Bu nedenle Türk ve mülteci çocukların ailelerine, çocukların birbirlerine uyum sürecinde destek olmaları gerektiği algısını yaratmaları amacıyla danışmanlık hizmetleri verilerek, gelişim döneminde önemli olan yardımlaşma, karşılıklı sevgi, saygı duygularının aşılması gerektiği vurgulanmalıdır. Aynı şekilde ebeveynlere düşen rol ve sorumluluklar kadar okul öğretmenlerinin de sahiplenici, dengeleyici rol üstlenerek, mülteci çocuklara kabul gördükleri duygusunu iletmeleri gerekmektedir.

Yapılan araştırmada çocukların harçlık ve okulda yemek yiyebilme bulgusunun karşılaştırılması sonucu, çocukların harçlık almalarına rağmen yemek yemedikleri görülmüştür. Bunun sebebi çocuklara bireysel olarak sorulmuş, çocuklar okula yemek getirdiklerinde sınıftaki Türk öğrencilerin olumsuz söylemlerine maruz kaldıklarını,

yemeklerin kötü koktuğunu dile getirdiklerini, bu nedenle okula yemek getiremediklerini belirtmişlerdir. Kültürlere bağlı olarak yemek kültürü de ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Ancak çocukların içinde buldukları gelişim çağı açısından beslenme önemlidir ve beslenemeyen çocuk mental ve fiziksel olarak güçsüz hissetmekte, bu çocuğun hem okul başarısını hem de sosyal işlevselliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle okuldaki beslenme sistemi ya tek tip olmalı ve devlet desteği sağlanmalı ya da çocukların karşılıklı olarak yemek kültürlerine alışmasını sağlayacak etkinlikler düzenlenmelidir.

Kitap ve öğretmen çocuğun okul başarısını doğrudan etkileyen iki etmendir. Katılımcıların kitaplarda anlatılanları ve öğretmenlerin anlattıklarını anlamakta zorlandıkları görülmektedir. Çocuğun okuldaki başarısızlığı, motivasyonun düşmesine neden olmakta bu da ya hırçınlık duygusuyla ya da kendini toplumdan geri çekme davranışıyla karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla dil problemi çocuğun okul başarısızlığına neden olmaktadır. Dil problemi en kısa zamanda aşılmalı, bu süreçte okullarda yeterli tercümanın bulundurulmalıdır.

Çocukların uyum sürecinin hızlanmasını sağlayacak en önemli unsurlardan bir tanesi psiko-sosyal desteğin sağlanmasıdır. Desteğin öncelikle sosyal çevre, sonrasında ders öğretmenleri, sonrasında okul rehberlik servisi sonrasında ise Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca uygulanacak Danışmanlık Tedbiri ile sağlanmalıdır.

Çocukların ailelerinin aynası olması, aile içindeki tavır ve düşünce yapısının taklit ediliyor olması sebebiyle ailelerin uyum sürecinde denetlenmesi ve mevcut politikalarla desteklenmesi gerekmektedir.

2011 yılından itibaren ülkemizde mülteciler kapsamında yapılan birçok politika olduğu bilinmektedir. Mevcut politikaların tüm ihtiyaç sahiplerine ulaşım ulaşmadığı denetlenmeli, mültecilerin politikalardan haberdar olması sağlanmalıdır.

ÖNERİLER

1. Tüm Suriyeli mülteci çocukların ve velilerinin eğitim hizmetlerine erişim kolaylığının sağlanması amacıyla bilgilendirilmeleri gerekmektedir.
2. Çocukların okul başarısının düşmemesi amacıyla, okul kaydı yapılan öğrencinin sınıf ortamına alınmadan önce Okullara kaydedilen öğrencilerin sınıflara yerleştirilmeden önce hazırbulunuşluk düzeyleri belirlenmelidir.
3. Ortaokul kurumlarına kayıtlı Suriyeli mülteci öğrencilerin dil problemini çözebilmeleri amacıyla; öncelikli olarak anadillerinde eğitim almaları sağlanmalı; bu süreçte mevcut eğitim sisteminden yararlanabilmeleri için okullarda devamlı tercüman hizmeti ile Türkçe dil kursu ve okuma-yazma kursları açmak gibi sistematik çözümler üretilmesi gereklidir.
4. Suriyeli mülteci çocukların sosyo-psikolojik destek alabilmeleri için, okul öğretmenlerinin “Travma Sonrası Stres Bozukluğu” ile ilgili uygulayabilecekleri yöntemler aktarılmalıdır.
5. Çocukların okul uyumunu sağlamak amacıyla uzman kişilerce, kendi dillerinde psiko-sosyal destek almaları, doğru bilgiye erişmelerinin sağlanması için güçlendirilmeleri sağlanmalıdır.
6. Okullardaki Suriyeli ve Türkiyeli çocukların kaynaşmasını sağlamak amacıyla proje ve etkinlikler planlanmalıdır.
7. Okullardaki danışmanların, tercüman aracılığıyla yapıcı ve iyileştirici ortamlar yaratmalı, problem tarama envanterleri ile mülteci öğrencilerin sorunları, kişisel bazda belirlenerek gerekli müdahaleler yapılmalıdır.
8. Öncelikli olarak okul çalışanlarına; hak temelli yaklaşımları amacıyla, mültecilerin hakları ve zorlu yaşam koşulları konusunda bilgilendirilmeli ve Suriyeli ve Türkiyeli öğrenciler arasındaki uyum sorunu ile başedebilmeleri için öğretmenlerin donanımları artırılmalıdır.
9. Savaş travması yaşamış mültecilerle çalışan öğretmenlerin de ‘ikincil travma’ yaşamış olduğu düşünülerek, öğretmenlere bu açıdan psiko-sosyal destek verilmesi gerekmektedir.
10. Suriyeli mültecilerle çalışan meslek gruplarına yabancı dil kursları verilmelidir.
11. Sosyal hizmet uzmanlarının okullarda, mesleğin bilimsel temellerine uygun şekilde mesleki çalışmalar yapabilmeleri amacıyla “Okul Sosyal Hizmeti”nin hayata geçirilmesi gerekmektedir.

12. Mülteci aileler okula davet edilerek ya da veli ziyaretleri kapsamında ailelerle görüşmeler yapılarak, ailelerin eğitim hayatına katılımı sağlanmalıdır.
13. Suriyeli çocukların haklarının korunmasına yönelik politikaların sağlıklı biçimde planlanması amacıyla Suriyeli çocukların eğitim sistemi içerisindeki koşullarına dair verilerin düzenli ve acil şekilde toplanması gereklidir.

KAYNAKÇA

ABADAN-UNAT, N. (2000). Küreselleşme, göç ve toplumsal değişme., F. Atacan, F. Ercan, H. Kurtulmuş ve M. Türkay. (Editörler). Mübeccel Kıray için yazılar. İstanbul: Bağlam Yayınları, 41-56.

AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) (2013). Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar, 2013 saha araştırması sonuçları. T.

Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı.
<https://www.afad.gov.tr/Dokuman>

AKALIN, A. T. (2016). Türkiye’ye gelen Suriyeli göçmen çocukların eğitim sorunları. İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans tezi.

AKER, T., AYATA, B., ÖZEREN, M., BURAN, B. VE BAY, A. (2002). Zorunlu iç göç: Ruhsal ve toplumsal sonuçları. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 3, 97-103

AKKAYAN, T. (1979). Göç ve değişme. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları

AKPINAR, T. (2017). Türkiye’deki Suriyeli Mülteci Çocukların ve Kadınların Sosyal Politika Bağlamında Yaşadıkları Sorunlar. Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:3Sayı:3, 16-29.

AKYÜREK İ. B. Mülteci Hukuku ve Türkiye Uygulaması. Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2007, Kırıkkale.

ATAYUN, Y. (2002). Mülteciler sorununa sosyolojik bir yaklaşım: Van örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ATAMAN, A. (2004). Üstün zekâlılar için ilköğretimde uygulanabilir bir model. I. Türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi seçilmiş makaleler kitabı, İstanbul: Çocuk Vakfı

ATASÜ TOPÇUOĞLU, R. (2012, Ekim). Türkiye’de göçmen çocukların profili sosyal politika ve sosyal hizmet önerileri hızlı değerlendirme araştırması. IOM Uluslararası Göç Örgütü. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/266861-Turkiye-de-gocmen->

cocuklarin-profil-i-sosyal-politika-ve-sosyal-hizmetonerileri-hizli-degerlendirme-arastirmasi.html

AVRUPA BİRLİĞİ TEMEL HAKLAR ŞARTI. (2000). Erişim adresi: <http://www.eskisehirab.gov.tr/userfiles/files/AVRUPA%20B%C4%B0RL%C4%B0%C4%9E%C4%B0%20TEMEL%20HAKLAR%20%C5%9EARTI.pdf>

AYBAY R. Yabancılar Hukuku. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. İstanbul,2005

BALKAR, B., ŞAHİN, S. VE IŞIKLI BABAHAHAN, N. (2016). Geçici eğitim merkezlerinde (gem) görev yapan Suriyeli öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 12(6), 1290-1310. Erişim adresi: http://acikerisim.lib.comu.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/COMU/1654/Betul_Balkar_Makale.pdf?sequence=1&isAllowed=y

BETER, Ö. (2006). Sınırlar ötesi umutlar. Ankara: Sabev Yayınları.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI KONSEYİ. (1948). İnsan hakları evrensel bildirgesi. Erişim adresi: http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/h_rigths_turkce.pdf

BM MÜLTECİLER YÜKSEK KOMİSERLİĞİ, Sığınma ve Mülteci Konularındaki Uluslararası Belgeler ve Hukuki Metinler, Ankara;1998.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MÜLTECİLER YÜKSEK KOMİSERLİĞİ. (1997). Dünya mültecilerinin durumu 1997-1998 bir insanlık sorunu. Ankara: BMMYK Yayınları

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MÜLTECİLER YÜKSEK KOMİSERLİĞİ (BMMYK), Kentsel Mülteciler İçin Sosyal Hizmetler, Cenevre: 1994

BM MÜLTECİLER YÜKSEK KOMİSERLİĞİ, Dünya Mültecilerinin Durumu İnsani Yardımın Elli Yılı, Ankara 2000.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER MÜLTECİLER YÜKSEK KOMİSERLİĞİ. (2001). Mültecilerin korunması.uluslararası mülteci hukuku rehberi. Parlamenterler için el kitabı. Ankara:BMMYK Yayıncılık.

BM MÜLTECİ YÜKSEK KOMİSERLİĞİ VE STK ORTAKLARI (2003), Mültecilerin Korunması: STK'lar İçin Saha El Kitabı.2003.

BOZKURT E. Uluslararası İnsan Hakları Hukuku, Asil Yayın Şirketi, Ankara;2006.

BUZ, S. (2007, 10 11). Mültecilik ve Sosyal Hizmet Mesleği. 06 10, 2017 tarihinde Mülteci.net:

http://www.multeci.net/tr/h/M%C3%BCltecilik_ve_Sosyal_hizmet_mesle%C4%9Fi

BUZ, S. (2008). Türkiye'deki sığınmacıların sosyal profili. Polis Bilimleri Dergisi, 10(4), 1-14. Erişim adresi: <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423911084.pdf>

BUZ, S. (2003). Aile politikalarına mülteciler boyutunda bir bakış. Aile ve Toplum, 5(2), Ekim-Aralık, ISSN: 1303-0256.

BUZ S. Zorlu Çıkış Zorlu Kabul, Mültecilik, Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (SGDD) Yayınları. Ankara; 2004.

BUZ, S. (2002). Türkiye'deki sığınmacıların üçüncü bir ülkeye gidiş için bekleme sürecinde karşılaştıkları sorunlar (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Ankara.

CENEVRE KONVANSİYONU. (1951).Erişim adresi: <http://www.multeci.org.tr/wpcontent/uploads/2016/12/1951-Cenevre-Sozlesmesi-1.pdf>

CİVELEK İ. 1951 Tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme, Uluslararası İlişkilerde Olaylar ve Yorumlar, C.10, S.35; 2000-2001 s:8-16.

ÇAKI, A. (2019, 05 12). Geçmişten Bugüne Türkiye'nin Göç Politikası ve Suriyeli Göçmenler Bağlamında Göç Yönetimi. [www.kmu.edu.tr: http://dosya.kmu.edu.tr/sbe/userfiles/file/tezler/kamuyonetimi/asl%C4%B1cak%C4%B1.pdf](http://dosya.kmu.edu.tr/sbe/userfiles/file/tezler/kamuyonetimi/asl%C4%B1cak%C4%B1.pdf)

ÇAVUŞOĞLU H. “Yugoslavya-Makedonya'dan Türkiye'ye 1952-67, Kitleli Göçü ve Bursa'daki Göçmen Kesimi”, Mülkiye Dergisi, Mülkiyeliler Birliği Genel Merkezi Yayın Organı, C.30, 2006,s: 251

DANIŞ, D. VE PARLA, A. (2009). Nafile soydaşlık: Irak ve Bulgaristan Türkleri örneğinde göçmen, dernek, devlet. Toplum ve Bilim, Sayı 114, 131-158

DEMİRBAŞ, H. VE BEKAROĞLU, E. (2013). Evden uzakta olmak: sığınmacıların/mültecilerin psikolojik sorunları ve alınacak önlemler. *Kriz Dergisi*,21(1-2-3), 11-24. Erişim adresi:

https://www.researchgate.net/publication/301286232_Evden_Uzakta_Olmak_SiginmacilarinMулtecilerin_Psikolojik_Sorunlari_ve_Alinacak_Onlemler

DUYAN, V. (2014). Güçlendirme Yaklaşımı. Sosyal Hizmet Temelleri Yaklaşımları Müdahale Yöntemleri (s. 179-203). içinde Ankara: Sosyal Çalışma Yayınları.

DUYGU, F. (2016). Türkiye’de doğan Suriyeli çocuklar ve sağlık. Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi,40, 40-41. Erişim adresi: <http://www.sdplatform.com/Dergi/979/Turkiyede-dogan-Suriyeli-cocuklarve-saglik.aspx>

ESEN, A. VE DUMAN, M.,2016. Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler: Tespitler ve Öneriler. İstanbul: WALD Dünya Yerel Yönetimler ve Demokrasi Akademisi Yayınları.

ESEN, A., DUMAN, M. VE ALPER, H. (2016). Türkiye’de geçici koruma altındaki suriyeliler: tespitler ve öneriler. İstanbul: Aryan Basım Tanıtım ve Matbaa Hizm. San. ve Tic. Ltd. Şti.

ERTUĞRUL, M. ULUDAĞ içinde, Düzce Üniversitesi Uluslararası Göç ve Mülteci Kongresi Bildirileri (s. 101-116). Düzce: Düzce Üniversitesi Yayınları.

EMİN , M. N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi. *Analiz Dergisi*. 153.9.

ERİŞ, N. (2007). Avrupa Birliği’nde mültecilerin hukuki durumu. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. <http://deu.mitosweb.com/browse/21747/>

GİGM. (2019, 04 17). *Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler*. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713

GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (2015). İstatistikler. http://www.goc.gov.tr/icerik3/istatistik_558_560_897

GÖÇ ÖZEL İHTİSAS KOMİSYONU (2014). Onuncu Kalkınma Planı <http://www.cka.org.tr/dosyalar/Ozel%20Ihtisas%20Komisyonu%20Raporlar%C4%B1/g%C3%B6c.pdf>

GÖKÇAN, G., AÇIKYILDIZ, Ç. VE ATAMAN, S. (2015). Göç ve mültecilik. Erişim adresi: <http://multeci.net/?p=16>

GÜN, Z. (2011). İltica, uluslararası göç ve vatansızlık: kuram, gözlem ve politika. Ankara: Anıl Reklam Matbaacılık

GÜZEL, S. (2013). Göçmen çocuklar ve Denizli’de yaşam koşulları. Hacettepe Üniversitesi

Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi, 1-36. Erişim adresi:

http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/Serkanguzel12_20ocak2013GÜLLÜPINA

R, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi Politikası ve Uluslararası Göç Kurmaları Üzerine Bir Değerlendirme. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 53-85.

GÜZEL, B. (2018). Suriye İç Savaşı Bağlamında Türkiye’nin Değişen Göç ve Göçmen Politikası. A.

İÇDUYGU A., ERDER, S., VE GENÇKAYA, Ö.F. (2014). Türkiye’nin uluslararası göç politikaları, 1923-2023: ulus-devlet oluşumundan ulus-ötesi dönüşümler. İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmalar Merkezi (MiReKoç), 13, 35-37, 46, 61-62, 223.

İÇDUYGU, A. (2010). Türkiye’de uluslararası göçün siyasal arkaplanı: küreselleşen dünyada “ulus devleti inşa etmek ve korumak”., B. Pusch ve T. Wilkoszewski (Editörler). Türkiye’ye uluslararası göç: toplumsal koşullar-bireysel koşullar. İstanbul: Kitapyaymevi, 17-40.

İÇDUYGU A, Sirkeci İ. Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Göç Hareketleri, 75 Yılda Köylerden Şehirler . Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul; 1999

İÇDUYGU, A. (2010). Türkiye’de uluslararası göçün siyasal arkaplanı: küreselleşen dünyada “ulus devleti inşa etmek ve korumak”., B. Pusch ve T. Wilkoszewski (Editörler). Türkiye’ye uluslararası göç: toplumsal koşullar-bireysel koşullar. İstanbul: Kitapyaymevi, 17-40

- İÇDUYGU, AHMET (2004), Türkiye’de Kaçak Göç (İstanbul: İstanbul Ticaret Odası).
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI. (2006, 22 Haziran). Uygulama talimatı(57 Sayılı). Erişim adresi: <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/57-Sayili-Genelge2010-Degisikligi.pdf>
- İLTİCA VE SİĞİNMA YÖNETMELİĞİ. (1994, 30 Kasım). Resmi Gazete (Sayı: 22127). Erişim adresi: <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1994-Yonetmeli.pdf4>
- İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ. (1948). Erişim adresi: <http://www.danistay.gov.tr/upload/insanhaklarievrenselbeyannamesi.pdf>
- İSKÂN KANUNU (2006). URL: <http://www.resmig>
- KARA P, KORKUT R. Türkiye’de Göç, İltica ve Mülteciler. Türk İdare Dergisi, S. 467, 2010.
- KARADAĞ, Ö. VE ALTINTAŞ, K. H. (2010). Mülteciler ve sağlık. TAF Preventive Medicine Bulletine, 9(1), 55-62. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/profile/Ozge_Karadag_Caman/publication/47631029_Refugees_and_Health/links/59da6fd7a6fdcc2aad12a4b1/Refugees-andHealth.pdf
- KARASAR, N. (1990) Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Nobel Yayınevi
- KAYNAK MA. Iraklı Sığınmacılar ve Türkiye, Ankara;1992.
- KİRİŞÇİ K. Zorunlu Göç ve Türkiye, Sığınmacı, Mülteci ve Göç Konularına İlişkin Türkiye’deki Yargı Kararları. BMMYK Yayını, Ankara;2000.
- KARASU, M. A. (2016). Şanlıurfa’da yaşayan Suriyeli sığınmacıların kentle uyum sorunu. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 21, 995-1014.
- KILIÇ T. Bir İnsan Hakkı Olarak İltica. Mülteci Çalıştayları (2004-2005), 2008
- KİRİŞÇİ ,K. “Dünyada ve Türkiye’de Sığınma Olgusu” ; Hoşgörü Yılında Mülteciler, Sivil Toplum Örgütünden Beklenenler Sempozyumu; Helsinki Yurttaşlar Derneği, Boğaziçi Üniversitesi Dış İlişkiler Uygulama ve Araştırma Merkezi,BMMYK; Mart;1996

KİRİŞÇİ, K., 1998 "Türkiye'ye Yönelik Göç Hareketlerinin Değerlendirilmesi", Bilanço 1923-1998: Türkiye Cumhuriyeti'nin 75 yılına Toplu Bakış, (Ed. Z. Rona), İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, 111-122.

KUTLU R, DURUŞKAN S. Türkiye’de ve Avrupa’da Mülteci Kamplarının Genel Profili. Boğaziçi Üniversitesi Avrupa Çalışmaları Merkezi Öğrenci Forumu, S. 5, 2016

MERCAN UZUN, E. VE BÜTÜN, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 1(1), 72-83. Erişim adresi: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/155147>

MUMCU A, KÜZECİ E. İnsan Hakları ve Kamu Özgürlükleri (Kavramlar, Evrensel ve Ulusal Gelişimleri, Bugünkü Durumları), Turhan Kitapevi, Ankara;2012

MÜLTECİLERİN STATÜSÜNE DAİR SÖZLEŞME. (1954). Erişim adresi: <http://www.multeci.org.tr/wp-content/uploads/2016/12/1951-CenevreSozlesmesi-1.pdf>

NEVŞEHİR VALİLİĞİ İNSAN HAKLARI KURULU. (2016, Ocak). Geçici koruma altındakiler, sığınmacılar, göçmenler ve mülteciler raporu. Erişim adresi: file:///C:/Users/2016/Downloads/rapor_valilik.pdf

ODMAN T. Çocuk Hakları Bağlamında Çocuk Mülteciler. Çağ Üniversitesi Yayınları, Mersin; 2008.

OLCAY, Z. (2012). Mülteci-göçmen belirsizliğinde iklim mültecileri. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 99, 229-240. Erişim adresi: http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1156.pdf

OZANKAYA, Ö. (1986). Toplumbilim. İstanbul: Tekin Yayınevi.

ÖZDEMİR T. Van İlinde BM Mülteciler Yüksek Komiserliği’ne İltica Talebinde Bulunan Mültecilerin Sorunları Üzerine Bir Çalışma. Yüzüncü yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Van; 2001.

ÖZER, S. VE ŞİRİN, S. R. (2013). Suriyeli Mülteci Çocuklar-Saha Araştırması Sonuç Raporu. www.gib.icisleri.gov.tr/default_B0.aspx?id=180ODMAN T. Mülteci Hukuku. A.Ü. SBF İnsan Hakları Merkezi Yayınları, Ankara;1995

ÖZPOLAT OLGUN, T. VE YÜKSEL, Ş. (2001). Yakınlarını kaybeden kişilerin ruhsal durumlarının ve yas tepkilerinin karşılaştırılması. Toplum ve Bilim Dergisi, 90,41-69. Erişim adresi: <http://kaynakca.hacettepe.edu.tr/eser/169945/yakinlarini-kaybeden-kisilerinruhsal-durumlarinin-ve-yas-tepkilerinin-karsilastirilmesi>

ÖZHAN M. Türkiye’de Mülteci Sorunu: Tokat Örneği. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Tokat; 2010.

ÖNAL, A. (2015). Isparta’da yaşayan mülteci ve sığınmacıların sağlık hizmetlerine erişimde yaşadıkları sorunlar üzerine bir araştırma (Yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta

ÖZEN, Y. GÜL A. (2017) Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren Örneklem Sorunu KKEFD, Yıl: 15

ÖZTEK, Z. VE EREN, N. (2006). Sağlık yönetimi (halk sağlığı temel bilgiler). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.

PEKER, B. VE SANCAR, M. (2001).Mülteciler ve İltica Hakkı: Yaşamın Kıyısındakilere Hoş geldin Diyebilmek. Ankara: İnsan Hakları Derneği Yayınları.

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNU (2006, 31 Mayıs). Resmi Gazete (Sayı: 26200). Erişim adresi: http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5_510.pdfgahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. 21 (2). 57-67.

SYLVIE DA LOMBA(2004) The Right to Seek Refugee Status In The European Union s.4

SARAÇLI, M. (2011). Uluslararası hukukta yerinden edilmiş kişiler. Ankara: Adalet Yayınevi, 2, 22, 25-26, 44-45.

SÜLEYMANOV, A. (2016). 'Suriyeli Mülteci Çocuklarla El Ele Projesi' Sultanbeyli İlçesindeki Suriyelilerin Yaşam Deneyimleri Sonuç Raporu. İstanbul.

ŞAHİN, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(2), 57-67ŞAHİN, F.

(2002). Genelci Sosyal Hizmetin Doğuşunu Hazırlayan Etmenler. Sosyal Hizmet Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar. Ankara.

TARHANLI T. Sığınmacı, Mülteci ve Göç Konularına İlişkin Türkiye'deki Yargı Kararları Konusunda Hukuki Bir Değerlendirme, Ankara; 2000, s:3-10

TAŞTAN, N. (2014). Suriye'den gelen sığınmacılar bakımından Türkiye'de durum. <http://tr.boell.org/tr/2014/06/16/suriyeden-gelen-siginmacilar>.

TAYLAN, H. H. (2018). "Suriyeli Mültecilerin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları", I. Uluslararası Göç ve Mülteci Kongresi Bildirileri, Edit. Ali Ertuğrul, Mehmet Emin Uludağ, Düzce Üniversitesi Yayınları, Düzce.

TEKİN M. Türkiye'de Yaşayan Sığınmacı ve Mültecilerin Entegrasyonunda Yaşanan Sorunlar ve Avrupa Birliği Uygulamaları Bağlamında Çözüm Önerileri. Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara; 2009, s:3-27.

TBMM İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU (2010). İnsan hakları ışığında Türkiye'de bulunan mülteciler, sığınmacılar ve yasadışı göçmenlerin sorunları. Ankara: TBMM Basımevi, 147, 151-152, 154.

TC RESMÎ GAZETE. 6458 Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. 11.4.2013 Sayı.

28615, Başbakanlık Basımevi , Ankara

TOKSÖZ G. ERDOĞDU S., KAŞKA S. Türkiye'ye Düzensiz Emek Göçü Ve Göçmenlerin İşgücü Piyasasındaki Durumları Ekim 2012

TOMANBAY, İ. (2004). Sığınma ve göçmen alanında kavram sorunu. Umuda Doğru Sığınmacı ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Dergisi, 4 (13), 5-7.

TUNÇ, A.Ş., (2015) "Mülteci Davranışı Ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme" ,Tesam Akademi Dergisi, Temmuz 2015,s 2(2),29-63

TÜRKEŞ M. Sığınmacılar Sorunsalı ve Türkiye: Umuda Doğru. Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği Dergisi, S. 11, 1998, s: 5-6

TÜRKİYE'NİN ULUSLARARASI GÖÇ POLİTİKALARI, 1923-2023: Ulus-Devlet Oluşumundan Ulus-Ötesi Dönüşümlere, İstanbul: Koç Üniveristesesi Göç Araştırmaları Merkezi.

TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ. (2016). Savaş, göç ve sağlık. Ankara: Türk Tabipler Birliği Yayınları

ULAŞAN A. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi ve 1967 Protokolü Çerçevesinde Mülteciler. Gazi Üniversitesi SBE, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara;1993

ULAŞAN A. Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi ve 1967 Protokolü Çerçevesinde Mülteciler. Gazi Üniversitesi SBE, Uluslararası İlişkiler Bölümü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara;1993.

ULUSLARARASI STRATEJİK ARAŞTIRMALAR KURUMU. (2013). Sınırlar Arasında Yaşam Savaşı Suriyeli Mülteciler Alan Araştırması. Ankara: Usak Yayınları

UNCHR. UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES, Türkiye İstatistikleri, 2016. <http://www.unhcr.org/protection/health/4e26c9c69/ensuring-access-healthcare-operational-guidance-refugee-protection-solutions.html>ÜNER, S. (1972). Nüfusbilim sözlüğü. Ankara: H. Ü. Yayınları.

UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu) (2015). Türkiye'deki Suriyeli çocuklar. Aralık Raporu. <http://www.unicef.org.tr/>.

UNITED NATIONS HIGH COMMISSIONER FOR REFUGEES. (2018, 19 Haziran). Zorla yerinden edilen insan sayısı 2017'de 68 milyonu aştı, mülteciler için küresel bir anlaşmanın sağlanması kritik önemde. Erişim adresi: <http://www.unhcr.org/tr/19707-zorla-yerinden-edilen-insan-sayisi-2017de-68-milyonu-asti-multeciler-icin-kuresel-bir-anlasmanin-saglanmasi-kritikonemde.htm>

VERMEZ, H. (2007). Dağlık Karabağ göçmenlerinin sosyo-ekonomik problemleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

YABANCILARIN İKAMET VE SEYAHATI HAKKINDA KANUN, Kanun No: 5683, Resmi Gazete, 24.07.1950 – 7564.

YABANCILARIN TÜRKiYE'DE İKAMET VE SEYAHATLERİ HAKKINDA KANUN. (1950, 15 Temmuz).Resmi Gazete (Sayı: 7564). Erişim adresi: <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5683.pdf>

YALÇIN, C. (2004). Göç sosyolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık

YAVUZ, Ö. VE MIZRAK, S. (2016). Acil durumlardaki okul çağındaki çocukların eğitimi: Türkiye'deki Suriyeli mülteciler örneği. Göç Dergisi, 3(2), 175-199. Erişim adresi: <https://dergi.tplondon.com/index.php/gd/article/view/80>

EKLER

Ek-1 Görüşme Formu

Bu anket Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Öğrencisi olarak Tez dersi kapsamında hazırladığım ‘Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitim Hayatına Uyum Sürecinin Değerlendirilmesi’ konulu çalışmam kapsamında yapılmaktadır. Anketimi doldurup bana yardımcı olduğunuz için teşekkür ederim.

Nur İZOL

1)Yaşınız : _____

2)Cinsiyetiniz:

3)Eğitim durumuz:

a)5.Sınıf b)6. Sınıf c) 7. Sınıf d)8. Sınıf

4) Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?

a)Evet, tam zamanlı bir işte çalışıyorum.

b)Evet, yarı zamanlı bir işte çalışıyorum.

c) İş arıyorum.

d) Tatil günlerinde çalışıyorum.

e) Hayır, çalışmıyorum.

5) Kardeş Sayınız: _____

6)Hanede kaç kişi yaşıyorsunuz ? _____

7)Kaç Yıldır Ankara'da yaşıyorsunuz: _____

8) Türkiye'ye göç etme sebebiniz nedir?

A).Savaş B).Terör ve iç karışıklıklar C).Ekonomik sebepler D).Doğal Afetler

E).Mezhep çatışmaları F).Diğer..

9) Türkiye'yi tercih etme sebebiniz nedir?

A).BM yerleştirdi B).Kültürel bağlar C).Daha yakın olması D). Akrabalarım var

E).Diğer

10)Ankara'yı tercih etmenizin sebebi nedir?

A).BM yerleştirdi B).Tesadüfen yerleştim C). Akrabalarım var D).Diğer

11) Türkiye'deki sosyal hayata uyum sağlayabildiniz mi?

A).Evet B). Hayır C). Kısmen

12) Oturduğunuz konut türü nedir?

A).Apartman Dairesi B).Müstakil Ev C). Gecekondu D).Diğer...

13) Aileniz ile birlikte yaşıyorsanız ailenizin, yalnız yaşıyorsanız sizin aylık geliriniz nedir ?

1. 0-900tl den az

2. 900-1500 tı

3. 1500-2000 tı

4. 2000-5000

5. 5000 tı'den fazla

14)Eviniz durumu nedir ?

a)Kira b)Kendimize ait c)Akrabamızın evi d)Akrabalarımızla ortak kullandığımız bir evimiz var

15) Türkiye Cumhuriyeti size yardım ediyor mu?

A).Evet B). Hayır

16) Türkiye'ye gelmeden önceki Türkiye'nin gözünüzdeki imajı nasıldı?

A) Olumlu B) Olumsuz C)Orta

17) Türkiye'ye geldikten sonraki gördüğünüz Türkiye'nin imajı nasıldı?

A) Çok olumlu B) Olumlu C).Orta D) Olumsuz E) Çok Olumsuz

18) Ülkenizde uygun şartlar oluştuğunda geri dönmeyi düşünüyor musunuz?

A). Evet B). Hayır

19) Türkçe Biliyor musunuz?

A) Evet Biliyorum

B)Bazen zorlanıyorum

C)Anlıyor ancak Konuşamıyorum

D)Anlamıyorum

20) Göç etmeden önce okula gidiyor muydunuz?

A)Evet

B)Hayır

21) Hangi dilde eğitim almak istersiniz?

A)Türkçe

B)Ana dilimde

22)Eğitim Hayatında Yaşadığınız Problemler

	Her Zaman	Çoğu Zaman	Bazen	Kısmen	Hiç
1 Kitapların ne anlatmak istediğini anlamıyorum.					
2 Türk öğrencilerle anlaşamıyorum.					
3 Ülkemde yaşadığım kötü şeyler aklımdan çıkmıyor.					
4 Alacağım diploma hiçbir işe yaramayacağını düşünüyorum					
5 Öğretmenlerimin anlattıklarını anlamıyorum.					
6 Türk aileler bizi kendi çocuklarıyla aynı okulda istemiyor.					
7 Kendimi yalnız hissediyorum.					

Her Zaman Çoğu Zaman Bazen Kısmen Hiç

8Nasıl verimli ders çalışacağımı bilmiyorum					
9 Türkçeyi anlamakta zorlanıyorum.					
10 Zamanımı etkili kullanma konusunda yetersiz kalıyorum.					
11 Okulu bırakıp para kazanmak istiyorum.					
12 Eski arkadaşlarımı özlüyorum.					
13 Nasıl daha fazla başarılı olabileceğimi bilmiyorum.					
14 Okulda yemek Yiyemiyorum					
15 Harçlığım Yetersiz Kalıyor					
16 Hangi yeteneklere sahip olduğumun farkında değilim					
17 Kırtasiye ihtiyaçlarım tamamlanmıştır..					
18 Arkadaşlık kurmakta zorlanmıyorum.					

Her Çoğu Bazen Kısmen Hiç
Zaman Zaman

19 İlgilerimin Farkına Değilim					
20 Öğretmenlerim beni sevmiyor.					
21 Türk kültürüne alışamadım.					
22 Arkadaşlarım beni seviyor.					
23 Meslekler hakkında bilgi sahibi değilim.					
24 Türk öğrenciler tarafından dışlanıyorum.					
25 Geleceğe dönük hedeflerimin ne olduğunu biliyorum.					
26 Sınavlarda çok kaygılanıyorum.					
27 Ailem beni evlendirmek istiyor.					
28 Ailem okula göndermek istemiyor					

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı :Nur İZOL

Doğum Yeri ve Tarihi :Kırşehir-30/04/1993

Yabancı Dili: İngilizce

İletişim (Telefon/e-posta) :izolnurr@gmail.com

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise :..... Ankara Lisesi(Anadolu) (2011)

Lisans:Sakarya Üniversitesi- Sosyal Hizmet(2015)

Yüksek Lisans :Üsküdar Üniversitesi Sosyal Hizmet (Halen)

Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl: Küçükçekmece Adliyesi 1. Çocuk Mahkemesi(2016)

Ankara Adliyesi 16. Aile Mahkemesi(2019-Halen)